

Riaona

Teniua Bwaai
aika Ti Kona
N Tainako
ni Kakaitau
Ibukiia

iteraniba 12

Kinaakin ao
Katokan Mwakuri n lowawa,
iteraniba 5, 18

Karekean Kaeka inanon
Bong ni Kewe,
iteraniba 24

A Kanga Ara Autinbootaki
ni Buokiira inanon Ara Nebo,
iteraniba 38

E MENA
IKAI TE
EKARETIA

Busan **Korea Ma**

iaki

TAMMEH IROUN GETTY IMAGES

Busan bon mweengan teuana man 12 titeiki mai Korea Maiaki. Te etekuata n te mition e mena i Busan. Aikai koaua tabeua iaon taekan te Ekaretia i Korea Maiaki:

membwa **88,418**

 12 titeiki, 5 mwakoro, 4 taian mition

taabo n taromauri **103**

 18 tienta ibukin rongorongan te Utu

tembora (Seoul) **1**

1956 Moan mitinare aika kinaaki

1967 Moan boretian ana Boki Moomon n taetaen ni Korea

1973 Te moan n titeiki ae kateaki

1985 E katabuaki te Tembora i Seoul

1991 Teuana te mirion mwaitin Ana Boki Moomon n te taetae ni Korea

2020 Te kuaea mai Korea Maiaki a ikotaki n te witeo n te kabanea n anene n tain te maungatabu ni kabuta n Eberi

Te mwakuri
n ibuobuoki
rinanon te
burokuraem
ibukiia Ataei
ao Kairake

8

Korakain te nano
ma Ikoakina Aika
Nano: Atakin te
Bwainikirinaki n te
Utu
Jason B. Whiting

18

Abotoro a
Tibwaua te
Rongorongo
ibukin te
Kantanninga

12

Teei iaon Bwan te Kamaiu
Unimwaane Lawrence E. Corbridge

24

Totokoan te Bwainikirinaki

Inanon reitaki aika tamaroa, aomata a kabwarabure ibukin aia taeka ao aia mwakuri aika aki raoiroi ao n onimakina korakoran ara Tia Kamaiu ni buukiia ni kanakoraoia ao n rairannano. Ma inanon te reitaki ae tamaroa, aomata a teimatoa ni bwainikirinii tabeman, ao reitaki aikanne a kona ni karika te bwainikirinaki.

"[Te Bwainikirinaki ao tabeman] akea nnen mwakuri n iowawa aikanne n abanuean te Atua," e reirei Beretitenti Russell M. Nelson ("Kakabwaia n te Tamnei," maungatabu ni kabuta Okitobwa 2019). Tabaea kanoan ana Maekatiin te Ekaretia n te namwakaina aei e na buokiira ni kinai ao taetae iaon te bwainikirinaki:

- N au beeба ni kaongora n te iteraniba 18, I taetae iaon taekan te bwainikirinaki ao ni karekei tabeua bwai n ibuobuoki ni buokiko ke aomata aika ko kinaia ao ni kamaiuaki n te reitaki ni bwainikirinaki.
- N te iteraniba 58 te ataeinnaine e tibwaua ana taneiai ngke e bwainikirinaki ngke e uarereke ao e kanga ni kona ni karekei te ungannano ao te korakora n taekina a na kaangaanga ao n ukoukora te ibuobuoki mairouia ikawai aika onimakinaki ao te Tia Kamaiu.

• Inanon te Rao n te namwakaina aei iaon te iteraniba F12, ko kona ni kunea te waaki ni koroboki ni buokia ni maroroakina "taekina I aki" ma natim. Iangoia ni kabongana te waaki ni kakukurei aei bwa aan te reirei n te mweenga n te tairiki iaon totokoan te bwainikirinaki.

• Te bainikirinaki n te Namakin e kona ni karekei te ikoaki n aekan nako te bwainikirinaki. Wareka "Kinakin te Bwainikirinaki n te Namakin" ae reke inanon te rongorongo ae kanakoaki iaon bwaai aika maiu man te iti n reiakin nimaua kauring ni kinai kanikina arom ni karekei te ibuobuoki.

Ngkana ko a tia ni maraki, ko kona n bubutia te Atua ibukin te kaetieti ao te kamaiuaki ao n ukoukora te ibuobuoki mairouia aika a onimakinaki. Te Uea e ataa te bwai ae ti namakinna, ao E na kairiira nakon te kamaiuaki ao te kimwareirei ngkana ti rairaki nako Ina.

Au kantanninga bwa ti na bane n namakina ana tangira te Atua ao n taetae nako Ina ni katoabgong,

Jason Whiting, PhD
Brigham Young University School of Family Life

Kanoana

5 Katanoatakin te Mwakuri n iowawa ☺

6 Bannan te Onimaki ☺

Sakiusa ao Salote Maiwiriwiri

Te utu ae te Maiwiriwiris a maiukina te maiu ae kakimwareirei ma bukina ni katoabong, e ngae ngke a tia ni mate natia aika uoman.

8 Rerein te Mwakuri n Ibuobuoki

Te mwakuri n ibuobuoki rinanon te burokuraem ibukiia

Ataei ao Kairake

Tiaki n ae e na bwaka am ririki iaan 18 ni kabongana aia burokuraem Ataei ao Kairake ni buokiko n am mwakuri n ibuobuoki.

12 Abotoro a Tibwaua te Rongorongo ibukin te Kantanipa

Ko na kanga ni kaan nakon te Atua, mwakuri n tangira, ao taotaonakin nano ni waakirake inanon butinakon te aoraki.

18 Korakain te nano ma Ikoakina Aika Nano: Atakin te Bwainikirinaki n te Utu

Iroun Jason B. Whiting

Kinai nimaua katein te mwakuri n iowawa ao karekea te kaantininga ao te kamaiu.

24 Teei laon Bwan te Kamaiu

Unimwaane Lawrence E. Corbridge

Ukoukoran te koaua e moanaki ma kakaeakin kaeka nakon oin titiraki.

30 Bwanaaia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira ☺

Te utu e kunea te rau ao te kiimwareirei inanon te tembora; e katauraoa te kamaeuaki ni katabwaninna; te kairake n ataeinimwaane aio e reke ana tai ni wareka Ana Boki Moomon; ao te kairake n ataeinimwaane e reke ootana te kantaanipa ibukin bwabetitoana.

34 Nakomai, Iriirai: Ana Boki Moomon 📖 ☺

Beeba ni kaongora aikai a kona ni boutoka am kamatebwai n ana Boki Moomon n te namwakaina aei.

38 Auti n taromauri—Taabo n karinerine ao n taromauri

Iroun Bitobi Dean M. Davies

Am Auti n Taromauri bon taabo aika tabu are a kona ni katauraoi tibwanga aika mwaiti ibukin namakinan te Tamnei ae korakora inanon maeum.

⌚ Wareware ni Kawaekoa

📖 Nakomai, Iriirai Boutoka

iaon te Moaniba
Korotamnei mairoun
Getty Images.

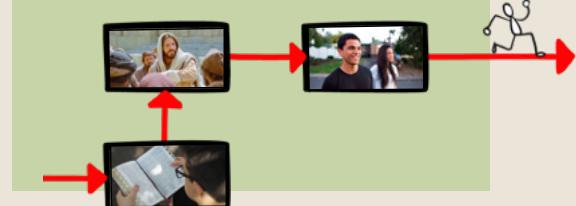

Mwakoro

Kairake n Ikawai

44

Te anua ae kareke aio e kona n riki bwa te tiein are e uotiira rikaaki. Ti kona **ni kunea te inaomata ngkanā ti nakon ara Tia Kamaiu**, are e tangiriira e ngae ngke ti rinanon kabwaka ao kanganga.

Kairake

52

E ngae ngke rinanon te korakai ni katoa bong, te kamaeuaki man te mwakuri ni bwainikiriinaki, aorakin te iango, ke taekinan aran te

Ekaretia ae e bwanin, **ko aki tiku tii ngkoe.**

Ataei

Rao

Reirei iaon **kabwianibwai** ao ni kanga ni buoka am utu **bwa e na maeuakina te kukurei.**

RONGORONGON OKITOBWA TII IAON BWAAL AIKA A MAIU MAN TE ITI

37 Kawai aika Kakaokoro ni Kamatebwai Koroboki aika a Tabu Iroun Marissa Widdison

Ngkana tiaki mamaten nanom te wareware, kataia kamatebwai te euang-kerio teuana man kawai aikai n onean mwiina.

Ataakin te Bwainikirinaki n te Namakin Iroun Nanon Talley

Te kauntira man te tabo n Ibuobuoki ibukin te Utu e tibwa aron kinaakin ao buokan te bwainikirinaki n te namakin inanon am reitaki.

KAKAEA RIKI

N te Gospel Library App ke n te liahona.ChurchofJesusChrist.org, ko kona ni:

- Kakaea te Riaona ae ngkai.
- Karekei rongorongo aika a tii kona n noraki ni bwaai aika a maiu man te iti.
- Ukeri maekatin ake ngkao.
- Karini ami karaki ao ami kaotinano.
- Kabooa kakarokoan te maekatin nakoim ni katoa otinakona ke kabooa kakarokoan te maekatin nakon ternanna.
- Kanakoraoa am kamatebwai ma bwaai ni mwakuri ake a maiu man te iti.
- Tibwauai rongorongo ao witeo aika mamaten nanom.
- Anai man te intanete ke karaoi kaobin rongorongo.
- Ongora nakon rongorongo ake bon mamaten nanom.

REITAKI MA NGAIRA

Kanakoa am titiraki ao am katamaroa nakon liahona@ChurchofJesusChrist.org.

Kanakoa am karaki nakon liahona.ChurchofJesusChrist.org ke meerinna nakon:
Liahona, flr. 23
50 E. North Temple Street
Salt Lake City, UT 84150-0023, USA

OKITOBWA 2020 WAORIUM 23

NAMBWA 5

RIAONA 16725 859

Ana maekatin Ana Ekaretalesu Kristo ibukia Aika Itaki ni Boong aika Kaitira ni Kubuta te Aonaaba

Te Moan Beretentii: Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, Henry B. Eyring

Te Kooram n Abotoro n te Tengaum

ma Uoman: M. Russell Ballard, Jeffrey R. Holland, Dieter F. Uchtdorf, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen, Ronald A. Rasband, Gary E. Stevenson, Dale G. Renlund, Gerrit W. Gong, Ulisses Soares

Eteta: Randy D. Funk

Aetuwaitia: Becky Craven, Sharon Eubank, Cristina B. Franco, Walter F. González, Larry S. Kacher, Jan E. Newman, Adrián Ochoa, Michael T. Ringwood, Vern P. Stanfill

Manatia n Tarekita: Richard I. Heaton

Tarekita n Ana Maekatin te Ekareta: Allan R. Loyborg

Manatia n te Bitineti: Garff Cannon

Manatia n Eteta: Adam C. Olson

Kauoman ni Manatia n Eteta: Ryan Carr

Te Tia Ibuobuoki n te Boreti: Enish C. Dávila

Koroboki ao Etetanakia: David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flitton, Garrett H. Garff, Jon Ryan Jensen, Aaron Johnston, Charlotte Larcabal, Michael R. Morris, Eric B. Murdock, Joshua J. Perkey, Jan Pinborough, Richard M. Romney, Mindy Selu, Lori Fuller Sosa, Chaklein Wardleigh, Marissa Widdison

Te Tarekita n te Korobanna: Tadd R. Peterson

Korobanna n anai nano: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, Mandie Bentley, C. Kimball Bott, Thomas Child, Joshua Dennis, David Green, Colleen Hinckley, Eric P. Johnsen, Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Alen Regehr, Mark W. Robison, Nicole Walkenhorst

Koteineita n te Intellectual Property: Collette Nebeker Aune

Manatia ni Karaobwai: Ammon Harris

Karaobwai: Ira Glen Adair, Julie Burdett, Jose Chavez, Bryan W. Gygi, Ginny J. Nilson, Marriissa M. Smith

Manga boretiakina: Joshua Dennis, Ammon Harris

Tarekita n te Boreti: Steven T. Lewis

Tarekita n Tibwatibwa: Nelson Gonzalez

Aetureti n te meeri: Riaona, Fl. 23, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0023, USA.

Te Riaona (te taeka n Ana Boki Moomon nanona bwa "kambwati" ke "te tiakairi") e boretiaki n te taetae n Albanian, Armenian, Bislama, Bulgarian, Cambodian, Cebuano, Chinese, Chinese (kabebeteaki), Croatian, Czech, Danish, Dutch, English, Estonian, Fijian, Finnish, French, German, Greek, Hungarian, Icelandic, Indonesian, Italian, Japanese, Kiribati, Korean, Latvian, Lithuanian, Malagasy, Marshallese, Mongolian, Norwegian, Polish, Portuguese, Romanian, Russian, Samoan, Slovenian, Spanish, Swahili, Swedish, Tagalog, Tahitian, Thai, Tongan, Ukrainian, Urdu, ao

Vietnamese. (Tain rairakiai e kaokoro n te abu teuana ma teuana.)

© 2020 iroun Intellectual Reserve, Inc. A bane n tauaki mwiin taian kariaibukin katootongana. Boretaki n te United States i America.

Rongorongan Kariaiakan

Katootongana: Ma tii ngkana tao e kaotaki, aomata a kona ni kawei bwaai aikai man te Riaona ibukin oin kainnanoia, n aki kamanenaaki bwa te bwaai ni karekemwane (n raonki ma nakoa n te Ekareta). Te kariaia aei e kona ni kamaunaaki n te tai aek aitaaki.

Korotannei a na aki kona ni katoontogaki ngkana iai tuua ake a kaotaki n aron taekan te korobanna. A riai titiraki ibukin karekean katootongana ni koreaki nakon Intellectual

Property Office, 50 E. North Temple St., FL 13, Salt Lake City, UT 84150, USA; imerri: cor-intellectualproperty@ChurchofJesusChrist.org.

For Readers in the United States and Canada: October 2020 Vol. 23 No. 5

LIAHONA (USPS 311-480) Kiribati (ISSN

1096-5130), is published six times a year (January, April, May, July, October and November) by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year; Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address must be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Post Information: Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CFS (see DMW 5071.5.2). **NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES:** Send address changes to Distribution Services, Church Magazines, P.O. Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.

KAURING IAON TE MWAKURI N IOWAWA

Ngkai ti kantaningaia bwa aomata ni kabane a bane n anganaki te karinerine, tabeman aomata a kakaea angan kammarakakiia, taubekinaia, ao bwanikirinaia tabeman. Anua ni kaikoaki aikai a aranaki bwa mwakuri n iowawa. E kaitara ma ana euangkerio Iesu Kristo, are e reireniira bwa tina itangitangiri imarenara ao n akoia tabeman n aron are ti tangiria bwa e na karaoaki nakoira (taraa Mataio 7:12; Ioane 13:34; Reirei ao Berita aika Tabu 121:36–37).

Aomata ake a karaoaki mwakuri n iowawa nakoia a bwainikirinaki irouia naake a bon kinaia.

Te tia iowawa e kona n ae bon te koraki ke temanna ae a tia ni kakaitibo ma ngaia mai imwaina. Aio e aki nanonaki bwa tina raraoma irouia aomata nako ake ti kinaia, ma ti kona n taratarai—ao n reireiniia natira bwa a na tarataraiia—man kanikina aika aua aikai.

Taan iowawa a ukoukoriiia naake a kai rootaki.

Taan iowawa a ukoukoriiia naake a kona n aki konabwai n atai bwaai aika a karaoaki nakoia ke ni kamanoia.

**BWAINIKIRINAKIN TEMANNA IAI TABEUA
KANIKINA AIKA TATANEIAI NI KAOTI IAI. AIKAI
NIMAUA AIKA KONA TARATARAI BWA KO AONGA
NI BUOKA TOTOKOANA KE NI KATOKA
TE MWAKURI N IOWAWA:**

Taan iowawa a kona ni karaurau ni katea onimakinaia imwain te mwakuri n iowawa.

Aio e kinaaki bwa te “katauraoi nakon karekean te anua” ao e taneiai n riki nakoia te rororrikirake ao ataei. Te anua ni katauraoi e kona n raonaki ma te bubuti ibukin te tai n tiku n onoti, kaunga te bwai ae karaba, taekinakin maroro iaon rabwatan te mwane ao te aine, ke kaotakin tamnei n tangako nakoia ke ni karaoan riingakin rabwatan te ataei.

Taan iowawa n angjin te tai a kaokorioa naake a karaoi mwakuri n iowawa nakoia.

Ni kabonganakin te kaokoroaki ke waaki ni kakamaku, taan iowawa n angjin te tai a totokoa aia aomata man karekean buokaia.

Taan iowawa a waaki n tainako man riaoan te tia.

E riki te mwakuri ni iowawa ngkana iai riaoan te tia ibukin anua aika riai ao te kakarabakau nakoia tabeman. Taan iowawa a kona n aki tabe ma te tia ke ni waaki ma riaoakin tua aika uarereke bwa a aonga n aki rang n tounako ke n tabe ma bwaai ake a karaoaki nakoia naake e karaoaki te mwakuri n iowawa nakoia.

Sakiusa ao Salote Maiwiriwiri

Suva, Fiji

*I aki kona ni kakopaua te rau ao te
kukurei are I kunea ni mwengaia
Maiwiriwiri. N aki tabe ma mateia natia
ake uoman, a maiuakina te maiu ni
kukurei ao te kantaninga ni katoabong.*

LESLIE NILSSON, TE TIA RAWETAMNEI

Salote:

Uoua te ririki imwiin maten natira te mwaane Esa man te kaentia ni maamaana, natira te aine e mate man aorakin kaburrona. Inanon te tembora, I namakina te wirikiriki ae korakora n taetae ma te tinia mitinare ikekei ake a mate naba natia aika uoman n ririki ake imwaina. E tuangai, "Ngana ko karika mweengam bwa te tabo ae tabu, ko kona n namakina menaia natim ikekei."

E a tia n riki aei bwa ara kouru. Bwaai ni kabane aika ti karaoi bon karikan mweengara bwa te tabo ae tabu. Ti tangiria n namakina ae ti kaan mangaia.

Sakiusa:

Te bwai ae riki ni buan Esa ao Esalynn e a tia ni uota te reitaki ae korakora riki n ara utu. Ti bootaki ni marooro ma ara ataei ake tabeman. Ti nakon te tembora n te utu. Ti maeka ni maiura ae bebete n aron ae ti kona ao n rinea te kakaitau ni katoabongt. Ngke ti maroroakina nanon te kabaeki n te utu n te tembora, te kabaebae anne e riki rake ni koaua ao ni uaana. Ao rinanon bwaai aikai ni kabane, ti namakina raoi rokoia ara ataei.

UKOUKORI AIKA MWAITI RIKI

Nora riki rongorongan mwanangan Sakiusa ao Salote n onimaki, n raonaki ma taian tamnei, i aonraain ke n te Gospel Library n te beeба ni kaongora aei iaon ChurchofJesusChrist.org/go/10206.

E tibwauua Unimwaane Ronald A. Rasband bwa ti na kanga ni kona ni karikii mweengara bwa taabo ni kamanomano n te tangira ao n te tamnei n te ChurchofJesusChrist.org/go/10207.

Reirei ibukin te Mwakuri n Ibuobuoki

TE MWAKURI N IBUOBUOKI RINANON AIA BUROKURAEM ATAEI AO KAIRAKE

*Kaoakiia tabeman bwa ana rikirake ao
buokaia inanon kawaia bon te bwai ae kaka-
waki n te mwakuri n ibuobuoki.*

Reken te tai ibukin te mwaiti ae bubura n te mwakuri n ibuobuoki rinanon aia burokuraem Ataei ao Kairake. Tao iai am ataei ke kairake aika oin natim ni mweengam. Tao ngkoe te tia kairiiri n te burokuraem ke am mwakuri n ibuobuoki nakoia am utu ao kairake. Ke tao ko *ataia* tabeman ataei ao kairake (are e riai n rotiia ae e kaniia ngaira ni kabane). Bwa tera am kaanganga ae na kona n reke, a mwaiti kawai ni kabongana te burokuraem ke reirei ni kakabwaiai maiuia tabeman.

Karikirakean Arora ni Kabane

Ngkai boton aia iango Ataei ao Kairake bon katakiia ni katoabong bwa a na riki n aron te Tia Kamaiu, are e ibuobuoki ma te kororaoi. A mwaiti mai ibuakoia naake a tia n ira te burokuraem a tia n reiakinna ae rikirakem n taabo aika kakaokoro ni maium, ao e na nakoraoi riki arom n buokiia ke n ibuobuoki nakoia tabeman.

Ma ana burokuraem te Ataei ao te Kairake, kakabwaiakiia tabeman e na aki tatanginga ni karokoa ko a tia n reiakina te bwai teuana. Te mwakuri ni kamatebwaiaia e karekea te tai n ibuobuoki.

Ibukin te ataeinimwaane ae arana Prophet ae maeka i Ghana, e katea te kouru irouia Ataei ao Kairake bwa ana reirei aron katangan te biano ai tibwa bon moana. “Bon au kouru bwa n na buokiia naba tabeman bwa ana ataa te bwai ae I reirei iaona,” e taku Prophet.

E ngae ngke e tuai n riki bwa te tia reirei, e a tia ana kouru ni kaman rikirake nakon te bwai teuana ae bubura riki nakon are e iangoia. Iai ngkai 50 ataein te reirei ake a irii kiraati n te biano n te auti ni bootaki n raonaki ma Prophet. Ao ti ngaia ae reireina Prophet ao ataein te reirei

aika 50? Alexander M. ao Kelvin M., 13 aia ririki ni kauoman. "Ti tangiria ni kaota te mwakuri n akoi nakoia aomataa ake tabeman,"e taku Kelvin.

Teniuia te bong n te wiiki kairake aika uoman a reirei te reirei n te biano n akea boona nakoia ni kabane ake a roko. Iai riki bwaai aika a karinaki nakon reirein te biano.

Tabeman mai ibuakoia ataein te reirei ake a kabwarabwaraaki nakon te Ekaretia rinanon reirein te biano imwii-a a reirei taekan te euangkerio ao a iangoia bwa ana bwabetitoaki.

Ngkana ti kekeiaki ni kanakoraoira, ti kona n ibuobuoki nakoia tabeman man kaoakiia bwa ana raoniira.

KOROTAMNEI IROUN ISAAC DARKO-ACHEAMPONG

KOROTAMNEI IROUN BY ALEXANDER K. BOATENG

Te Kawai ae Kakukurei ibukin te Mwakuri n Ibuobuoki

Ngkai te beretienti n te Moanrinan, Sabrina Simões Deus Augusto ae kaain Curitiba, Brazil, e a tia n noora aron iteran te burokuraem ni kakabwaiaia ataei ao kairake n ana titeiki. Ma e a tia n noori kawai aika mwaiti ni kabongana te bwai ae a tia n reiakinna n rikirakena n tabena ae te titita n ibuobuoki.

“Ngke I karikirakea te tarena,” e tkau Titita Augusto, “I kona ni kabongana te tarena anne ni kakabwaia temanna ae I karaoa te mwakuri n ibuobuoki nakoina.”

Titita Augusto e reireina temanna te titita are e na reireinna aron karaaoan te tiaokureti. Te titita anne ngkai e a karaoa ao ni kaboonako te tiaokureti ni buoka te karekemwane n ana utu. “Namwakina imwii-na, I kakabwaiaiki ngke temanna te titita e reireinai aron karaaoan te kariki te aani are n na kona ni kabooa nako,” e taku Titita Augusto. “Karikirakean ao tibwuan ara tarena e kona ni kakabwaiai maiura n tatabemaniira ao ni kakorakora aron ara reitaki bwa titita ni karaoa te mwakuri n ibuobuoki.”

E KANGA AIA BUOKURAEM ATAEI AO KAIRAKE NI BUOKIKO NI KARAOA TE MWAKURI N IBUOBUOKI?

1. Kaoia tabeman bwa ana ira aia burokuraem Ataei ao Kairake.

Ko kona ni kaoia aia utu kairake ao ataei aika ko buokia bwa a na ira aia burokuraem Ataei ao Kairake. Ana bae ni kukurei n iri waaki ni kakukurei, rikirakeia bon irouia, ke ni kanoan riki te burokuraem ni kamatebwaia iteran nako te euangkerio. (Ibukin rongorongona riki tabeua ibukin te mwakuri n ibuobuoki rinanon *Nakomai, Irirai*, taraa "Mwakuri n Ibuobuoki rinanon *Nakomai, Irirai*," n te Riaona Tebetembwa 2020.)

2. Boutokai aia kouru.

N tabem ae te tari ao te titita ngkoe ni karoan te mwakuri n ibuobuoki nakoia utu ma kairake, tabemi bwa kam na boutokai aia kouru ataei ao kairake aika a na mwakurii ibukiia Ataei ao Kairake. Ngkana aia kouru e kaineti nakoia, ngkana ko ataa te bwai ae a tangiria ni karoia, ko kon n ibuobuoki ni kawai aika kakaokoro. E kona n anaa aron kakaeakin bwai ni korotamnei ae a kakaea, ni beku bwa te tia motikitaeka ibukin karoakin aia kuuki, ke n riki bwa te tia reirei n te aono ae iai am atatai iai. Ko ataa aron oneakin oeran te kaa? Ituakin kunikai aika raeuaaki? Ngkoe te tia rabakau iaon te intawiu ibukin mwakuri? Ko kona n tibwaua am atatai ke rabakaum ae iai iroum ngkana a tangiria.

3. Kaoia tabeman bwa ana riki bwa mwakoron rikirakem bon iroum.

Rikiram bon iroum e aki katauaki ibukiia ataei ao kairake. Ko kona ngkoe n ira te burokuraem n aki tabe ma am ririki. Ngkana ko kabanea am tai ni kanakoraoa tamneim, reitakim, rabwatam, ao wanawanam n iteran maium, ko na tauraoi riki ni karoa te mwakuri n ibuobuoki nakoia n tatabemania, n aki tabe bwa antai ae ko kaitibo ma ngaia. Ao n aron te Burabeti i Ghana, ko kona ni kakabwaiaia tabeman man kaoakiia bwa ana airi ma ngkoe, tao ni bairean reirei n te biano, te nakon te kiraati n te kamarurung ke te bootaki n reiakina te taetae.

4. Karaoa te mwakuri n ibuobuoki bwa te kouru.

Iangoia ni kabanea te tai ni katoabong ibukin te mwakuri n ibuobuoki. E kona aei n aron kanakoan te tekiti ke n tiku n noriia bwa a uara ke ni kareke te tai n reitaki ni kikina. E na kona n ae tauan mwiin aia bong ni bung naake ko ibuobuoki nakoia ke n irria iaon te kareke rongorongo ni kakaea te bwai ae mamate nanoia iai ke n tia ni karoia n te tai aei. E ngae ngke ti kabanean nimaua te miniti n iangoa te bwai ae kainnanoia temanna ae na kairia nakon te iango ae tamaroa are e na kona ni kanakoraoia riki.

TEMANNA MA TEMANNA

"Ana kanikina te Uea ao te Ekaretia ae koaua ae maiu e na barongaaki n tainako, kairii mwakuri n ibuobuoki nakoia Natin te Atua n tatabemaniaa ao aia utu. Ibukina bwa bon Ana Ekaretia, ngaira aika Ana toro ti na buoka temanna, n aron ae E karoia."

Russell M. Nelson, "Mwakuri n Ibuobuoki ma Mwaakan ao ana Kariaia te Atua," *Liahona*, Meei 2018, 69.

TIBWAUA AM TANEIAI

Kanakomaia am atatai n te mwakuri n ibuobuoki ke n tia n ibuobuoki nakon. Nakon te liahona .ChurchofJesusChrist.org ao kotea "Submit an Article ke Feedback."

ABOTORO A TIBWAUA te Rongorongo ibukin te Kaantninga

Nte kaeka nakon butin te aoraki aei ni kabuta te aonaaba, taan kairiiri n te tautaeka a katoka te bobootaki n ana tabo te botanaomata ao ni karina te kaetieti ni kaokoroia aomata ibukin totokoan butin te aoraki. A kainaki taian reirei, mataniwi n te ekaretia a katoki bootaki n taromauri, ao naake a mwamwananga itinaniku a riai ni kabongana rabunan te ubu ibukin kamanoakia.

Te ririki bon 1919, ao te buti n aoraki ae moan te korakora ae te kabuehue n irianaki ma te ngako are e buti n te ririki are mai imwaaina e anai maiuia tebwi ni ngaa te aomata.¹ Ana burabeti ae boou te Ekaretia, Beretitenti Heber J. Grant (1856–1945), e kaokoroaki n Nobembwa n 1918 ma e tuai ni kamatoaaki n te kateibai ni karokoa Tuun 1919 kioina ngkai e taonaki te Maungatabu ni Kabuta are e na karaoaki n Eberi.

N ana tai ni mwakuri n rimwiakin tabeua boong akana a rangi ni kangaanga, e anga taeka n reirei Beretitenti Grant ae tau ibukin ara bong ngke e taku, “Ti nakomai nakon te aonaaba aei bwa ti na karekea te atatai, te wanawana, ao te taneiai, n reiakin taian reirei, ni karawawataaki n te maraki, n teimatoa ni kaitarai taian kariiri, ao ni karekea te tokanikai n te maiu ae mamate.” Man te rabakau are e karekea rinanon oin ana taneiai ni kataakina ae moan te korakora, e reitia, “I . . . ataia bwa inanon aoa ni kakatai ibukiia Aika Itiaki a karauaki nanoia ao ni kakabwaiaaki ao ni kabebeteaki nanoia n aron ae akea riki aomata ae riki nakoia anne!”²

Ngkai inanon ara “aoa ni kataaki” n te aoraki ae boou ae te coronavirus, ti karekea te raunnano ao te kabebeteaki man ana euangkerio Iesu Kristo. Ara atatai bwa Tamara are i Karawa e tangirria Natina ao E a tia ni weteia burabeti ao abotoro inanon ara bong bwa a na kairiira rinanon kataaki aika korakora n te maiu ae mamate bon te kakabwaia ae moan te korakora.

Taan
kairi-
ri n te
Ekaretia
a anga
aia nonoori
ibukin kaa-
niakira riki
ma te Atua, te
ibuobuoki ina-
non te tangira,
ao te taotao-
naki n nano
ni waaki rake
inanon tain
butin te
aoraki aei.

Man taeka n reirei ake a tibwauaaki n tain te intawiu aika tibwa nako, tabeman membwa n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman a kauringiira bwa ti kona n namakina te kimwareirei ao n iangoi kanoan taai aika a na roko ma te kaantaninga n aki tabe ma bwaai aika a riki ake a katobibira.³

E Waaki Nako te Mwakuri

Unimwaane Bruce R. McConkie (1915–85) n te taina ao e kabotaua te Ekaretia nakon “te bwati ae kanga te auti ae mwamwae” are e waaki nako n aki tabe ma te kakaitara.⁴ Unimwaane David A. Bednar e kabotaua te bwati ae kanga te auti aei ni buti n akea ana kangaanga mai imwiin ana katauraoi te Ekaretia are e kairaki iroun te tamnei ao rongorongona ma te kakaitara.

“Akea baai aika aki tabu ae a kona ni kato-ka te mwakuri aei man rikirakena,⁵ ao akea te aoraki ae na kona naba ni katoka te mwakuri aei man rikirakena,” e taku. “Ribuakon kangaanga ni kabane ake ti kaitarai ni kaeti ma te aoraki aei, e waaki nako te mwakuri. . . . Ti aki ataia bwa a na maanra, ma ti na tokanikai iaon te aoraki. Ao ti bon aki kona ni manga moan waakini anuan maiura ake mai imwaaina n aron raoi ae ti bon ataia, ma angin baika a kanakoraoaki ao bitaki a na rangi n tamaroa.”

Unimwaane Quentin L. Cook e taku bwa ana katauraoi te Ekaretia n ana kairi te tamnei a raonaki ma katerean katooto aika a bon riai iaon kawakinan te bong ae te Tabati, kakorakoraakin kooram n te Nakoaibonga ae te Merekiteraka ao Bootaki n Aine, te bitaki nakon te mwakuri n ibuobuoki, ao kabwarabwaraan *Nakomai, Iriirai*, witeo n ana Boki Moomon, ao te burokuraem ibukiia Ataei ao te Rororrikirake.

“Ti na tanrikaaki n uringa aei bwa aan te tai ni katauraoi ao tiaki tii te bwai ae ti na rinanona,” e taku.

Beretitenti M. Russell Ballard, te Beretitenti ni Bonomwi n te Kooram n te Tengaun ma Uoman, e boorai ma aei. N aki tabe ma kainakin taian

Ni kainakin te tembora “e karekea te tibwa ae kamiimi n reiakina riki taekan te kakae ibukin rongorongan te utu, te intekiting, ao aron katauraoan, ara aika moan te mwaiti ni kanoan te bong ngke a nang manga uki mataroan taian tembora.”

—Unimwaane David A. Bednar

tembora ao autinibootaki n te tai ae uarereke, membwa n te Ekaretia iai aia bwai ni mwakuri n te tamnei are a kainnanoia n teimatoa ni waaki nako.

Beretitenti Ballard e uringa aron ana namakin ngke e okira mweengana imwin te taromauri n Ritembwa 7, 1941, ni kunea bwa e a buakanaki Pearl Harbor ao te United States e a katauraoi nakon te Ka II ni Buaka n te Aonaaba. N aroia aomata aika mwaiti n te bong aei, e raraoma ibukin kanoan taai aika a na roko ao ni iango ngkana tao kanoan ana tai aika a na roko e na kona ni bua.

“Ma anne tiaki te bwai ae riki,” e taku. N aron ae aomata aika a inaomata n te aonaaba a tokanikai n te buaka anne, e na tokanikai naba te aonaaba ni kaitara te aoraki ae te coronavirus. “A na nakoraoi bwaai ni kabane ngkana ti anga nanora nakon Tamara are i Karawa ao n taraia ao te Tia Kamaiu bwa te Tia Kabooia aomata ni kabane,” e taku.

Te kawai teuana ae waaki nako iai te Ekaretia bon rinanon te mwakuri ni mitinare, are bon kaekaakin bitaki ni baika riki n te aonaaba. Unimwaane Dieter F. Uchtdorf e taku bwa taan kairiiri n te Ekaretia a tia ni kamatebwai kawai aika boou n tibwauakin te euangkerio imwaain kaotin te aoraki ae te COVID-19 are e kakiriweea aron te mwakuri ni mitinare. Te kakiriwee anne e raonaki ma baonakiia ni kaokaki tengaa mitinare nako abaia, ni kamotirawaaki tabeman n ae moantaai, ao ni manga karekei mwiokoia tabeman n taabo tabeua.

"COVID-19 e kabirimwaaka ara iango ae moan te korakora ibukin aei ao ni kaurei matara," e taku. N tokin anne, rabakau aika boou ao bwaai ni kareke rongorongo a kauki mataroa ake a tia ni kainaki mai imwaaina ni karekea te anga n toma ma komiuniti ao mweenga ake a kangaanga rekeia ao taian kateitei ae auti aika uarereke.

"Te mwakuri ni mitinare e teimatoa ni waaki nako n aki tabe ma te aoraki aei," e reitia Unimwaane Uchtdorf. "Ti teimatoa n reiakina aron kanakoraoan te mwakuri ni mitinare ngkai ao ibukin taai aika a na roko. E berita te Uea bwa e na kawaekoa Ana mwakuri ibukin kakabwaiakiia natin te Atua ni kabane (taraa Reirei ao Berita aika Tabu 88:73). I namakinna bwa ti maeka i nuukan raoi te waaki aei ngkai ti maiu rinanon te tai ae rangi ni kangaanga aei. Ara mitinare ake a kakawaki iroura bon bwaeniiia inanon ara bong, a katanea te mwaneka ibukin tibwauaakin rongorongan te euangkerio ni kawai aika boou ni kaineti ma te bwai ae e riki n te aro bwa e aonga ana Ekaretia Iesu Kristo n teimatoa n 'rabino nako, ni karokoa e kaonrakea te aonaaba'" (Reirei ao Berita aika Tabu 65:2).

Tibwanga aika boou ibukin tibwauaakin te euangkerio tiaki tii bwaai aika riki. A kaukaki naba naano kioina ngkai n angin te tai ao taai aika kangaanga a kananorinanoia aomata ao ni bitiia bwa a na taraa te Atua, e taku Unimwaane D. Todd Christofferson.

"A kona riki ni kaoti aia namakin ni baike a iangoi, 'Tao iai te bwai ae I kainnanoia ae riaon riki au akaunti n te bangke. Tao e mwaiti ae riaon riki te maiu nakon ae I maiunna n te tai aei,'" e taku.

Unimwaane Christofferson e kaungaia membwa n te Ekaretia bwa a na tarai tibwanga ibukin te mitinare, n aron tibwauaakin te rongorongo ae irekereke ma te euangkerio ao tamnei ma taekaia rinanon bwaai ni kareke rongorongo, n reitaki ma mitinare aika bwanin aia tai ni buokiia ni karaoa te waaki n iraorao ma aomata ake a reireiniia i aonraain, ao teimatoa n reitaki ma aomata ake aki batu n nonooria n angin te tai.

Te Tauraroa n te Rabwata ao te Tauraroa n te Tamnei

Te kawai teuana ae waaki nako iai te Ekaretia bon rinanon aia kaeka n tamnei Aika Itiaki nakon taian kangaanga n rabwata n aron te COVID-19. Ibukin kamanoakira n te maiu n rabwata, ti karikirakea arora n tauraroa n te rabwata mairoua tabeman, ma ibukin kamanoakira n te maiu n tamnei, ti kaaniaki riki ma Tamara are i Karawa ao Natina. Te aoraki ae COVID-19 e anganiiia membwa n te Ekaretia tibwaingaia riki ae mwaiti bwa a na karikirakea aia kamanomano n te maiu n tamnei man irakin ana reirei Beretitenti Russell M. Nelson n ongo iroun te Uea.

Tamara e atia bwa ti otawaniniaki n te nanokoraki ao te maaku, te bwai ae na buokiira riki bon te ongo iroun Natina," e taku Beretitenti Nelson n tain te Maungatabu ni Kabuta n Eberi 2020. E reitia, "Ngkai ti ukoukoria n riki bwa ana reirei Iesu Kristo, ara kekeiaki ni kan *ongo Irouna* e riai raoi n nako mai nanora. E anaa te tatauraoi ao te kekeiaki n tainako ni kanoa maeura ni katoa bong ma Ana taeka, Ana reirei, ao Ana koaua."⁶

Ngkai ti aki butimwaea katokan ana bootaki n taromauri te Ekaretia, kainan taian tembora, ke buan taian mwakuri, kabanean riki te tai n te mweenga e anganira "te tai n iango ni kautaki nakon te Atua" (taraa Aramwa 5:7), e taku Unimwaane Cook. "Tao baika a riki n te tai ae nako a kona n riki bwa kautakira n te maiu n tamnei ni katurui ara iango iaon bwaai aika moan baan te kakawaki. Ngkana ngaia anne, e na riki bwa te kakabwaiia ae moan te korakora n te tai aei ni kabanei nanora iaon bwaai ake ti na kona ni kakororaoi maiura iai ao arora ni kona ni kakabwaiiai maiua tabeman ngkai ti kautaki nakon te Atua ao ni waaki nako ni kawain te berita."

Unimwaane Jeffrey R. Holland e reitia, "N aron taai aikai a kaoira bwa ti na tarai nonora n nooria ngkana ti tangiri baike ti noori ikanne. Anne ngke [ti] iangoia bwa antai raoi [ngaira] ao tera bwaai aika kakawaki."

N aron taai akanne a kona naba ni kaoira bwa ti na karikirakea ara onimaki, mwakuri n ibuobuoki, ao te kakaitau, n anganiira te wirikiriki bwa ti na "iangoa ae ti na onimakina te Atua ao kakabwaia ake ti karekei Mairouna," e taku Unimwaane Holland. "Ti taarau iroun Tamara are i Karawa n riai ni kamwaita riki ara kakaitau, ni kamwaita riki ara kakarabwarabwa ao ni kamwaita riki nanora n ururingnga bwa mwaitira kangaanga ake a tia n taobaraaki ngkai mairoun te Atua, anera, taian berita, ao tataro."

Ae boboto ibukin ara kakaitau bon te kakabwaia n uringnga bwa "e a tia n nanonaga te Uea nakoia natiaa aomata man te tai are karikaki iai Atam nakon te tai [aeil]" (Moronaa 10:3). Membwa n te Kooram n te Tengaun ma Uoman a taku bwa ngkana ti kantaningaki bwa ti na "tiku inanon mweengara," ti kona n ira ana banna ni katooto Nibwaai ao Aramwa, n uringnga bwa Ngaia "ae [ti] n onimakinna," te Tia Kamaiu Iesu Kristo, "e na bon [kainaomataira]" (2 Nibwaai 4:19; Aramwa 36:27). Ao ti kona n uringnga, n aron te Abotoro ae Bauro ngke e taku, ai antai ae na karaureira ma tangirara irouni Kristo" (taraa I-Rom 8:35).

Te Uea Iesu Kristo "boni nera ni kamaiu" (taraa Taian Areru 61:1–4), e taku Unimwaane Holland. "Tera nako baika a riki, ti na bon aki kamaenakoaki man ana tangira te Tia Kamaiu ao Ana iraorao, e ngae ngke ti aki kinaa inanon te tai. E aki totokoaki te Tamnei man te aoraki aei ke man tian te aba ke katanoata man taabo ni kuakua."

"Karaoi Bwaai inanon te Akoi"

N te tai ae nako, inanon warewarena n te ribooiti are e karoaaki man ana komete te Ekaretia, Unimwaane Christofferson e a moanna n tabeaianga imwiin te bwai ae na riki ni "kamatoaan te kaoko-roaki" nako aoia membwa n te Ekaretia aika tuai ni iein—aika kara ao ataei.

"Kamatoaan te kaoko-roaki e kona ni karika te maroaa, ao te maroaa e kona ni karika mwiina ae buakaka ni marurungin te rabwata ao n te iango," e taku. "Ni kaitaraan anne, tabeman taan tei ibukin mwakuri ni kamarurung ibukin te botanaomata a tua bwa naake a tia n rinanon te maroaa a na tarai kawai n 'karaoi bwaai inanon te akoi' ibukin temanna."

A kona Aika Itiaki ni kakaei kawai ni beku, ibuobuoki, ao n angangaa nakoia tabeman, ai moarara riki nakoia naake a maroaa, e taku Unimwaane Christofferson, ao membwa ake a maroaa ake a anga aia ibuobuoki a kona ni kabebeteaki n namakinan te maroaa irouia.

"Katurua am iango iaon te mwakuri n ibuobuoki," e taku. "E mwaiti ae ti kona ni karaoia i bon imarenara ni karekea te namakin n riki bwa kaaina ao n te aro n itaritari irouia mwaane ao n itaritari irouia aine. Aei te tai are te kooram n unimwaane ao te Bootaki n Aine a kona n nakoia ake kaain aia bootaki ao ni katauraoa te bwai are a bon kateaki ibukina bwa a na karaoia."

Ao n aron ae ko aki toki n tekitina temana, e anga ana iango, "I taku bwa e raoiroi riki ae ko tareboonia temanna ni kabongana te rabakau are rimoa are e aranaki bwa te tareboon. Tii tareboon ni marooro ao karoa te reitaki. Kariaia bwa a na ongo bwanaam."

Mwakuri aika uarereke ni karoko irouia tabeman ni buokiia a kona ni karoa te bitaki ae korakora, ni kanakoraoa ana bong temanna ni kawai aika tiaki atai. "Ara mwakuri n ibuobuoki e rangi ni kainnanoaki irouia aomata ake a rangi n tionako ni maroaa," e taku Unimwaane Cook.

*Waaki aika uarereke ni
karoko irouia tabeman
ni buokiiia e kona ni
karaoa te bitaki ae bubu-
ra, ni kanakoraoa ana
bong temanna ni kawai
aika ti aki kona n atai.
“Ara mwakuri n ibuo-
buoki e rangi ni kain-
nanoaki irouia aomata
ake a rangi n tionako
ni maroaa.”*

—Unimwaane
Quentin L. Cook

E anga ana iango Unimwaane Holland, “Ti riai ni katabui mwakoron ara bong n reitaki ma te aomata are e kainninoa te tabekaki rake inanon rawawatana. E koaua, ti karekea te boutokaaki man karaoan anne, n te aro bwa aonga aomata nako n ‘tabekaki rake’ (3 Nibwaai 27:14, 15), n aron ae taku te Tia Kamaiu ngke E kana-komaiaki nakon te aonaaba bwa e na karaoia.”

Te anga teuana ae ti kona ni boutokaira ao tabeman bon katauraoara ibukin te bong are a nang kaukaki iai taian tembora. Kainakin tembora—ngkana tao ibukin taian aoraki, manga kabooouakiia, ke kaitiakakiia—“e katauraoa te tibwa ae moan te kamiimi n reiakina riki taekan te kakae ibukin rongorongan te utu, intekiting, ao aron katauraoan, aara aika rangi ni mwaiti ibukin te bong anne ngkai a nang manga uki mataroan taian tembora,” e taku Unimwaane Bednar.

N aki tabe ngkana a uki ke a in, e reitia Unimwaane Bednar, a kona membwa n teimatoa ni kakororaoia ao ni karekea aia beeba ni kariaia nakon te tembora.

Reirei aika E Tangiria te Uea bwa Ti na Reiakin

N aron are e katereterea Unimwaane Bednar, ngkai akea temanna ae rinea bwa e

na rinanon te aoraki ae te COVID-19, ma e ngae n anne te aoraki ni bong aikai a bon rotiira.

“Ma ara nonoori ae akea tokina are e katauraoaki man te euangkerio ae kaokaki ao te nanoanga are e roko man ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu, ti kona n reiakin reirei iroun te tia kakaitara n te maiu ae mamate are e katauraoira ibukin kakabwaia aika akea tokina,” e taku. “Ti riai n tataro. Ti riai n ukeuke. Ti riai n titiraki. E na iai matara n nooraba ao taningara n ongo. Ma ti kona ni kakabwaiai ni kawai aika moan te kamiimi n reiakin taian reirei ake a na kakabwaiaira ngkai ao n aki toki.”

Ma mwiina ae karawawata iaoia utu ni kabuta te aonaaba, e a tia te COVID-19 n reireiniia aomata ni karikirakea nanoia ni mutiakinia tabeman, e taku Beretitenti Ballard.

“Ti a moanna ni karekea te atatai n aron kakawakiia ara utu, aron kakawakiia kaain rarikira, ao aron kakawakiia raora aika membwa n te Ekaretia,” e taku. “Iai reirei aika ti reiakin ngkai ake a na karaoira n riki bwa aomata aika tamaraa.”

Ao ngkana e toki te kakatai ae ngkai, tera ae ti kona ni kantaningaia riki imwiina? Ae mwaiti riki n aron anne, e taku Unimwaane Uchtdorf. Natin te Atua inanon ao itinanikun te Ekaretia a na teimatoa ni kaitarai kangaanga.

“Ti maeka inanon te tai are ti riai ni karekea te reirei,” e taku. Ao te kabanea ni kakawaki n reirei ae ti kona n reiakinna bwa kaekaan te kangaanga ae na roko bon kaekaan naba te kangaanga ae aitibwa ngkainaba: ana euangkerio Iesu Kristo.

Ibukina ngkai Aika Itiaki iai irouia ana euangkerio Iesu Kristo ae kaokaki, e taku Unimwaane Holland, a kona n reiakinna ni iangoi iango aika tamaraa ao n iai aia kantaninga ibukin taai aika a na roko, karaoan te kabanea n tamaraa ao ni kona ni kakoauai Ana tae-ka te Atua ngke e taku, “Ti riai ni kukurei ni karaoi bwaai ni kabane aika a wene ni mwaakara; ao ngkanne ti aonga ni bon tei naba, ma te koaua ae korakora, n noora ana kamaiu te Atua, ao ibukin baina bwa e na kaotaki” (Reirei ao Berita aika Tabu 123:17).

“E mwaiti te bwai ae ti na rangi ni kimwareirei iai ngkai ti kaboo- ui ara onimaki, n onimakina riki te Uea, ao n noora te kakai n Ana kamaiu,” e taku Unimwaane Holland. ■

BWAII AIKA A NA TAAKII

1. Taraa William G. Hartley, “The Church Grows in Strength,” *Ensign*, Tebetembwa 1999, 35.
2. *Aia reirei Beretitenti n te Ekaretia: Heber J. Grant* (2002), 49, 48.
3. Russell M. Nelson, “Joy and Spiritual Survival,” *Riaona*, Nobembwa 2016, 82.
4. Bruce R. McConkie, “The Caravan Moves On,” *Ensign*, Nob. 1984, 85.
5. Iotebwa Timiti, inanon *History of the Church*, 4:540.
6. Russell M. Nelson, “Ongo Irouna,” *Riaona*, Meei 2020, 89.

Naano Aika Rotaki n te Ikoaki ae Nano: Te Mataata n te Bwainikiriinaki inanon te Utu

*Baeten aika aki marurung a kona n rikirake inanon aekakin nako te reitaki.
Ataakiia e kona ni kaotaraea te bwainikiriinaki ke ni katokia imwain ae e waaki.*

Iroun Jason B. Whiting, PhD

Brigham Young University Reirei ni Maiun te Utu

Nte tai ae tuai ni maan I weteaki iroun te karo ae Nuruaki nanona. Natina te aine Jenna (te ara e a tia ni bitaki) e reirei n te kaoreti ao e a tibwa iraorao, ao e rang n tawe arona ni waaki nako ma raoна. Raona, Jake, e rang kairoroa te mare ao e tiana ana reitaki Jenna ma ana karo. Jenna e kabwarabure nakoia, ni kabwarabwara bwa bon nanon Jake n tangira ae korakora ao ni kan kabanea aia tai n taanga.

Ana utu Jenna a moanna n raraoma ngke a kunea bwa iai buun Jake mai imwaina ao natina are e tuai ni kaotia nakon Jenna. A wetea buuna mai imwaina, are e taku bwa Jake iai anuana ae buakaka ao e rang kokoko. Ngke e a ataia Jake e a moanna n rang n un. E taku bwa ana karo Jeena a “tauaninne” ao e taekina te tai are aki kukurei iai n ana manikangare are e taekinna ni wanawanen Jenna. Jake e kabitara n taekinna bwa Jenna e karaoa oin ana babaire bwa e na katoka te reitaki ma ngaiia. Ana karo Jenna a rang n raraoma ngkai aia tareboon ao aia tekiti a bon aki kakaekaaki.

Aomata ni kabane a tangira te utu ae kakukurei, ma riki ngkana aomata a kataia ni maiuakina te euangkerio, te reitaki e kona n rang kammaraki. Tabeua

kangaanga a riki imwiin te aki oota ao te kauntaba irouia utu n aron ae ririki. E ngae n anne, inanon mweenga aika nakoraoi, aomata a kabwarabure ibukin anuaia aika aki raraoi ao a kanakoraoa te reitaki, ma n aro aika aki nakoraoi, iai waaki aika a kakaraoaki aika kateibuaka ke n ribuaka are e kona n riki bwa te mwakuri n iowawa.

Mwakuri n iowawa n te Mweenga ao te Euangkerio

“Kam a tia n uru nanoia buumi aika a raraoi, ao ni kaakea karineami irouia natimi” (Iakobwa 2:35).

Kanoan te mwakuri n iowawa te kan kaikoaki ke te tauaninne. Iai inanona anua aika a mwaiti ake a kona n raonaki ma te bakaine, mwamwanaa te aba, wii ni kabuakaka, ao te oro ke mwakuri n tangako.¹ Ma te kanganga, anua n iowawa a bon ririki, ma irouia tabeman taan rabakau a katautaua bwa tao te kuata ni mwaitiia ataei ni kabuta te aonaaba a bwainikiriinaki n rabwataia, mwakuri n tangako ke n aia namakin.² Ikawai naba e korakora mwaitiia aika a bwainikiriinaki, ma te katautau 1 inanon 4 aine ao 1 inanon 10 mwaane ake a rinanona te bwainikiriinaki ni mwakuri n iowawa n taibaoaki irouia buuia.

"Te bwana are e kaota te koaua ae moan te tamaroa, anga tataro ni kaunganano, anenea kunan Tion kona n riki te bwana naba anne are e takutaku ao ni kabuakaka, kamamae ao ni kamanngori, karika te maraki ao n uruana tamnein temanna ao tabeman inanon te waaki. 'E oti nako te taetae ni kakabwaia ma te karereanti naba man te wii ae ti teuana' e nanokawaki lakobo. 'Tariu [ao mwaaneu], a bon aki riai baikai' [lakobo 3:10]."

Unimwaane Jeffrey R. Holland
Man te Kooram n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman, "The Tongue
of Angels," *Liahona*, Meei 2007, 16.

Te bwainikirinaki e kona n riki inanon aekakin nako te reitaki, ao a uaia mwane ao aine ni kona ni bukinaki. E ngae n anne, mwane a kona riki n rang n tautaeka ao ni bukinaki ibukin te kaikoaki ao te mwakuri n tangako, ao aine a kona riki ni kakamakaki, tautakanaki, ke ni kaikoakaki irouia buuia.³

Mwakuri n iowawa e kona n roota tamnein te tia kaikoaki ke te aomata are e kaikoakaki ao e kaitara ana reirei te Tia Kamaiu. Burabeti n taai aikai a tia n taekinna bwa naake a "bwainikirinii buuia ke natia . . . n te bong teuana a na bon bukintaeka imatan te Atua."⁴ Taan iowawa n angiin te tai a katinanikui ke a kabonganai reirein te euangkerio nakon bon oin nanoia. Te katoto, I reireinia te taanga are te buumwaane e karekea te anua n rereitaki ma aine tabeman ao e kemborona aia katikumwane, ma n onean mwiin te kabwarabure, e kairoroa buuna bwa e na kabwara ana bure ao e berita bwa e na "korakora riki ana bure" ngkana e aki kabwara ana bure. E kanakoa marakin buuna ao e taekinna bwa e bon eti imatan te Atua bwa ngke e aki ao e na bon aki riki bwa te tia mwakuri n te tembora. Ngke e taetae kainabana te aine ma taan kairiiri n te Ekaretia, te mwaane aei e kamemere bukinana ao e kamemere ana raraoma, n taekinna

bwa e bon rotaki kainabana n te bwaranano. Te buumwane e katinanikui "reirein te . . . karinerine, tangira [ao] te nanoanga"⁵ ao e bwainikirina buuna. Ana kekeiaki ni maiuakina reirein te euangkerio e aki kona ni kanakoraoa te kangaanga are e karikia. Ngaira n tatabemaniira ti kona n taenikai man anua aika aki nakoraoi. Iai aekakin anua aika okioki nakon aekakin nako mwakuri n iowawa, ao ngkana e rikirake ni korakora ao n ririki aekaki aikai, e na bon aki nakoraoi te reitaki. Aikai nimaua aekakin tein mwakuri n iowawa aika nonoraki ake a kona ni buokiko ni kinai anua aika aki nakoroi iroum ao irouia tabeman.

1. *Ribuaka*

"E mena aia bwai ni kamamate naeta I an riaia: . . . wifia] a on n te karereanti ma te taetae ae mai"
(I-Rom 3:13–14).

Temanna te mwaane e roko irou ibukin buokana ni kaitara nanon buuna, are e bwainingareia ibukin "kainannoan buokana." N te taromauri e bon rang n iraorao ao ni kakaonimaki, ma ni mweengana anuana n ribuaka e oro kammarakina. E kabuakaka ana bwa-kabwai ao e arana nakoana n tia reirei bwa te "mwakuri n aine." E tuanga natina te mwaane, "Au kantaninga bwa ko aki riki bwa te aomata ae kimamaku

UKOUKORI AIKA MWAITI RIKI

Mataniwi a kona ni karekea te ibuobuoki iaon te mwakuri n iowawa iaon ChurchofJesusChrist.org. Ni kabane taan kairiiri ao aia tia reirei ataei ke kairake a riai ni kabanea te kataneiai iaon "Protecting Children and Youth" inanon te teuana n namwakaina are a weteaki iai. Te kataneiai e kona n reke n ChurchofJesusChrist.org/callings/church-safety-and-health.

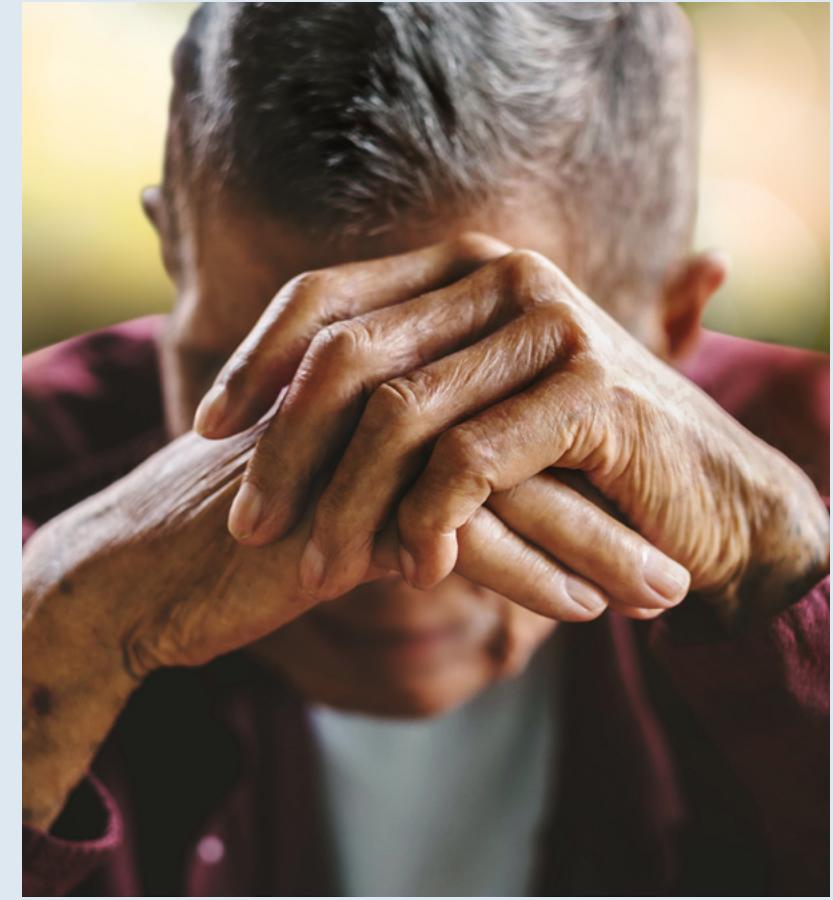
n ai aron tamam,” ao ei kabanea ana tai ni katoabong iaon te tareboon ma tinana, ake a bwabwainikiriniia buuia. Aomata aika a buakaka a rau nanoia ngkana a kammarakiia tabeman ao “n tangiriia bwa tabeman a na rawawata” (Reirei ao Berita aika Tabu 121:13). Utu aikai a urua ana tua Iesu are a na “tai kabuakaka” ao “aki kabureia aomata” (Ruka 6:37) ngkai a kabuakaka, n kao- ta te winrang, ke ni kario ara.

2. Te Kewe

“Ko bon niniaki iroun te tamnei ae kewe, ao ko a tia ni katuka Tamnein te Atua bwa e na akea nnena iroum” (Aramwa 30:42).

Te kewe e rang n ririki n te mwakuri n iowawa ngkai taan bure a kauarere- kea aia mwakuri, ni bukiniiia tabeman, ao ni kabitaraei karaki. Aio e karika te minotaki, ngkai temanna au tia kakae are e iri e kabwarabwara: “[Kainnabau e na] rang n un ao imwiina e karaoa te kabwarabure ao imwina e na taku, ‘Eng bon am bure naba’ . . . ao n tounako man touanako ni karokoa I a moanna ni kakoaua anne.”⁶ Te kakewekewe n ana kakoaua temanna e aranaki bwa te bobokewe, ao e katuka te aomata are e bukinaki bwa e na nanououa ao n aki koaua n aia ururing ao aia iango. N aron tein kewe tabeua, te bobokewe e kabonganaka ni kainoia te maroro ao ni kaota taraakia ke anuaia n te bwai are a kan karaoria bwa te kewe.

Naake a bwainikiriniia tabeman a rangi n rawa ni butimwaia bwa a riu- buaka ao n tainako a na taekinna bwa ngaiia aika a bwainikiriinaki. Ngke Jenna e kaota te aki rau ibukin ana riri- bai Jake irouia ana karo, e roko unna ao n taku bwa e “kabwainrangnga”.

Jake e mena i buakoia “naake a tang n riao te tua . . . ao bon nati n aki ongeaba ngaiia.” (Reirei ao Berita aika Tabu 121:17). E aki tii boutoka ana karaki ae kewe ma e kaota ribakin te koaua.⁷

3. Te Kario

“Kaota am kairua ma te bure are ko a tia ni karaoia.” (Aramwa 39:13).

Te aomata ae nanorinano e namakina te nanokawaki ngkana e kammarakia tabeman ao e raira nanona ao e nakoraoi riki. Te aomata ae e iowawa e rawa ni kabwarabure ao e karioi bukin unna. E uringa temanna are e ira buakon au reirei, “I rang aki mweengaraoi n te mwakuri n iowawa, ma imwiina I taku bwa e na bon aki riki ngke arona bwa e kawakina kainakin wiina neienne.” “Nanokawakina bon tiaki ibukin te rairannano” (Moomon 2:13) ma e bitia nakon te un ao te ibukibuki.

N tain au reirei iaon te kamarurung, I tuanga te buuaine bwa I tuai man nonoora ae e kaota te raraoma inanon ririki ni kakabu- kaka buuna. Ana kaeka e aki kaota ae nanokawaki ma e urarake n un: “E tamaroa, aio te bwai teuana ae I aki karaoia!” Aomata aika a unun aki butimwaea katabeaia ao a rang kakai un ao n rarawa ni bukintaeka. A rang kakai un ni bwaai aika a uarereke.

4. Kainikatonga

"Kam na nanorinano n atongia raomi bwa angkoa a raoiroi riki nako imi." (I-Biribi 2:3).

Te kainikatonga e raonaki n te kan bwaibwai ao e iangoia ibon irouna. Te mwane temanna e tatakarua nakon buuna ao natina ni katoa tai are e taku iai bwa a "aki karinea". Ngkana a aki bootau aia iango ma ana kantaninga, irouna a "kakanikoa" ke a "bon aki kan ongotaeka." Te kainikatonga e kaiangatoa ao e boboto iaon te mwaaka ao te kan tokanikai. Ni kaitarana, te utu ae iai te inanoi iai e nakoraoi, iai te baeranti n te aroaro imarenaia, ao kaina a "bon eti raoi aroia imarenaia." (4 Nibwaai 1:2). Kainnaba a riai ni katiteboaki,⁸ ike a uaia n iai aia baire ao ni kabane iango a kabonga-naaki raoi.

5. Te Taumatoa

"Ngkana ti . . . karaoa te tautaeka ke te taumatoa nakon tamneia natiia aomata, . . . a na bubai kara-wa" (Reirei ao Berita aika Tabu 121:37).

E ngae ngke e kakaawaki te inaomata n rinerine, e bon kamimi aroia kain te utu n tainako n tuangiia imarenaia aroia n iango, namakin ao ni mwakuri.

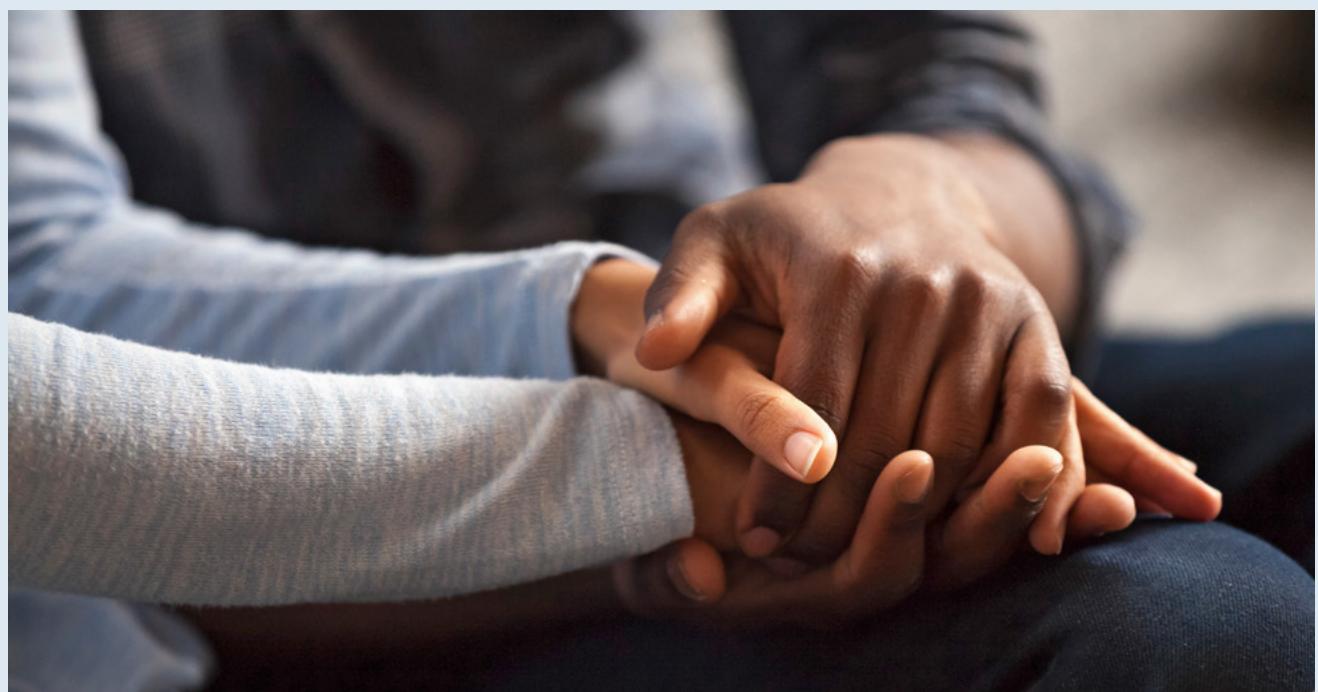
Tabeman a tautaeka rinanon kairoro, kamaemae, te aki tatangira ke te kakamaku. Temanna te buumwane iai ana kantaninga ae matotoa bwa buuna e na riai ni katauraoa te kaingabong ni katoa bong n taia ae baireaki, kitarai bubuti aika onoti, ao n ongora irouna ni kaineti ma ana "tabeaianga," are n angii te tai e ireke-reke ma arona ni kona n tamaroa riki. E tau mwiin ana kabanemwane ao e kona n un ngkana e aki waekoa ni kaeka nakon ana tekiti.

Te tina temanna e kaota unna n tainako nakon natina ae tebwitabun ana ririki n te tai are e kaota iai te nanokawaki natina ke e aki roko n ana kainibaire te tina ni maiuna. Ngkana e aki roko n are e kantaningaa-ki, ke kainnabana e kaota te raraoma, e anganii aomata nako te anua n aki kan tabe ni bakan aki nooria.

Kantaninga ao Kamaoaki

"Iongo am tatario, I nori ranni matam: noria, I a kamaiuko" (2 Uea 20:5).

E ngae ngke mwakuri n iowawa a urua te nano, te bitaki e kona ni karaoaki n tainako. Naake a rootaki a kona ni kakaea buokaia n te maiu n tamnei ao taan ibuobuoki aika a mwaatai ao n ukoukora mwaakan

ana Mwakuri ni kamaiu te Tia Kamaiu ibukin kamaoa ikoakiia. Ni karekean buokam, nakon **abuse.ChurchofJesusChrist.org**.

Naake a tia n rang ni iowawa a riai n rairi nanoia ao n karekean buokaia. Aio e kainnanoia “ni kananorinanoia nakon kabin te nanorinano” (3 Nibwaai 12:2) ao ni butimwaa te bukintaeka ae bwanin ibukin anuaia. Bitaki a anaa riki ae mwaiti nakon te berita n te tai ae uarereke ao kekeiaki aika a ti oti i momoara.

Kammarakin te rairannano ae nano bon te uruaki n nano, ao tabeman a na bon aki tauraoi ni kan karaopia, are e katikuia taan kaikokaki ma babaire aika a kangaanga bwa a na kanga ni kamanoia.⁹

Tamara are i Karawa e tabeaianga ibukira n aron te karo are e tabeaianga are e weteai ibukin natina te aine. Ana tangira te Atua ae e “taangaki n aron are akea tokina” (Mote 7:41), ao E nano marakina ngkana Natina a uaia ni kaikoakiia imarenaia. Inanon te maroro ae beebe ma Enoka, e tang. “Nooriia tarim aikai; boni ngaiia ake I karikiia n oin baiu, . . . ao [I a tia] n anga naba te tua, bwa a na itangitangiri imarenaia, . . . ma nooria, bon akea aia tangira, ao a ribaia aika oin raraaia” (Mote 7:32–33). Iai te tanginiwenei i karawa ao iaon te aba ngkana a ikoaki rabwata ao tamnei. Ma, n te nanorinano, mwaakan te Atua, ao te ibuobuoki mairouia aika a mwaatai ngkana e riai, e kona ni katokaki te urubwai n te anua ao ni karika karineam ibon iroum, kamanoaki, ao te tangira n te mweenga. ■

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

- Ibukin rongorongo riki ni mwakuri n iowawa, taraa abuse.ChurchofJesusChrist.org. Ibukin riki rongorongo iaon mwakuri n tangako ao kaikoaki, taraa Benjamin M. Ogles, “Agency, Accountability, and the Atonement of Jesus Christ: Application to Sexual Assault” (Brigham Young University devotional, Jan. 30, 2018), speeches.byu.edu; and Chieko N. Okazaki, “Healing from Sexual Abuse” (Brigham Young University conference, Oct. 23, 2002).
- Taraa Maryam Ajilian Abbasi, Masumeh Saeidi, Gholamreza Khademi, Bibi Leila Hoseini, Zahra Emami Moghadam, “Child Maltreatment in the World: A Review Article,” *International Journal of Pediatrics*, vol. 3, no. 1 (2014), 353–65.
- Taraa Hamby, S., “Current controversies: Are women really as violent as men? The ‘gender symmetry’ controversy,” in Claire M. Renzetti, Jeffrey L. Edleson, and Raquel Kennedy Bergen, *Sourcebook on Violence Against Women*, 3rd ed. (2018), 78–82.
- “Te Utu: Te Katanoata Nakon te Aonaaba,” *Liahona*, May 2017, 145; tara naba abuse .ChurchofJesusChrist.org.
- “Te Utu: Te Katanoata nakon te Aonaaba.”
- Jason B. Whiting, Megan Oka, and Stephen T. Fife, “Appraisal distortions and intimate partner violence: Gender, power, and interaction,” *Journal of Marital and Family Therapy* (2012), suppl. 1:113–49.
- Ibukin riki katooto tabeua iaon koroboki aika a tabu ni kaotakin te koaua, taraa Ioane 3:19–21; Makuri 7:54; 2 Nibwaai 1:25–26; ao 2 Nibwaai 4:13.
- Taraa “Te Utu: Te Katanoata Nakon te Aonaaba”; tara naba H. Burke Peterson, “Unrighteous Dominion,” *Ensign*, July 1989, 6–11, ibukin riki rongorongo iaon te reirei n te katiteboaki ao titiraki ake a kaineti ma reitaki inanon te berita.
- Naake a mena inanon aro n iowawa a riai ni karaoi rinerine ni kamanoia, ke irouia tabeman, ao aron naba ngkana a kainnanoia ni katea te tia ke n tiana aia reitaki ma naake a kaikoaki. Beretentiti James E. Faust (1920–2007) maroroakina te aro ae kangaanga ngke temanna e mwane inanon “reitaki ae a maan ao e aki kona ni kamaiuaki are e a urua aron te aomata anne n arona n aomata” (“Enriching Your Marriage,” *Liahona*, Apr. 2007, 3); tara naba te “Help for Victims” mwakoro iaon totokoan mwakuri n iowawa n te Ekaretia ibukin rongorongo riki ao rinerine.

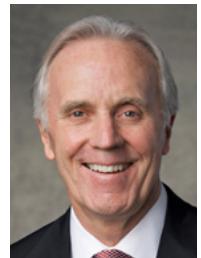

**UKOUKORI AIKA
MWAITI RIKI**
Ni karekean rakan riki rongorong reitaki ma burobetiono ao bwaai n ibuobuoki tabeua, nakon ana webutiaite te Ekaretia n abuse .ChurchofJesusChrist.org.

N reiakina riki taekan aron buokan te aomata are e rootaki, wareka te tiaitebwa “How Can I Help? Ibukiia Raao ao Taan Kairiiri” in the digital version of this article at liahona .ChurchofJesusChrist.org ke n te Gospel Library app.

**BWAAI N IBUOBUOKI
IBUKIIA TAAN KAIRIIRI**
Taan kairiiri ake a atai mwakuri n iowawa ake a irekereke iai ataei ke taan kakoaua a riai n reitaki ma ana rain n ibuobuoki te Ekaretia n counselingresources .ChurchofJesusChrist.org.

Iroun
Unimwaane
Lawrence E.
Corbridge

Te Membwa ae
Kakannato n te
Ittingau

TEEI IAON TE Bwaa ni Kamaiu

Man onimakinan te bwaa ni kamaiu, ti kona ni karekei kaeka nakon ara titiraki aika rangin ni kakaawaki.

Ngkai mwakoron te mwakuri ae I katabeaki iai bwa te Mataniwii ni Kabuta tabeua te ririki n nako, I wareware ni bwaai aika mwaiti aika a kaota aki kukureia naake aki iraorao nakon Ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira, te Burabeti Iotebwa Timiti, Ana Boki Moomon, ao bwaai aika riki ni Kaokan bwaai. Man te tai are e bitaki iai te mwakuri anne, I tuai oki n oin nanou n tiku n te kaa-nngaanga ae aki raoiroi anne.

Warekan te bwai anne e katukai ma namakinan te nanokawaki, ao n te bong teuana te aeka n namakin n roo anne e kaungaai bwa n na korea teutana te kaeka nakon kakaitara aika aki raoiroi aikanne. I tangiria n tibwauai tabeua iango aika I taui mwilia n te bong anne, ao e ngae ngke te bwai are I koroia bon ibukin kabwaiau, I taku bwa e na buokiko naba.

Ti Na Tei n Aki Toki?

E taekinna te burabeti Taniera bwa ni boong aika kaitira "e na katea ueana Atuani karawa, ae e na bon aki uruaki n aki toki: ao e na bon aki katukaki tauan taekana nakon te botanaomata teuana, ma e na uruuru ma ni kamaunai uea akanne ni kabane ao e na tei matoa n aki toki" (Taniera 2:44).

Aban uean te Atua bon Ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira. E na "tiku n akea tokina." Te titiraki e kangai, Ngkoe ao Ngai ti na tiku ke "ti [na] nako naba?" (Ioane 6:67). Ao ngkana ti nako, ti na nakea?

Te Kewe Bon te Kanikina ibukin Ara Tai

Ngke e kabwarabwarai kanikina te Uea ibukin manga Okina ao tokin te aonaaba, E taekin bwaai aika mwaiti, n raonaki ma buaka ma tanuani buaka, te botanaomata teuana n eka nako te botanaomata teuana, te rongo, mwaein te aba, ao kanikina aika mwaiti riki, n raonaki ma aei: "Bukin ni boong aikanne [te bong aei] ba ane a na tei rake taiani Kristo ni kewe, ma burabeti ni kewe, ao ane a na kaoti kanikina aika ababaki ma bwaai ni kamimi, ao a na burebureia ake a rineaki ngkana a konaia ni kaineti ma te berita ae tabu" (Iotebwa Timiti—Mataio 1:22; taraa naba Mataio 24:24).

I aki koaua bwa baikara bwaai ae ko na tau nakon "ngkana a kona, a na burebureia naba ake a rineaki," ma I taku bwa e nanonaki n ae, te mwaiti ae tau, bwa ana kaewenakoaki aomata ni kabane n ara bong.

A mwaiti aika a bwaina te kewe, ao a mwaiti aekan keewe. N te itera teuana ti kaitibo ma naake a kabuakaka Kaokan Bwaai, te Burabeti Iotebwa Timiti, ao Ana Boki Moomon. Imwiina ti noria naake a kokoauaa Kaokan Bwaai ma a taku bwa e aki bwanin raoi te Ekaretia ao ai akea. Tabeman a taku bwa a kokoauaa Kaokan Bwaai ma a un ibukina bwa e aki boraoi nanoia ma te reirei bwa e a kaitara ma bitakin katei n ara bong. Tabeman ae akea kariaakaia a taku bwa a tia ni karekea te mii ni burabeti, mii, ao kawaraia bwa a na kaeta te Ekaretia, ni kairiira nakon te kawai ae rietaata riki, ke ni katauraoa te Ekaretia ibukin tokin te aonaaba. Tabeman a mwamwanaki man tamnei ni kewe.

Ao n tokin raoi teitera are teuana tia roko nakon te aonaaba ae tabeaianga. Bon akea mai imwaina rongorongo aika rangi ni mwaiti, rongorongo aika a kareeaki, rongorongo

aika a bure; bwaai aika a bat, bwaai ni mwakuri, ao takakaro; ao iango riki tabeua, taabo ake ko na nako iai, ao bwaai aika ko na noori ao ni karaoi nanaa am tai ao am iango man karaoaan te bwai ae rangin ni kakawaki. Ni kabane bwaai aikanne ao a mwaiti riki a waekoa ni butanako ni kabuta te aonaaba man bwaai aika maiu man te iti. Aio te tai ni mwamwana te aba.

Te Atatai E Rangin ni Kakawaki

Te koaua e anganiira te kona ni mataata ni bwai ni kabane ibukina bwa bon "te atatai ni bwaai n aroia ngkai, ao n aroia ngko, ao n aroia n taai aika a na roko" (Reirei ao Berita aika Tabu 93:24). E rangin ni kakawaki te atatai n totokoa te babakanikawai, n ata te kaokoro imarenan te koaua ao te kewe, ao n noria n ae itiaki ao ni kakaea te kawai are e na totokoi kaangaanga rinanon bwaai aika kakamaku n ara tai.

E taku te Burabeti Iotebwa Timiti: "Te Atatai bon te bwai ae riai ni maiura ao n te aro n Atua. . . . Te atatai bon te kaotioti. Ongo . . . reken te atatai iaon koaua aika akea tokia e kakawaki ibukin karekean te kamaiuaki."¹

A taku aomata, "Ko riai ni koaua nakon am onimaki." Ngkai e koaua anne, ko aki kona n nakoraoi riki nakon te bwai ae ko ataia. A boboto aia mwakuri angia maibuakora iaon ara onimaki, riki te bwai ae ti kokoaua bwa bon ibukira. Te kaangaanga, n tabetai ti kairua.

Tabeman aomata a kokoaua te Atua ao tamnei n tangako a kairua ma a teimatoa ni kotea te webutiate ibukin tamnei n tangako, ni kairua n aia koaua are a na kukurei riki ngkana a karaoria ke aki kona ni buokia ma a koteia ke aki kamarakiia tabemam. A bon kairua.

Tabeman a kokoaua bwa e bon bure ngkana ko kewe ao a teimatoa ni kewe, ni kairua ni kokoaua bwa e na raoiroi riki ngkana e aki ataaki te koaua. A bon kairua.

Tabeman a kona ni kokoaua ao n ataia bwa Iesu bon te Kristo ao e teimatoa ni Kakewea tiaki ti te taina ma teniuia te tai ibukin aia koaua ae bure ae e na kakukureia te boota n aomata. E aki buakaka Betero. I aki koaua naba irouna ngkana e mamaara. E bon ti kairua. (Taraa Mataio 26:34, 73–75.)

Ngkana ti karoa te mwakuri ae buakaka, ti na kona n taku bwa ti buakaka, ngke koauana ti tii kairua. Te kakaewenako tiaki ti kanakoan te marena imarenan ara mwakuri ao ara koaua; ma, te kakaewenako bon kainakin te marena imarenan ara onimaki ao te koaua.

Ti na kanga ni kaina te marena? Ti na kanga n totokoa mwamwanakiia aomata?

Moan Oin Titiraki ao Kauoua n Titiraki

Iai oin titiraki ao iai kauoua n titiraki. Moanna man kaekaan moa oin titiraki. Oin titiraki bon titiraki aika moa ni kakawakiia. Ti tabeua oin titiraki. I taekin aua:

1. Iai te Atua ae Ngaia Tamara?
2. Iesu Kristo bon Natin te Atua, ao te Tia Kamaiua te aonaaba?
3. Iotebwa Timiti te burabeti?
4. Ana Ekareti Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira bon abanue-an te Atua iaon te aba?

Ni kaitaraana, kauoua n titiraki bon akea tokiiia. Iai inanona titiraki iaon rongorongan te Ekareti, te mare n ae mwaiti buuna, aia kariki aomata mai i Aberika ao te nakoanibonga, aine ao te nakoanibonga, rairan Ana Boki Moomon, te Bwaeao ae Akea Boona, DNA ao Ana Boki Moomon, te mare ma raom n aine ke ni mwaane, rongorongan te Moan ni Kaotioti aika kaokoro ao a mwaiti riki.

Ngkana ko kaekai moan oin n titiraki, kauoua n titiraki a karekei kaekaaia naba, ke aki rangin ni kakawaki. Kaekai oin n titiraki, ao ko kona ni karaoi bwaai aika ko atai ao ake ko aki ao ma bwaai ake ko boraoi iai ao ake ko aki boraoi iai n aki rinanon ni kabane reirein te Ekareti.

Te Kawai n Reirei mai leta

Iai kawai ni kamatebwai aika kakaokoro, n aron rabakau n te tiaienti, te ukeuke, te reirei,

ao kawai maieta. Kawai ake aua a kakawaki ibukin atakin te koaua. A bane ni moanaki ma te kawai ae ti tebo, ma te titiraki. A kakawaki titiraki, riki ake bon oin tititraki.

Te kawai n reiakinaki mai ieta bon katiteuanakin bwaai ni mwakuri ni kakae ma ni bon toki karekean bwaai ni kabane ti te kanimwaki ma mwaakan Karawa. N tokina ana bwai te Atua a ataaki iroun Tamnein te Atua, are n tainako bon te bwana ae maraara n rau. E taku te Uea, "Te Atua e na anganiko te a atatai man Tamneina ae Tabu, eng, man ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi" (Reirei ao Berita aika Tabu 121:26).

Te Abotoro Bauro e reirei bwa ti aki kona n atai bwain nanon te Atua ma ti rinanon Tamnein te Atua (taraa 1 I-Korinto 2:9–11; taraa naba Joseph Smith Translation, 1 I-Korinto 2:11). E taku, "Ao te aomata ae bon te aro n aomata e aki kaki i nanona bwaai ake ana bwai Tamnein te Atua: bwa e taku bwa te nanobaba." Ti noora anne ni katoa bong. E reitianako Bauro, "Ao e aki kona n atai, bwa a nenerake aroni baikai n te aro n tamnei" (1 I-Korinto 2:14).

Man taian kaangaanga aika ko rinanoi ni maium, teuana ae moan te kakawaki ibuakoia ni kabane ma e uarereke atakina. Te kabanea ni kaangaanga n aron te aomata tiaki te rarikin, te aoraki, te maroa,

te bwainikirinaki, ke te buaka—aika kakamaku n aron kaangaanga aikanne. Te kabanea ni buakaka n ana kaangaanga te aomata bon ae tata-neiai te aba iai: bon te mate n tamnei. Bon te karaureaki mai matan te Atua, ao man te maiu aei, te maeka Imatana bon Tamneina ke mwakanā.

Kaitaraana, te kabanea n raoiroi n aron te aomata tiaki te kaubwai, nakoraoim, kinakim, te marurung, karineaki irouia aomata, maiuraoim, ke am bui aika raoiroi. Te kabanea n tamaroa n aron te aomata bon anganakiia te mwaka mai karawa. Bon te mangabungiaki, ni karekea te bwaintiruaraoi ao ana iraorao te Tamnei ae Raoiroi, ae e reke iai te ataibwai, te kaotioti, te korakora, te ota raoi, te tangira, kimwareirei, te rau, te kantaninga, te aki nanokokoraki, te onimaki, ao bwaai riki tabeua aika raraoi.

E taku Iesu: “Te Tia Buobuoki, are te Tamnei ae Raoiroi, . . . E na reireingkami bwaai ni kabane” (Ioane 14:26). Bon te mwaaka are ti “na kona n atai koauan bwaai ni kabane” (Moronaai 10:5). “E na kaoti . . . [nakoiral] bwaai ni kabane . . . [til] riai ni karaoi” (2 Nibwaai 32:5). Bon te koburake n “ran ae maiu” are koburake nakon te maiu are akea tokina (Ioane 7:38; taraa naba te kibu 37).

Karaoa te bwai ae ko riai ni karaoia ni kakororaoa nanon te bwai teuana, rinanon te bwai ae ko riai ni rinanona, ao karaoa te anga karea ae ko riai ni karaoia ni karekei ao ni kawakin ni maium n tamnei ao mwan kan te Tamnei ae Raoiroi. Bwaai ni kabane aika raraoi a reke man karekean ao kawakinan mwakan te Tamnei ae Raoiroi inanon maium.

“Ane E Aki Karikirakea te Aomata”

Ngaia are, tera te bwai ae kananokawaki ae I namakinna tabeua te ririki n nako ngkai I wareki rongorongo mai irouia taan riribai? Tabeman ana kangai bwa te bwai ae kananokawaki bon te bwai ae reke man te koaua ae tabeitera, are bon te aki kukurei n anakin ke n rinei ti bwaai ake a kaineti ma nanora ke ara onimaki. Te iango iaon bwaai ni kabane are e a tia ni kakoaua ao n reiakinaki iai temanna a kona ni bure, ao bon akea riki ae e tamaroa ae na kona n onea mwiina, e bon aki kukurei ao man katabetabea naba te iango.

Ma te bwai ae kananokawaki ae I rinanona ngke I kakauongo nakoia aomata aika a kabuakaka te Burabeti Iotebwa Timiti ao Kaokan Ana Ekaretia Iesu Kristo e bon kaokoro. Te bwai ae kananokawaki anne tiaki te onimaki ae tabeitera, ao tiaki te maaku ibukin te bwai ae e a tia ni kairua. Bon ibukina bwa akea te Tamnei ae Raoiroi. Bon te kaangaanga iroun te aomata ngkana “e katukaki i bon irouna” (Reirei ao Berita aika Tabu 121:38). Bon te tabo ae kananokawaki ao n roo ao te “bua n iango” (Reirei Bon te ao Berita aika Tabu 9:9; taraa naba te kibu 8).

E taku te Uea:

“Ao ane e aki karikirakea te aomata bon tiaki mai iroun te Atua, ao bon te rotongitong.

“Bwa ane mai iroun te Atua e bon oota; ao ane e karekea te oota, ao n reitinako i nanon te Atua, e na karekea riki te oota; ao te oota anne e rikirake ootana ma n oota riki ni karokoa te bong ae kororaoi” (Reirei ao Berita aika Tabu 50:23–24).

Te kaototi man Tamnein te Atua e onoi mwiin koaua aika tabeitera ibukina bwa e aki aanaki ti n te koaua. I a tia ni kabanea te tai ae maan ni ukoukora ana taeka te Uea ao n reirei ni kina ao n iriira Tamnein te Atua. Te Tamnei ae e reitaki ma te bwanaa ae buakaka are e kabuakaka te Burabeti Iotebwa Timiti, Ana Boki Moomon, ao Kaokan Bwaai tiaki tamnein te ota, te ataibwai, ao te koaua. I aki ataa ae mwaiti, ma I ata bwanaan te Uea, ao E aki mena bwanaana inanon te kuaea ae roo anne.

Kaitaraan te aki kakukurei ao te buakaka are e karika te aki nanoraoi bon tamnein te oota, te wanawana, te rau, te koaua ae kaineti nakon mimitongin reirein kaokan bwaai, riki koroboki aika tabu ake a kaotaki nakon te aonaaba rinanon te Burabeti Iotebwa Timiti. Warekii ao titirakiniko ao te Atua ngkana taeka aikai a kewe,

mwamwanateaba, ao te kakaniko ke ngkana a koaua.

Ko Aki Kona n Reiakina te Koaua man Tirimataean te Bwai Teuana

Tabeman aika a maaku bwa te Ekaretia e na aki koaua a kabanea aia tai ao aia iango ni mwakuri korakora n rinanoi kauoua n titiraki aika rangin ni mwaiti. A kairua ni kataia ni karekeia te koaua man te kawain ni katukutuku, man katakin kanakoan raraoma ni kabane. Anne te iango ae buakaka n tainako. E na bon aki kona ni mwakuri.

A batitangitang ao iango aika akea tiaia aika a na kaitaraa te koaua. N tainako ngkana ko kakaea te reke nakon rongorongo ni kakaitara ao ko na noria, ko na manga kaitaraaki ma te rongorongo teuana. I aki kangai ko riai ni mwaninga taekana, ma I kangai ko kona ni kabanea am tai ni maium ni kakaea te reke nakon titiraki ni kabane ake a kaitaraa ana koaua te Ekaretia ao n aki kona n roko nakon te atatai ni koaua aika kabanea ni kakawaki.

Kaeka nakon oin titiraki aki roko man kaekaan kauoua n titiraki. Iai kaeka nakon kauoua n titiraki, ma ko aki kona ni kaota koauan ae raoiroina man kakewan ni kabane kairua nako. Ko aki kona ni kaota koauan te Ekaretia bwa e koaua man kakewan taeka nako aika karaoaki ni kaitaraa te Ekaretia. Bon te kainibaire ae aki raoiroi. N tokina ao e na iai te koaua ae matoa, ao ma ana bwai te Atua, te koaua ae matoa n tokina ao ni koauana e roko man te kaotioti rinanon te tamnei ao mwaakan te Te Tamnei ae Raoiroi.

Nakoia Ana reirei, e titiraki Iesu:

“Ao ngkami kam taku bwa antai Ngai?

“Ao e kaeka Timon Betero ni kangai, Bon te Kristo Ngkoe, are Natin te Atua.

“Ao E kaeka Iesu ni kangai, Ko a kabwaia, Timon, ae natin Iona: ba e aki kaota aei

nako im, te iriko ma te rara, ma E kaotia Tamau are i karawa.

“... Ba Betero ae te atibu ngkoe, ao N na katea au ekaretia i aon te bwa aei, ao a bon aki kataea ana kai mataroani neia tamneia maate” (Mataio 16:15–18; tarai naba kiibu 13–14).

Iesu Kristo bon Natin te Atua, te tia Kamaiua te Aonaaba. Iotebwa Timiti bon ana burabeti te Atua are e kawenea aan Kaokan abanuean te Atua. Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira bon abanuean te Atua iaon te aba. I ataa aei man au atatai—ni bwaai ni kabane. I ataa aei man te bwai ni kokoaua, ao te bwai ni kokoaua anne e rangin ni mwaiti. I ataa aei man te kamatebwai. Ao, ni koauana, I ataa te bwai aei man te tamnei ao mwaakan te Tamnei ae Raoiroi.

Ao n raonaki ma anne, I atai bwaai ni kabane aika I kainnanoi ni kan atai bwa iaonga n tei n akea tokina. Ti a bane n tei iaon te bwaa ni kamaiu, riki ni kaineti ma oin titiraki. Ngkana ti karaoia, ti na tei n akea tokina ao n aki kona n nako. ■

Man te taetae n taromauri ae, “Teei n Aki Toki,” are e kanakoaki n te Brigham Young University n Tianuare 22, 2019.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. *Reirei mairouia Beretitenti n te Ekaretia: Iotebwa Timiti* (2007), 265.

Neie Ti Teimatoa N Natinna

Vinaisi Maca Naquere, Lautoka, Fiji

*Ngai ma kainnabau tina kabaeaki, ma te otenanti ae tabu
aei e rang bubura riki nakoira ngaira ni kauoman.*

I mwiin itiua te ririki ni kantaninga ao n tataninga reken natira, kainnabau ao ngai ti a kakabwaiaki n reken natira te aine. Aylie bon te ota inanon maiura, ma e maiu tii inanon nimaua te namwakaina imwain ae mate n te niumonia.

Anne bon te namakin ae moan te matotoa inanon maiu. Ni katoabong ngkana I oki ni mwakuri N na bae n tekateka n tang. Butikau a tekateka n raonai n anganai te kakorakoraki. I teimatoa n tataro ibukin natiu riki temanna, ma akea ae reke. I bua inanon te nanokawaki.

Butikau a kaungaa ma kainnabau bwa tina mwananga nakon te Tembora i Suva Biti bwa tina kabaeaki. Ti bon tuai man roko n te tembora, ao ti baireia bwa aio bon te kawai ae tamaraoa ibukira ni karekea te kantaninga ao te kamarurungaki.

Akea te bwai ae e kona ni kataura-oaki ibukin te bwai are I namakinna n te bong anne! I ataia bwa kainnabau ao ngai tina kabaeaki n akea tokina. Te atatai aei e kaonai ma te kakaitau ao te tangira. Ma I tuai n ataia bwa te otenanti ae tabu aei e korakora riki nakon are ti ngaira uoman.

N te tembora, I a ataia bwa Aylie e kona ni kabaeaki ma ngaira. I tang ma rannimata ni kimwareirei ngkai I a ata te reirei ae tabu aei. Natira te

aine bon natira n aki toki! I kakoaua bwa te Atua e a tia ni katauraoi bwaai ni kabane ake ti kainnanoi ibukin kukureira n Ana auti ae mimitong.

N ririki ake imwina, kainnabau ao ngai ti a tia ni kakabwaiaki n reke natira te mwaane ao teniman ake ti tabekiia. Ma ti aki kona ni mwaninga taekan Aylie. Ibukin te otenanti n te tembora, natira te aine bon mwakoron ara utu n aki toki.

Ngkana I kaitibo ma temanna are e a tia ni mate natina, I namakina

marakiia ma ngaiia. Ma I ataia naba bwa te maraki aei bon tiaki te toki. Rinanon buan Aylie, n aron naba rinanoan katakiia tabeman, I ataia bwa te Atua e mena ikekei ibukiu. Ngkana e bvara nanou ke ni ngurengure ibukin bwaai, I atai bwa te Atua e mena ikekei n tainako.

I ataia bwa N na manga noora Aylie, ao te koaua anne e reitinako ni kaonai ma kainnabau n te kimwareirei ae bat. ■

E Kaoka Arou are Mai Imwaina

Alaina Dunn, Utah, USA

*Raraou e ongo ae I aoraki ao e kanakoa te bwai ni kanimnim
ae karaopia ni mweengana ni kaonotia bon tii ibukiu.*

I a tia n iangoia n tainako bwa ngai te aomata ae marurung. Ngaia are I tounako ngke I uti n te moaningabong teuana n namakina bwabwaaau bwa e koonaki n te aro ae korakora ao e a kaan rebwetaua. I waekoa ni karinaki n te onaoraki, ma imwiin tabeua te aoa n tuoaki, taokita a aki kona ni kunea te kangaanga. A kaokai nakon mweengau, e ngae ngke I bon korakai n te maraki. Anne are e a waaki iai itiua te namwakaina ni bontaeka ma taokita, n tiku n te onaoraki, ao te maraki ae korakora are I kona n namakinna inanon maiu.

I a moanna n rang n nanokawaki. I a kaaki au reirei n te kaoreti ao Ia mwaing nakoia au karo. I aki kona n otinako nakoia raraou. I kainnano ni maraki ngkana I karaoi au takakaro ake I tatangiri. I namakinna bwa bwaaai ni kabane ake I tabeakini—au kouru, au iraorao, au tarena—e a namakinna bwa e aki kona ni karaoi bwaaai ake e taneiai ni karaoi ao e aki ataia bwa e na kanga ni manga okira arona are mai imwaina. Ao I a moanna n titiraki: E kanga ni kariaia Tamau are i Karawa aei bwa e na riki nakoi? E bon tangirai?

Imwiin manga te bontaeka ae kamarakinano man kammaraki, te bwai are I tii tangiria ni karaopia bwa N na bwaoua inanon te booro ao n tang. Ma ngke I roko n au auti, I noora te bwai ae raka iaon te tabo n rin: te bwaoki ae e a mane ae nnen te kau ae niiraki n te teibi ao e kanakoaki nakoiu.

Te reta iaon te bwaoki e kaotaki bwa te bakete e roko mairoun temanna raraou. E ongo neiei ae I aoraki ao e tangiria ni kakukureiai. Ngke I kauka te bwaoki ni kau, I kunea bwa e onrake ni mwakorokoro aika a uarereke n Titairoboom. Bon te bwai ni kanimnim ae karaoaki man te mweenga bon tii ibukiu.

Ngke I a ikoti ni kanimwi ni kabane, I a bon rootaki n te tang. Te bwai ni kanimnim e korea arau, ni katobibiaki n rongorongo aika tangiraoi ao rongorongo n tangira ao ni kaunganano. I namakinna bwa mwakorokorou ake a uamae n te tai aei a bwanin ngke I kanimnimi ana bwain-tangira raraou.

Tabeua te tai imwiina, I a waaki ni butimwaai bwainaoraki are a kauarerekea kanikina n te aoraki are ea buokiia taokita ni kona ni katoki. E reke irou te aoraki ae aki batin ririki ma e kona ni katokaki, ao ni bwainaorakiana are e kaitara, I a kona n okira marurungiu.

Riki ngkai e a kamaoaki rabwatau, I ataia bwa I bon aki kona ni mwaninga te bwai are I a tia n reiakinna. Ibukin ana bwaintangira raraou ae tatangira, I ataia bwa I bon tangiraki ao Tamau are i Karawa e bon aki mwaninga taekau. Imwiin namwakaina n namakina te aki rau, te kakaitau nakon ana akoi raraou ao ana tangira Tamau are i Karawa, I a manga okira marurungiu are mai imwaina. ■

"Iai Am Boki ae Buru ma Koroboki iaona Aika Koora?"

Michael Jacobson, Oregon, USA

N tabetai imwiin are I karenakoa te boki, I rangin n ingainga ni kan ataia bwa tera are koreaki inanona.

I nanon ririki aika nako, I karekea te boki ae buru ma koroboki iaon tinanikuna aika koora mairouia mitinare aika a beku n aia tabo tautia are I karekea au kataneiai ibukin au mwakuri n te United States Navy.

Ngke I moanna ni wareka te boki, iai temanna ae tuangai bwa e taku bwa e kewe bukina bwa e kaobinaki man te Baibara. E karika nanououau te bwai aei iaon koauan te boki, ma I bon taua. I warekia teutana, I katikua inanon au baeki ae bubura, ao ni mwaninga taekana.

Ngke e a raka iaon teuana te ririki, I iangoia ni kaitiaka au baeki

ae bubura arei. I kunea te boki ma ai bon akea nanou iai, ngaia ae I a karenakoa. Ma tabeua te tai imwii-na, e rikirake nanou ni kan ataa kanoan te boki arei ma korobokina aika koora. I kakoaua ngkai bwa te namakin aei e roko mairoun te Tamnei, "are e kairiiri nakon karao-an te raoiroi" (Reirei ao Berita aika Tabu 11:12).

N 2005, raoraou ae boou e kaoai bwa n na ongora nakoia mitinare. N te moan n tai, iai au titiraki ao nanououau ni bwaai aika anga reirei iaona, ma a rangin n tauraoi mitinare ao a anga kaeka aika a nakoraoi irou.

Ngke I kunea bnwa mitinare aikai bon ti tebo ma ake I kai-tibo ma ngaia inanon ririki aika nako, I titirakiniia

ma te ingainga n nano, "Iai ami boki ae buru ma korobokiana ae koora itinanikuna?"

"Eng, iai iroura!" e kaeka temanna mai irouia. "E atongaki bwa Ana Boki Moomon!"

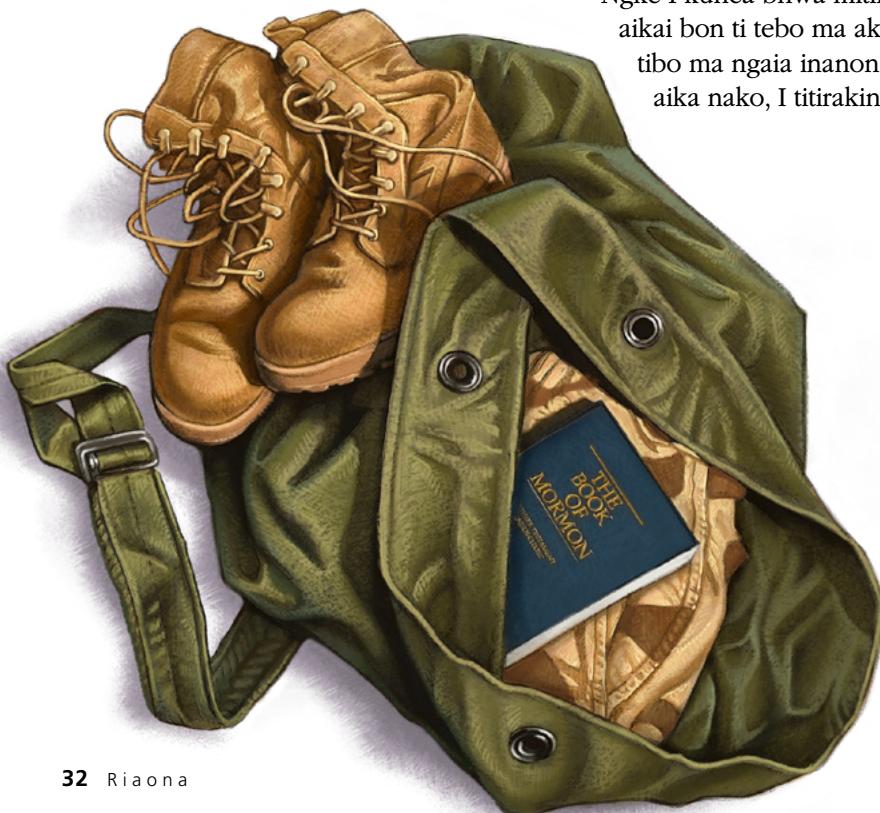
E rangin n ingainga nanou ni manga karekea Ana Boki Moomon. Ni koauana, e rangin n ingainga nanou ngaia ae I warekia n ae raka iaon teuana te tai n te maan ae kee iaan uoua te wiiki! Ngke I wareware ao n tataro, I a atai raoi ae bon ana taeka te Atua.

Unimwaane Rubén V. Alliaud man te Itingaun e taekina te bwai teuana man te maungatabu ni kabuta ae kaineti ma au taneiai ma Ana Boki Moomon: "Te tia wareware ae kabanea ana tai ni kamatebwaia raoi [Ana Boki Moomon], ma tamnein te tataro, e na aki ti reiakina taekan Kristo ma e na reirei *mairoun* Kristo—riki ngkana a karaoi aia babaire ni 'kataa tamaroan te taeka' [Aramwa 32:5] ao n aki moantai n totokoia ni kaineti ma aki onimakinan bwaai aika a tia n taekin tabeman ibukin bwaai aika a tuai man wawarekia."¹

Man warekan ana Boki Moomon, n te tataro, ao onimakinan te Tamnei, I a tia n noori bwaai aika tamaroa n roko inanon maiu. ■

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Rubén V. Alliaud, "Found through the Power of the Ana Boki Moomon," *Liahona*, Nobembwa 2019, 37.

Te Kantaninga n Au Bwabetito

Rui Cong Hong, New Taipei City, Taiwan

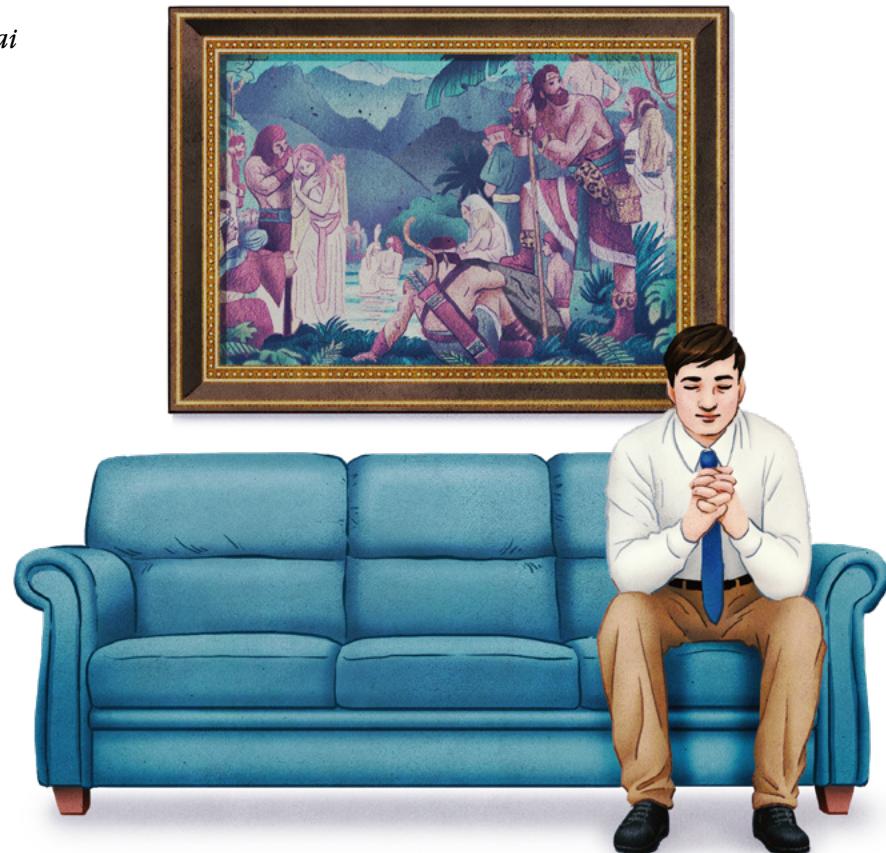
*Imwain au bwabetito, I tekateka n tingai
ao n tataro bwa ana kaoti raoraou.*

Ngke te ataei ngai ae I maeka i tinanikun kaawan Taipei, Taiwan, I tuai man ataa taekaia mitinare. Ngaia are te moan n tai are I kaitibo ma ngaiia, e rangin n ingainga nanou ni kan ataa aia rongorongo. E aki ana te tai ae abwabwaki imwain ae I tangiria n ira aia reirei ao n irii tuua n te euangkerio ni maiu. I namakinna bwa aio te kawai ibukiu ni kakaea ngkana bon iai raoi te Atua.

Inanon te namwakaina, I a tia n reireinaki taekan te euangkerio ao tuua ake a reiakinaki imwain te bwabeto. E roko te rau nakou rinanon te tataro, I karekea au kaotioti man kamatebwaiakan booki aika tabu, ao I tua man aki ira te bootaki n Taromauri. I baireia bwa n na riai ni bwabetitoaki.

Te kabanea ni bubura ni kaangaanga ae n na mwakuriia n te tai anne bon kaangaanga ake a tia n riki ma tabeman raoraou bukina bwa a totokoa rekerekeu ma te Ekaretia. I tataro mwaaka iaon kaangaanga aikai, ma e rikirake n aki nakoraoi aron ara reitaki.

I kaoia raoraou nakon au bwabetito, ma a bon aki kan butimwaea au kakao. I aki ataa raoi te bwai ae n na karaoia. Imwain au bwabetito, I tekateka n ti ngai iaon te kaintekateka imatan mataroan te umwantabu, ao n tataro bwa ana kaoti raoraou bwa

I aonga n tuangiia taekan te bitaki ae tamara ae I a tia ni karaoi inanon maiu ao ni kakoaua nakoia bwa I a tia ni karaoa te babaire ae eti bwa n na bwabetitoaki.

A bon kaoti raoraou, ma ngke I tataro mwaka nakon te Atua, I karekea te namakin. N te tai anne, I namakina te tangira ae korakora mai iroun Tamau are i Karawa. I ataia bwa E mena ikekei ao n tia ni kakauongo raoi nakon au tataro.

I tangiria ni bwabetitoaki n te moa

n tai bon ti ibukin bwaai aika tamara aika riki ni maiu, ma n te tai anne, I moanna n ataa te kantninga ibukin au bwabetito.

Te namakin ae I karekea bon ti tebo ma e taetae bwanaan te Uea ao ni kaineti nakou, ma n taku, "Ko aki kainnanoia ni kakoaua te bwai teuana nakon temanna. Ko ti kainnanoia ni kakoaua nakou bwa ko kukurei n nakomai nakou ao n tiku ni koaua nakon au euangkerio ni karokoa tokin maium." ■

3 Nibwaai 17–19

(TEBETEMBWA 28–OKITOBWA 11)

Nana mwakuri n ibuobuoki Iesu Kristo nakoia Nibwaite, E kaota te tangira ae korakora ao Mwaakana ni kamaiu nakoia naake a Nakoina. Tera ae ti kona n reiakinna man aia taneiai Nibwaite ma te Tia Kamaiu?

MAROORO

- Ngke arona bwa ko mena ibuakoia Nibwaite, tera ae ko na tuanga te Tia Kamaiu bwa e na kamaiua? Tera ae ko na taekinna nako Ina?
- Ko na kanga, n aroia Nibwaite, n nakon Kristo ao n rinanon Ana tangira ao mwaakana ni kamaiu inanon maium?
- N ningai ae ko a tia iai n namakina ana tangira te Tia Kamaiu? E kanga am namakin n te tangira anne?

Ti na kanga n ataa mwakan Kristo ni kamaiu?

Katakiia Nibwaite

Taai imwain rokon lesu a kaonaki n tiaan kataaki. A kekeiaki Nibwaite:

• Bwainikirinan te Aro (taraa 3 Nibwaai 1:9).	• Te Buakaka ma Mwakuri Aika Bati n Ribaaki (taraa 3 Nibwaai 2:3, 7:7).	• Te Buaka (taraa 3 Nibwaai 2:17).	• Bwainikirinaia kaain te kiraati (taraa 3 Nibwaai 6:10–14).	• Civil unrest (taraa 3 Nibwaai 7:1–4).	• Te urubeke-beke n te aban tain te roo ae tenibong bongina (taraa 3 Nibwaai 8).

Ana Mwakuri Kristo nakoia Nibwaite

Ngke e kaoti te Tia Kamaiu nakoia Nibwaite, E kaoia ni kabane ake a "karawawataaki n aekai nako" (3 Nibwaai 17:7) bwa ana waerake ao bwa ana kamaiuaki. E karababaaki Ana kakao iaon katakiia Nibwaite aika tibwa riki. E kaineti nakon maneka ake a kona n noraki ao ake aki kona n noraki are a na bae n tia ni uoti Nibwaite inanon maiuia ni kabane. Iesu Kristo e katoki "aorakiia ni kabane" (3 Nibwaai 17:9) ao e karaoa te mwakuri n ibuobuoki nakoia "temanna i mwiin temanna" (3 Nibwaai 17:21).

3 Nibwaai 17–19

(TEBETEMBW A 28–OKITOBWA 11)

Ngke e kawariaiia Nibwaite Kristo, E tataro ma ngaiia 11 te tai. Rinanon taeka ao banna ni katoto, E reireniia aroia ae a riai n tataro iai. Burabeti, taan mamata, ao taan karekei kaotioti after the word ni Boong Aika Kaitira e reitinako n reirei te bwai are e reireia te Tia Kamaiu iaon te tataro. Aikai tabeua katooto:

MAROORO

Tera riki ae a tia n reirei iaon te Tia Kamaiu ao burabetti ao abotoro ni boong aika kaitira ibukin te tataro? A kanga reirei aikai ni buoka ami tataro bwa e na nano riki nakoimi?

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. David A. Bednar, "Tataro n Tainako," *Riaona*, Nobembwa 2008, 43.
2. Thomas S. Monson, "Three Goals to Guide You," *Liahona*, Nov. 2007, 120.
3. *Teachings of Presidents of the Church: Howard W. Hunter* (2015), 229.
4. Dallin H. Oaks, "The Language of Prayer," *Ensign*, May 1993, 17.
5. Boyd K. Packer, "Prayer and Promptings," *Liahona*, Nov. 2009, 46.

N na kanga n tataro n aron are e reirei iai te Tia Kamaiu?

Tera ae E reireia te Tia Kamaiu

Tataro ibukiia tabeman (taraa 3 Nibwaai 17:14, 17, 21; taraa naba 3 Nibwaai 18:23)

"Taratara man tataro n tainako" (3 Nibwaai 18:15)

"Tataro n ami utu" (3 Nibwaai 18:21; taraa naba 3 Nibwaai 17:3)

Tai karakai ami taeka (taraa 3 Nibwaai 19:24; taraa naba 3 Nibwaai 13:7)

"Waaki tataro" (3 Nibwaai 19:26)

Tera ae a reireia burabetti, taan mamata, ao taan karekei kaotioti ni Boong aika Kaitira

"Tataro ibukiia tabeman ma korakorami ni kabane n tamneira e karikirakea ara kona ni ongo ao n ira bwanaan te Uea."¹

"Bon rinanon te tataro ae onon ao e nako mai inanom are ti kona iai ni karekei kakabwaia ao boutoka ake ti kainnanoi ni karekei kawai-ra inanon taai ni kangaanga ao ni kakaewenako are ti aranna n te maiu n rabwata."²

"Ngkana ko kona . . . [irii] tataro n utu ni katoabong, . . . kona karekei kakabwaia ake a taekinaki n te berita are te Uea e na karakai aia bwai-bwai aika a raroai."³

"Ara tataro a riai ni bebete, kaineti, ao n karinerine."⁴

"Tataro n tainako. Tataro n am iango, inanom. Tataro ni katorobubua. Te tataro bon kingin kawai nako karawa. Te roka e mena n ami itera n iteran te rabuna."⁵

Ti kanga n ira ana “mwakuri ae kamimi” te Uea?

T buakon bwaai aika a mwaiti ake e rei-reiniia Nibwaite te Tia Kamaiu, E rei-reiniia taekan ikoitakiia Iteraera ao n tuangiiia bwa a na kamatebwaiia koroboki aika a tabu ao ni kawakin rongorongoia. Tina kanga n irii reirei aikai n te bong aei?

Ukoukora aia Taeka Burabeti

Te Tia Kamaiu e tuangiiia Nibwaite bwa a na “ukoukouria burabeti” (3 Nibwaai 23:5). Iai tibwangara n ongo irouia burabeti aika maiu ao tabeman taan kairiiri n te Ekaretia n taetae ni maungatabu ni kabuta.

- Tera ae ko kona ni karaoia ni karekea ae mwaiti riki man te maungatabu ni kabuta?
- E kanga “ukoukourakia burabeti” ni buokiira n ikoitia Iteraera?

Ira Karaoan te Mwakuri

Iesu Kristo e taetae ni burabetiia te “mwakuri ae kakannato” inanon boong aika kaitira (taraa 3 Nibwaai 21:9). Te mwakuri anne bon ikoikotakiia Iteraera. Beretitenti Russell M. Nelson e arana aio “te bwai ae moan te kakaawaki ae riki iaon te aba n te bong aei” ao e taku, “Ngkana ko rineia, ngkana ko tangiria, ko kona n riki bwa ngkoe mwakorona.”¹

- Ko na kanga ngkoe ma am utu n reiakina ae mwaiti riki ao n ira ikoikotakiia Iteraera?

Korea te Rekooti

Iesu e tuangiiia ana abotoro ake Nibwaite bwa a na kawakina rekootin Ana reirei ao ana taetae ni burabeti Tamuera te Remwanaite (taraa 3 Nibwaai 23:4, 6–13). N aron naba aei, ti kona ni kawakin rongorongan maiura ni buokiira ao n reireiniia tabeman.

- Iai taneiai n te maiu n tamnei ae ko tuai n tau mwiia?
- Kona kanga n taui mwiin bwaai ake e reireiniko te Atua?

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Russell M. Nelson, “Hope of Israel” (worldwide youth devotional, June 3, 2018), 8, HopeofIsrael.ChurchofJesusChrist.org.

3 Nibwaai 27–4 Nibwaai

(OKITOBWA 19–25)

Imwiin kaotin te
Tia Kamaiu nakoia
Nibwaite, a rinanon
e kaniia 200 te ririki n te
katiteuanaaki ao n rau
bukina bwa a “bane n rai
raki aomata nakon te Uea”
(4 Nibwaai 1:2).

Tera banna ni katooto
tabeua n aia mwakuri aika
raoiroi Nibwaite? Ko kona
ni wareka 4 Nibwaai 1:2–
15 ao ni kanoai aika akea
kanoia ma katooto riki
tabeua aika ko kunei:

- _____
- _____
- _____
- _____

MAROORO

- Kabotaua kukureia tenaan Nibwaite aika raoiroi nakon te nanokawaki ngke aki raoiroi. langoa te kaokoro ao kakaai kawai aika a na kona n rairiko nakon te Uea.
- Ko kona n rinea te bwai teuana ae ko kona n nakoraoi iai ni maium?
- A kanga bwaai aikai ni kona ni uotiko ni kaniiko riki nakoia raoraom, am utu, ao te Uea?

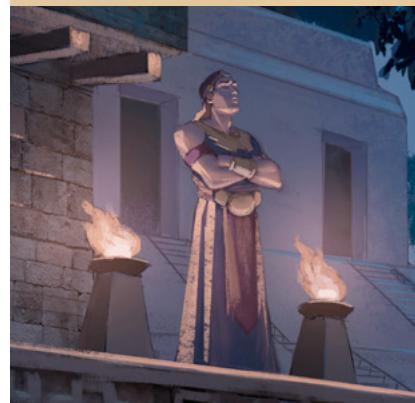
Tera ae nanonaki bwa ko a bon rairaki ni koaua?

Te Kukurei ao te Katiteuanaaki

A kukurei ao a katiteuanaki tenaan Nibwaite rinanon aia mwakuri aika raoiroi (taraa 4 Nibwaai 1:2–15).

- A rangin n tamaraoa ao n akoi imarenaia.
- A irii ana tua Kristo.
- A nanorinano n aki mamatam ao n tataro.

Te Nanokawaki ao te Maenako

Irarikin anne, ririki aikanne ni katiteuanaki ao ni kukurei e aki teimaan. N tokina, tenaan Nibwaite a katoka karinean ana tua te Atua (taraa 4 Nibwaai 1:24–31). NI karoao aei:

- A moanna ni bangaaomata ao ni kamoamoa.
- A katei oin aia ekaretia ibukin aia kareke mwane.
- A kakea ana Ekaretia Kristo.

Iroun Bitiobi
Dean M. Davies
Te Moan Kauntiran Tararua n te Bitiobiriki

Autinibootaki— Taabo ni Karinerine ao n Nebonebo

Tamnein te Uea e mena n ara autinibootaki ao e na kaungaira ngkai ti karaoi arora ni karinerine i matana.

R aou ni mwakuri ae kakaonimaki e tibwaia ma ngai te bwai ae rinanona are e a tia ni kakoroa iai nanon katabeana ni kanakoi kaintekateka ao ni bairea raoi te tienta imwiin te maungatabu n te maungatabu. Imwiin 30 te miniti ni karaoran mwakuri aikai, e a ataia bwa ngaia te kabanea n aomata ae tiku n te kateitei. Nakon namakinan te maroa ao te katawe n nako, n onean mwiina, e namakinna te tamaroa n te rau are e a tia n namakinna n tain te maungatabu e tiku irouna ao e tabe n rikirake riki.

Ngke e bane tabena ao e otinako man te autinibootaki, e kaitibo ma te membwa temanna are e tara ni kamwataua taraakina. N ataakin te bwai ae karaoia raraou, te membwa aei e anaia mai baina man taku, “Tariu, te Uea e noori bwaaiaika a uarereke ake ko karaoi ibukina, ao e tara naano ao moangare iai.”

Ririki imwina ngke e beku bwa te bitiobi, raraona naba aei e kunea n tiku n tii ngaia n ana autinibootaki n ana uuote. Imwiin tiringan taura n te umwantabu, e tei inanon tabeua te tai ngkai otan namwakaina e ota rinanon winto nako aon te tabo n taetae.

Te namakina ae taneiai iai ae rau e rabunna, ao e tekateka ni kaan nako matan te umwantabu ao n iango n te tai ae kamimi ae tabu are e a tia n namakinna n teina anne—angiin te tai are e nooria ibonga n urua te kariki n tain te taibora n toa, taai are ngke e namakina iai te Tamnei ae Raoiroi n raonna ngkai e taetae n te maungatabu n ana uuote, te taromauri ni bwabetito ake e a tia ni kairii, te kuaea ae tamaroa ake e a tia n ongongo, ao angiin koaua mairouia membwa n te uuote ake e a tia n riingaki nanona iai n ae nene. N tekatekana n ti ngaia n te roo n te umwantabu, e namakina bwa e taonaki n bitaki aika a mwaiti man taneiai inanon maiuna ao ni maiuia membwa n ana uuote, ao e kabobaraaka atuna ni kakaitau.

Raraou e a tia n iangoraoi ao n reireiaki raoi bwa tabo aika a tabu iaon te aba bon te tembora ao te mweenga, ma rinanon taneiai aika uoua aikai ake a taekinaki i eta, e ata naba aron ara autinibootaki ae tabu. Ibukina bwa a katabuaki irouia nakoanibonga aika kariaiakaki, tabo aikai a riki bwa taabo ake e kabwaroi iai kaotioti te Uea nako aoioa ana aomata n te aro are “e kaotaki mwaakan te aro n Atua” rinanon otenanti ake a karoaaki ikekei (taraa Reirei ao Berita aika Tabu 84:20).

Autinibootaki n ikotaki ma mweenga a uota te kimwareirei are e taekinaki n te berita nakoia aika Itiaki aika kakaonimaki ake a kona n namakinan n te bong ae te Tabati. E a riki bwa te tabo are membwa a bootaki iai n taromauri “a na botaki nanoia n te nano ae ti teuana i nanon te tangira imarenaia.” (Motiaeia 18:21) ao nakon te Tia Kamaiu. Ibukira bwa tina anga te kakaitau ae riai ao te karinerine ibukin kabwaroan kaka-bwaia n te maiu n tamnei are e roko iaora

rinanona ara autinibootaki, ti riai n rin n taabo n nebonebo aikai ma te naua ni kakaitau ao ni karinerine.

Nanon te Karinerine

Inanon katein ara Ekaretia n taai aikai, te taeka *karinerine* e a tia n rang n irekereke ma te taeka *kainabwabu*. Ngkai tangin bwana aika beebeete a bon tau ibukin ara umwantabu, tarakin aei e karinerine e kabwaka ni kabwaninan raoi nanon te taeka. *Karinerine* e kona ni kairaki nakon te weabe n Ratin *revereri*, are nanona n “n tei ni mimi.”¹ Ti kona ni karekea te teem ae kona ni kabwarabwara raoi riki te namakin inanora ngkana ti iangoia ni koaua te bwai are e a tia ni karoia te Tia Kamaiu ibukira n tatabemaniira?

I kauringaki n taekan te kuna n taromauri ae rang tikiraoi are ti aneneia ngkai ti mena n te umwantabu: “I stand all amazed at the love Jesus offers me.”² Te namakin ae tamaroa ni kakaitau, nebonebo, ao ni mimi bon akanne kabwarabwaran te karinerine, ao e kaotia nakoira bwa tina totokoi aekakin nako taetae ao anua ake a kona ni kabuai namakin akanne mai iroura ke tabeman.

Autinibootaki ao te Bong ae te Tabati

Man kaotioti ni boong aikai, ti ataia bwa boton ara nebonebo n te Tabati bwa “te nakon te auti n tataro ao ni karaoi [ara] toa n ana bong [te Uea] ae tabu” (Reirei ao Berita aika Tabu 59:9). Te

"auti [n] tataro" ake ti bobotak iai n te Tabati bon ara autinibootaki aika a tabu.

Beretitenti Russell M. Nelson e a tia ni buokiira ni kaotaira riki n te reitaki imarenan ara karinerine ibukin te Tia Kamaiu ao ara namakin nakon te bong ae te Tabati. N tibwauan oin ana taneiai ni karinean te bong ae te Tabati, Beretitenti Nelson e kaotia, "I reiakinna man koroboki aika a tabu bwa arou ao anuau n te Tabati e irekereke ma te *kanikina* imarenau ma Tamau."³

N ai aron arora ma anuara n te Tabati bon kanikina n ara kakao-nimaki nakon te Uea, ara taetae, anuara, ao bon tein oneara ngkai ti mena n te auti n tataro n aron are e kaotaki n tein te karinerine are ti namakinna ni kaineti ma te Tia Kamaiu.

Autinibootaki ao Otenanti

Unimwaane Jeffrey R. Holland man te kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e a tia ni kamatata otara iaon te kantaninga aei, ni kangai:

"N raonan karekean riki ara tai ae mwaiti n te kaetieti n te euangankeiro are e boboto iaon te mweenga, ara taromauri n te Tabati ae karakaaki . . . e katuruturua te toa n ana Katairiki te Uea bwa e tabu, kinaaki bwa boton ara waaki n nebobebo ni katoa wiiki are tia taneiai iai. Ti riai n uringnga n te kawai ae te kabanea n onoti bwa e mate Kristo man rawawatan te nano ae uruaki are e rangi ni matoatoa ao raraoman Tamneina e reke man uotan aia bure ao rawawataia ao marakiia aomata nako.

"Ngkana ti anganano n te uota ane kaangaanga anne, ni kaota ara karinerine ibukin te mwakuri anne."⁴

E kakaawaki bwa tina uringnga bwa te tabo are e rineaki ibukin te tai ae kakaawaki ni karinerine nakon te Tia Kamaiu bon te umwantabu are ara autinibootaki. N raonaki ma te karinerine are ti namakinna n tain karaoan te otenanti n toa ni katoa wiiki, ara namakin n nebobebo ao ni karinerine a kaotaki ngkana ti iangoi otenanti ao kakabwaia n te nakoanibonga ake tabeua ao otenanti ake a karaoaki n te autinibootaki, n raonaki ma aranakin ao kakabwaiakiia ataei, bwabetito ao te kamatoa, kamatoakiia nakoanibonga, ao karaoan te kaokoroaki ibukin te wewete. Otenanti ao kakabwaia n tatabeua nako a kona n raonaki ma namakinan te Tamnei ae Raoiroi ngkana naake a karaoi ao naake a iria a roko ma te anua n nebobebo ao ni karinerine.

Autinibootaki ao Nebonebo

Te bong ae te Tabati e karekea nakoira te tai n neboa te Uea inanon ara kamatebwai n te mweenga ao ni bootaki n taromauri inanon ara toa ao bootaki tabeua. Man taai ake ngkoa n te Ekaretia, aika Itiaki a tia ni kaku-kureiaki n ikotaki ni inoono ao ni karekea te reitaki n tari imarenaia mwane ao aine.

Ara autinibootaki a bon kateaki ma tabo ake a kona ni karaoaki iai waaki ni kakukurei akanne inanon te wiiki. Ti riai n aki kabuui taraakin oin te kantaninga ibukin kateitei aikai, e ngae n anne, tabo ake a katauraoaki bwa tabo n nebonebo.

Nebonebo ao karinerie a bon rang n ireke-reke. “Ngkana ti taromauria te Atua, ti nakoina ma te tangira ni karinerine, nanorinano, ao te nebonebo. Ti karinea ao ti butimwaia bwa ara uea ae te King, te Tia Karika te aonaaba, Tamara ae tangiraki ao te Tama ae akea tokin ana tangira.”⁵

Te kantaninga aei ae boboto iaon te nebonebo e riai ni kairi arora inanon autinibootaki riki ngkan ti kabaeki inanon waaki n inono ke ni kakukurei. Te tararua ae korakora e riai ni karaoaki ni kauarerekea te mangaongao, te raeuaki, ke te urubwai

nakon mwakoron te kateitei are e reke man waaki ni kakukurei n te Ekaretia, ao a riai ni karaoaki mwakuri ni kaitiaki ao n onobwai n tain te waaki ngkana e riki akanne.

Ataei ao te Roronrikirake a kona n reireinaki bwa te karinerie ao tararuan autinibootaki e raka riki nakon bootaki n te Tabati. Rokoia membwa ni kaitiaki n autinibootaki—riki te uaia n reitaki kaaro ao naati—bon te bwai ae tamara ni karikirakean namakinan te karinerine ibukin ara kateitei aika tabu. N aron ar e kakoauaki man te bwai are e rinanona raraou ni kaetan ana tienta n te titeiki imwiin te maungatabu, te mwakuri n tararua ibukin te autinibootaki bon te aro n nebo ao kaoakin Tamnein te Uea.

Autinibootaki ao te Tia Kamaiu

Ian ana kaetieti n ana taetae ni burabeti Beretitenti Nelson, mwakuri aika a kakaawaki a karaoaki bwa e na kakoauaki bwa aran Iesu Kristo e aki kanakoaki ngkana ti kaineti nakon Ana Ekaretia. N te aro naba anne, ti riai n aki kariaia kanakoan te Tia Kamaiu mai nuukan ara nebonebo—n raonaki ma ara tabo n nebo.

Ti a taneiai ni kaineti nakon te tembora bwa a na auti te Uea, are

*Tararuan ara
autinibootaki bon
aro n nebonebo ao
ni kaoa Tamnein te
Uea.*

bon ngaia raoi te tabo ae eti man kakaawaki. Ti kona ni kakai mwaninga, e ngae n anne, bwa ni katoai ara autinibootaki a bon katabuki irouia nakoanibonga ake iai te kariaiakaki irouia bwa te tabo are e maeka iai Tamnein te Uea ao aia tabo natin te Atua—ni kauoua naake inanon ao i tinanikun te Ekaretia—kona n roko “ake a reke irouia ataakin aia Tia Kaboia” (Mosiah 18:30).

Te katanoata are tibwa nako ni moana katamaroan ara autinibootaki ma mwakuri ni korotamnei ake a karinerine ni kaota te Tia Kamaiu ao waaki mai karawa n Ana tai ni maiu ao n te maiu are imwain te maiu aei e kateaki bwa e na katiki matara, ara iango, nanora ni kaan riki nakoIna. Ngkai ko rin inanon auti n tatoto ibukin boowi ao waaki ni kakukurei, ti butimwaaiko n tei, taraia, ao n iangoi korobanna aika a tabu aikai, ni taraia ma natimi, ao ni karekea

rakan ami namakin n nebo ao ni karinerine nakon te Atua.

Te burabeti n te O-Tetemanti e taekinna, “Ma E mena Iehova I nanoni maneabana ae tabu: ke a bane kain aonaaba ni kainababu i matana” (Habakkuk 2:20). Tina uringnga naba bwa Tamnein te Uea e mena n ara autinibootaki ao e na rin inanora n tatabemaniira nakon te aro are e tina kairi arora ni karinerine i matana. ■

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. “Revereri,” Lexico Powered by Oxford, [lexico.com](https://www.lexico.com).
2. “I miimi N Ana Tangira,” *Kuna n Taromauri*, nambwa 193.
3. Russell M. Nelson, “Te Tabati Bon te Bong ni Kakukurei,” *Riaona*, Meei 2015, 130.
4. Jeffrey R. Holland, “Nora ana Tibutetei te Atua,” *Riaona*, Meei 2019, 45.
5. Dean M. Davies, “Kakabwaia n Nebo,” *Riaona*, Nobembwa 2016, 94.

Kairake n Ikawai

Inanon te Mwakoro Aei

44 Anua aika a Kareke titebo nanona ma te Kaitara?

Iroun Destiny Yarbro

48 7 Bwaai n Tituaraoi ake Kona Tokanikai iai iaon Kabonganaan Tamnei aika Buakaka

Iroun Richard Ostler

Tii aika a Maiu man te Iti

Boutokan Tinau Iaon Mwanangana nako Sobriety

Iroun Onnastasia Cole

Kakaai rongorongo aikai ao tabeua riki:

- N te iahona.ChurchofJesusChrist.org
- N te [KnI ni katoa wiki](#) (iaan aia tieki-tiong Kairake n Ikawai n ana Raiburari te Euangkerio)

Tibwaua Am Karaki

Iai am karaki ae kakaongora ae ko na tibwaua? Ke ko tangiria n noori rongorongo iaon botoniango tabeua? Ngkana ngaia anne, ao ti tangiria ni kan ongora mai iroum! Ko kona ni kanakoa am rongorongo ke am kaeka nakon iahona.ChurchofJesusChrist.org.

Ko Kona ni Karekea te Kainaomataaki

Ngkoe ke temanna ae ko tangiria e reke ni minominotaki n ana mronron te kamangaongao, rairannano, manga karoan te bure, ao manga te mangangoao riki? A mwaiti kairake n ikawai aika l mwakuri ma ngaiia ngke te bitiobi ibukiia kairake n ikawai ngai ake a mwane n te minominotaki naba anne. **Ma a mwaiti naba aika a kunea te kainaomataaki rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Kristo.** Te rongorongo iaon te anua ae kareke n te mwakoro n te namwakaina aei e anga iango ni ibuobuoki ibukin karekean te kainaomataki—Nakoim ao nakoia tabeman.

Te bwai ae moan te kakaawaki are ti riai n uringnga bwa **ngaira ni kabane bon natin Tamara are i Karawa aika tangiriko.** Unimwaane Dieter F. Uchtdorf e reirei, “[Te Atua] E aki tataninga n tangiriko ni karokoa ae ko tokanikai iaon mamaram ao kateim aika buakaka. E tangiriko n te bong aei ma ataakin ni kabane am kanganga. . . . E atai nanokawakimi n taai aika ko a tia n aki karaoi bwaai aika a riai ni karoaki ke ni bwaka. **Ao e teimatoa n tangiriko**” (“Living the Gospel Joyful,” *Liahona*, Nov. 2014, 123; e kairaki ma katuruturuana).

N iterana are teuana, Tatan e na kataia ni kairiko bwa ko a riaon riki ana tangira Tamara are i Karawa ao mwaakan te Tia Kamaiu ni bitiko ao ni kaitiakiko. Tatan e na kataia ni katikuko n namakina te mwane inanon te kamamaneaki ao te riribaki, ma tai kakaouau ana kewe.

N onea mwina, rairaki nakon Tamam are i Karawa. **Tai maaku** ni kaoti bwaai ni kabane nakon am bitiobi ke am beretitenti n te mwaanga ao tabeman ake ko tangiriia. Ngkai ko wareki karakin kantaninga irouia kairake n Ikawai ake a tia n rootaki n aroaro aika kareke, karoan naba anne are ko kareke. **Bwaina te taotaonaki n nano ibon iroum, uringnga arom n riki mai karawa, rikim mai i karawa, karoa teuana imwiin teuana, ao kakaaua mwaakan lesu Kristo ni kamarurung.** Ngaia ao aika a mwaiti riki bon rao ake a na buokiko n namakina te inaomata ake ti tangiriia. Tai bwarannano.

Raraom,
Richard Ostler

Te Anua ae Kareke ti Tebo ma te Kakaitara?

Atakin riki raoi te bwai ae kareke e kona ni buokiira ni kakoaua te bwai anne, bwa n te bong teuana, ao e na kainaomataira te Uea man te tautoronaki.

Iroun Destiny Yarbro

Nara aonaaba ae aki kororaoi, te bwai ae kareke ao bibitakin te maiu bon te bwai ae koaua ibukii tabeman. Ngkana ti kabongana te bwai ae korakora n tei raroa ma bwain te maeu aei, n aron te amwarake, bwai n aoraki aika kabwabwaraaki, te kareke rongorongo iaon te intanete, te winnanti, tamnei aika tangako, taetae n te aro ni kewe, te kemboro, ke te kamarurung ae riao, ti kona ni kai kunea bwa ti teimatoa naba n onimakinii waaki aika a kareke.

Ngke I tia ni matakauakiinia aomata aika kamimi, aika a tangira, ao aomata ake a korakai man te bwai ae kareke-tiaki ti man katokan rinerine aika kairua ao I a kamatebwai booki aika tabu ao ni ukeukeri nako rongorongo aika tibwa tia ni karaoaki iaon ni irekereke ma te bwai ae kareke bwa nna kanakoraoa riki otau iaon iango aika aki raoiroi are e karika te maamaa ao kainanoakin bwaai aika a riai aikai bwa a na karaoaki.

Te Anua ae Kareke n Tangirakin Aroka Aika Aki Tangiraki Inanon te Onaroka

E kona Borauakinan te bwai ae kareke n aekan taru-akin te onaroka. Tiaki kaitiaki ni koroi aroka ti n te taina ao ni kantaningaia bwa e a tia naba. Ti ataia bwa ana

bwebwerake riki uteute, ngaia are ti teimatoa n routi uteute ni kamanoi aroka.

Ngkana iai ara kaangaanga ma te anua ae kareke, e na kona ni bwarananora ngkana tia okioki naba ni karaoa anua aika raoiroi riki imwiin ara rairannano ma kakaeān te ibuobuoki. Ti kona ni mimi ao n aki kukurei bwa kabwakabwaka aikai a rangin ni korakora imwiin taai aika kakukurei ao ni kananokawaki ni maiura. (Kanga aron uteute aika a batu ni bwebwerake imwiin bwakan te karau ke te ang ae korakora.)

Te Mwakuri ae Kareke ni kaitaraa Nanom ni Kaaitara

I a tia ni kunea bwa e kabongana te mwakuri ae kareke Tatan ni kataia n anai nanora bwa ti na karika te riaboro, bwa e na karekea kaira iai man moan maiura, ke aonga ni bwara nanon te Uea Iroura. Te riaboro e kabongana te maama ni kabwarai nanora, ni kaotia bwa e aoria ngkana iraua ara tai n rairinanora, e na teimatoa te kariiri ni kaoti.

A mwaiti bukina ngkai aomata a irekereke ma te anua ae kareke, ma te anua ae kareke e moanaki n tainako ma katakin kakoroan nanon "kainnano aika korakora ao n tuai korobukiia."¹ Ngaia are e ngae ngke te kakaitara a kona

ni kairiko nakon te anua ae kareke ao aika kareke ni *kona* ni karika te bure, aki toki n unikaki n tainako inanon ke e karaoiroaki ni mamaarana irarikin are te kaaitara n oin nanona.²

Ma te kakaitau, ti ataia bwa e kona te mamaara n anganira ara tai n reiakina taekan te nanoanga ao ni karikirakea onimakinan mwaakan lesu Kristo ni kamaiu.³

Ni Karokoa te Kainaomataaki man te Tauronaki

Ti kunei atatai aika nano inanon te ukeuke ao kamanun bwai ni kamwane man te anua ni kareke mairouia kurubu n aomata aika uoman n ana Boki Moomon: Ana aomata Rimwaai ao ana aomata Aramwa.

Kurubu aika uoua aikai a tauronaki ibukin te tai ae rangin ni kakawaki. A uaia n namakinna ae “akea te kawai a kona ni kamaiua” man te tautaekanaki (Motiae 21:5). Ni kauoua, ma te tai, a rairaki nakon te Uea ibukin buokaia.

Ana aomata Rimwaai a tauronaki ibukin riaoan te tua. N aki ukoukora ana ibuobuoki te Uea, a buakania taan ribuaka “n te un” teniuia te tai. A konaaki n aia buaka. Ngke a moanna ni karinanoia, “e waeremwe te Uea n ongo tangiia . . . [ma E] ongo tangiia, ao ni moanna ni karaui nanoia Reimwanaite ni kamarau nanoia are a moanna ni kabebetei rawawataia” (Motiae 21:15; emphasis added). A kakabwaiakaki ibukin rikiraken aia taotaonaki n nano, ma “te Uea e aki noora riaina bwa e na kainaomataia man te tauronaki” ni karokoa te tai are imwiina riki.

Ana aomata Aramwa a tauronaki e ngae ngke a koraoi, ma a “tataro inanoia nakon te [Atua].” E ngae ngke ataa nanoia ae raoiroi, kariaia te tai imarenan tautaekaniiia ao kainaomatakiia. Ngke a reitinako n Onimakinna, E berita bwa E na “kabebetei naba taian uota ake a katokaki iaon angami, bwa kam na aki kona n namakin iaon nukami, n ami [tai] n tauronaki.” Ao ngaia ngkanne, a “karaoi nanon te Uea ma te kukurei ao te taotaonakinno” (Motiae 24:12, 14, 15).

Kurubu aikai a kamaeuaki man te tauronaki. Ao ti a tia n anganaki te berita are ngkana ti nakon te Uea man te tauronaki, ao tina “riki bwa taan kakaoaua [ibukina] imwin aio” ao bwa kam “aonga n ataa te koaua bwa, te Uea ae te Atua, [e bon] kaakawariia [ana] botannaomata

inanon aia tai n rawawata” (Motiae 24:14)—ao n aroia ae e kareke!

Kabebetea Nanomi

Ngkana ko rootaki man bwaai aika a kareke, uringnga bwa man ana ibuobuoki te Uea, ao n te tai aio ao kona karikirakea te anua n Atua inanom kanga ai aron te aroka are ribanaaki bwa e na maiu reirei iaon te tano ae moan te tamaroa. Ngkana ko rikirake inanon te nanorinano , ao ko na bon reiakina naba te taotaonannano, te nanoanga, te taotaonikinnano ae korakora, ao te nimamannei.

Reitaki ma am taan kaiiri ake iai irouia te nakoa ni ibonga ao naake a kona n anga aia boutoka, ao kabonganai bwaai ni mwakuri are te Tama are I Karawa ea tia ni kataraoi bwa ena buokiko ni kunea te inaomata. Onimakina te Uea; ngkana ko iriiria ma te mwakuri korakora, ao e kona ni ibita te aki unga n nanona ao kanganga aika a rawawata nakon te kabanea n tamaroa ibukin bitakin te tamnei.⁴

Temanna kaain te Ekaretia ni boong aika kaitira mai Aotiteeria are e a maan ni kaaina te aro, ngke e a kabootua maiuna n taai aika a nako ma maeuna n taai aikai, ao e taku: “Maeu n taai aika a nako [bon] te maiu ae kabwaka ao ni karawawataaki, ma te tamaroa are a katobibia tinanikun te karawawataaki anne. [Ma] ngkai te karawawataaki anne e a mauna nako, ao te raoiroi e a manga okira rikirakena ni nnena.”⁵

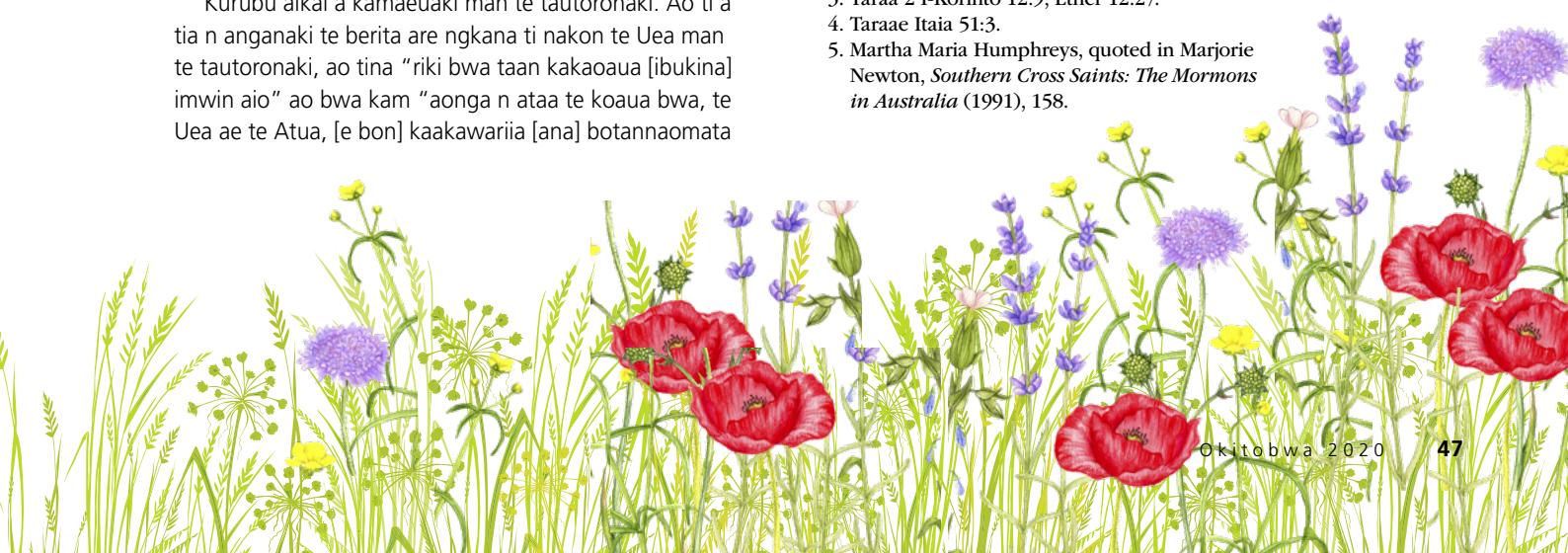
Ngkana ngai ao ngkoe ti kaai ni kanakoi buakakan kanoan ara nne n aroka ao n nakon te Atua inanon ara tai n rootaki n te kanganga , ti na bon karekea te berita are e reke naba irouia ana aomata Aramwa: “Kam na kabebeteaki, bwa n ningabong ao n na kamaiui ngkami man te tauronaki” (Motiae 24:16).

Teimotoa ni kanakoi taian buakaka— bwa are ko na bon tokanikai man taian anua aika a kareke ao anua aika buakaka ao e na rangi n tamaroa aron am kariki uaa! ■

E maeka te tia korokaraki i Texas, USA.

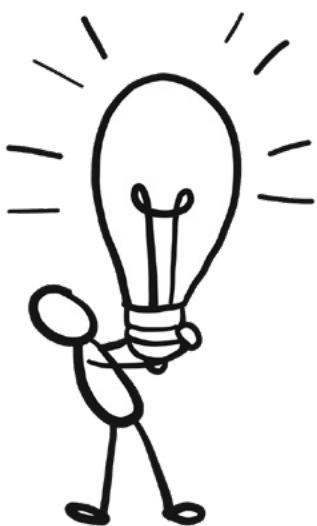
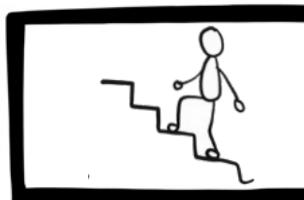
BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Spencer W. Kimball, “Jesus: The Perfect Leader,” *Ensign*, Aotaki 1979, 5.
2. Taraa 1 I-Korinto 15:42–44.
3. Taraa 2 I-Korinto 12:9; Ether 12:27.
4. Taraae Itaia 51:3.
5. Martha Maria Humphreys, quoted in Marjorie Newton, *Southern Cross Saints: The Mormons in Australia* (1991), 158.

7 Kaetieti Ibuokin Katokan Kabonganaakin Tamnei Aika Tangako

Mwakuriu ma kairake n ikawai aika a tuai n iein bwa a na kataia ni katoka kabonganaakin tamnei aika tangako, ao I kunei kaetieti tabeua ae a na kona n ibuobuoki.

Iroun Richard Ostler

Ngke I kamatoaaki bwa te bitiobi n te uoote ae boou ibukiia kairake n ikawai aika a tuai iein, ao e a tei aia rain kairake n ikawai aika a tuai iein i tinanikun au aobiti ibukin tataningakiu bwa a na kaitiboo ma ngai. Ketinna bwa tera ae ti maroroakinna n te moan n intawiu anne?

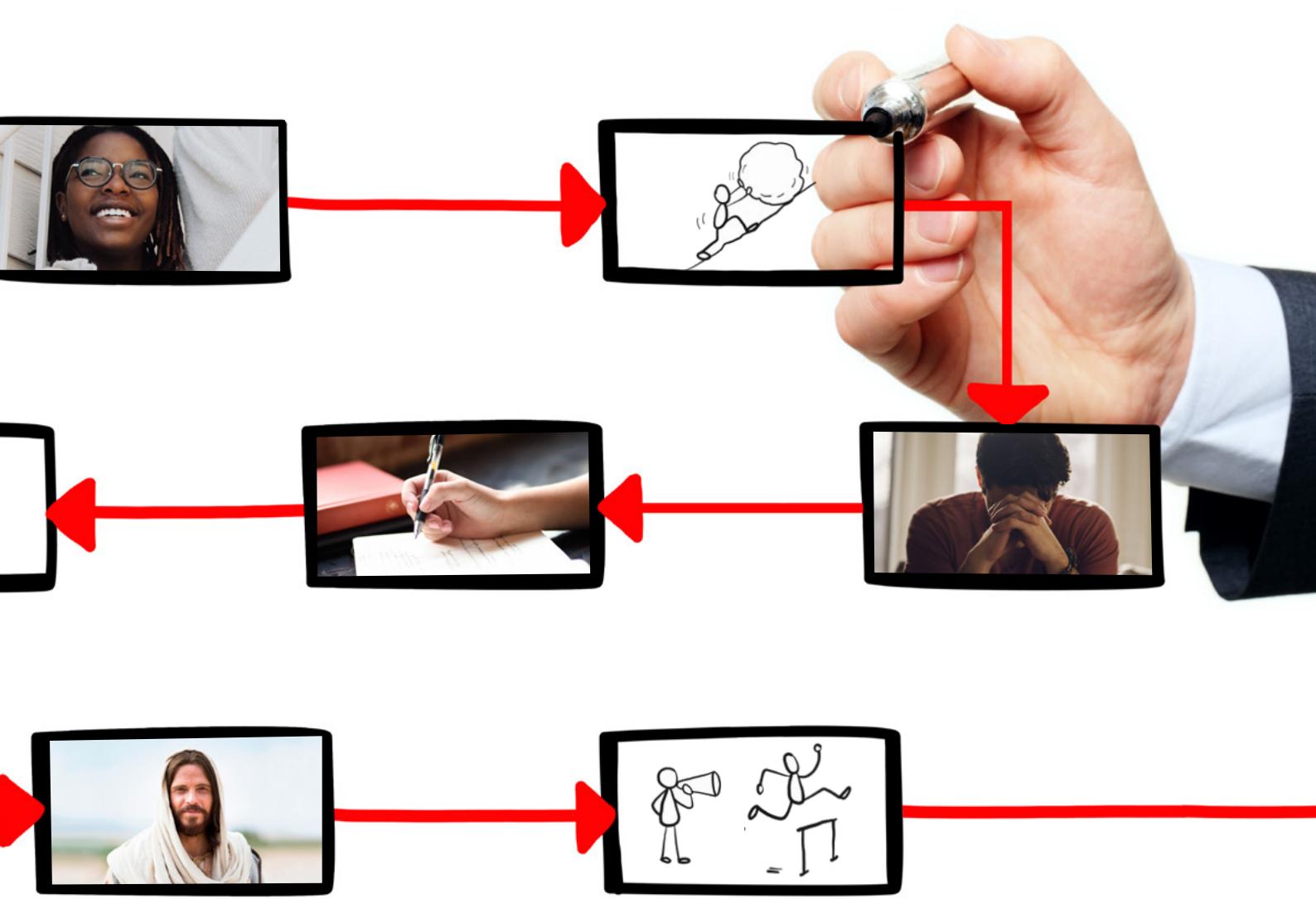
Tamnei aika Bubuaka.

Ao ibukin teniua te ririki imwiina, kataakin buokaia kairake n ikawai bwa a na tokanikai n anua ae a reke iai e a reke bwa tabeu ae bubura n nakoau, ngaia are I ataia ae n na riai n reirei riki n aron au kona. I aki mamamatam, I tataro, I nakon te tembora, I maroro ma taan kairiri, I rinanoi ni kabane bwaai n ibuobuoki ake a reke, I iriirii kiraati ibukin katokan anua aika a kareke, ao n tia n reiakinaki mairouia ake a mwakuri ibukin kakaean tokina. I kan tibwauai tabeua iango ake a na kaona te kantaninga iaon baika I a tia n reiakin.

1. Ko na Ataia Bwa Ngkoe Natia Kaaro I Karawa Aika a Tangiriko

Ngkana ko mwakuri ibukin tokanikaim iaon kabonganaakin tamnei aika tangako, ko na kona n namakinna ae ko teiraroa mai iroun Tamara are I Karawa bukina bwa ko taku bwa ko aki tau n tangira ke n ibuobuoki ni karokoa e reke buokam man kabonganaakin tamnei aika tangako. Bon aio raoi ae e tangiria Tatan—bwa e na rokaniko mai irouia naake a tangiriko ma te iango are ko kona n tokanikai iaon tamnei aika tangako i bon iroum ao aio te kaangaanga ae kona ni kairiko n tau nakon te tangira.

Ibukin anuam aika tamaroa, ko a teimatoa n tauraoi ni karekea te kaantaninga, te kairiirii, ao karekean te kaotioti ibukim mai iroun Tamara are i Karawa ao mwaakan ni kamaiu lesu Kristo ibukin te tokanikai man tamnei aika tangako.¹ Tai katei raroako mai Irouia ke mai irouia aomata ake a tangiriko.

2. Kanakoa te Maamaa

I a tia n reiakinna bwa kanakoan te maamaa e bon kakawaki ibukin te tokanikai man tamnei aika tangako. Te maamaa bon te namakin n ae kanga ko a rawawata, ko uruaki, ke te aomata ae buakaka. Kakoauaan iango aika a bubuaka aikai ibukim e kona n rokaniko n te karawawataaki. Namakinan te uringaaba ibukin te bwai ae ko a tia ni karaoia bon teuana mai ibuakon aron te rairannano ao e kona ni buokiko ni bita kateim. Ma te maamaa e karikiko bwa ko na namakina aron anuam ae buakaka are ko aki kona ni karekea te ibuobuoki mai iroun am Tia Kamaiu.²

Tamara are i Karawa e tangirira bwa tina karekea ara kantaaningae tabwanin iroun Iesu Kristo ao kakabwaia man Ana Mwakuri ni Kamaiu. Namakinan te maamaa e kaokiira rikaaki nakon taai aika a tia n nako ao n katikuira inanon angibuukan te kewe ma te kairiribai i bon iroura. Taiaoka teiraroa man kawai aika a kamaamaa.

3. Tai Katawe ni Kabonganaa te Taeka ae "Anua Aika a Kareke"

A mwaiti aomata ae a taekiniia bwa "a reke" nakon tamnei aika tangako. I kauring ngkami bwa kam na aki karekea aio n aki akaka. Angjia kairake n aomata ake a rootaki man tamnei aika tangako ao aki reke iai.³ Ao aki raoi kabonganaakin aei e na kona

ni kaangaanga katokan kabonganaakin tamnei aika tangako ibukin te maamaa, kauarerekean te kantaanninga, ao riribaakim I bon iroum are e nako ma ngaia.

4. Korea am Babaire Ibukin Totokoana

Am babaire ibukin totokoana bon te kateniua ni bwai ae e kona ni buokiko n tokanikai man tamnei aika tangako.

Mwakoro 1: Koroi kaeka tabeua n aron kabongaakan tamnei aika tangako. Te kairoro ibukin karaoakin te bwai teuana bon te moan mwaneka inanon te waaki are e kairi nakon matakauakinan te tamnei ae tangako.

Iai tabeua aekakin bwaai aikanne:

- **Taabo:** te enwaromenta are e karika te kairoro ibukin iango ake mai imwaaina ke anua (n aron te tiku n te ruu naba anne ke n taai tabetai)
- **Korakai/raraoma/te maroaa/te maraki:** kaangaangan te iango ke bwaai aika a riki aika a na kairoroko bwa ko na tarai tamnei aika tangako bwa kanga te kawai ni kaitarai kaangaangan iango aikai
- **Te Taratara:** karaoan te bwai ae itiaki ae akea iai te tamnei ae tangako ma e roko rinanon te kareke rongorongo, tamnei, rawetamnei, etc.

Mwakoro 2: Karaoa am babaire bwa ko na kanga ni kauarerekea te kairoro.

Te katoto, ngkana iai te kairoro ibukin karaoakin bwaai n aron namakinan te kainano n te bong, kamatean am tareboon inanon 30 te miniti imwaain matuum ke te matu ao akea am tareboon n am ruu e kona ni ibuobuoki. Ngkana tamnei aika tangako bon te kawai ae kamwengaraoiko ma kaa-nngaanga n am iango, kakai kawai aika tamaraoa ake a na kona ni buokiko ma kaangaangan iango aikai. Te takakaro ni kamarurung ke te bwainaoraki e na kona ni buokiko ni kauarerekea korakaim ke raraomam? E kona te otinako ma raoraom ke irakin te kiraati n te intitute e na kona ni kauarerekea te nano ni maroaa? Tarai bwaai aika ko taonaki n te rawawata iai ao tera iango ae na kona ni ibuobuoki nakoim.

Ao riki, **tai bwainikiriina ana bwai ni mwakuri n tamnei.** Te tataro, te kamatebwai ni koroboki aika a tabu, te mwakuri n ibuouoki, ao te iriri ni waakin te Ekaretia ao kawaran te tembora bon mwakuri aika a mwaakaroiroi ake a na kona ni kauarerekea te kairoroaki ao ni buokiko ni kakorakorako.

Mwakoro 3: Bairea te bwai ae kona karaoia ngkana ko a kairoroaki. Ibukin kairoro n tatabeua nako, korea am baire aika kakaokoro.

Te katoto, ngkana ko a kairoroaki, ko na kona n tiring am tareboon n te tai ae waekoa, kanako am rongorongo rinanon te tareboon ke n tarebooniia tabeman, nako nakonako ke ni biri, wareware man Ana Boki Moomon, ke karaoi riki bwaai tabeua ae e na kona ni buokiko ni katabetabea am iango.

Koroi kawai aika mwakuri ibukim! N tabetai taian kairoro a na bon roko ao are ko na aki rinanoi aanga ake ko koroi n am babaire ibukin totokoana. Ma aanga aikanne a kona ni buokiko bwa ko na teiraroa man taai akanne. N te tai are te kairoro anne e toki, manga koroi am babaire ibukin totokoana bwa tera ae e a tia ni mwakuriaki ao e kanga ni bitaki nakon ae e tamaraoa n are imwiina. Kateka n te tabo are ko kona n nooria iai ni katoabong.

5. Atakin te Kerikaaki ni Kaitaraa te Manga Okira Arona

Te kerikaaki nanona bwa ko a tia ni karaoa te kairua, ma ko waekoa ni manga okira arom ao ni kabongana bwa kanga te bwai n reirei ni kanakoraoa am babaire n totokoa te kaangaanga. Te manga waaki bon ngkana e a bwarananom, te rinnako ni waaki ni kakukurei aika mwaiti, ao n aki tabe.

Ko na ataia bwa te kerikaaki bon mwakoron kanako-raoan am babaire n totokoa te kaangaanga. Tai motikia ae a bua ni kabane am waaki ke ni kabane mwakuri ake ko a tia ni karaoi aki warekaki—bukina bwa bon iai. Waaki nako ma te onimaki ao n ataia bwa n te bong teuana ao ko na nakoraoi.

Ngkana iai iroum te kerikaaki, titirakiniko:

- Tera ae riki?
- Bukin tera e kaokoro te kairoro aei?
- Ko a tia ni korakai n taai aika aki maan n nako? E uara am namakin n am iango?
- Ngkana ko nako n tabetai n akea am kamatebwai ni booki aika tabu a kamamaarako?
- Ko aki kabatiaa te takakaro ni kamarurung?
- Iai mai ibuakon am babaire n totoko ae e aki ibuobuoki?

- Tera ae ko na karaoia ae kaokoro n te tai are imwiina?
- Korea te bwai ae ko reiakinna ao waaki nako!

6. Kakoaua Mwaakan te Tia Kamaiu ni Kamaiu

Iesu Kristo e kona ni buokiko ni karikirakeko n am tai n rairannano, ao iai te mwaaka irouna are e na kona ni buokiko ni kakorakorako bwa ko na tokanikai man tamnei aika tangako. E oota n te bwai ae ko namakinna ao e tataninga ni kan anaa te rawawata mai iroum. Tai iangoia bwa rairakim Nakolina e na karekea riki te rawawata Nakolina. E a kaman tia n kabooa mwiin bwaai ibukim. Ngaia are, karaoa am kabanea n tamaroa, nakomai kaaniiko ma te Tia Kamaiu, ao bubutia bwa E na buokiko ni kamaoa nanom, ni bita nanom, ao n anganiko riki te korakora bwa ko na waaki nako.

Te Unimwaane Ulisses Soares man te Kooram n Abotoro man te Tengaun ma Uoman e reirei ao e taku: "Ngkana arona bwa ti teimatoa n tokanikai iaon ara kariirii, ao e na bon kakabwaiaira te Atua ma bwain tangira n te onimaki ni kamarurung ao n anganaki karaoani kakai. E na bon karaoi bwaai ake tiaki kona ni karaoi bon I ioura."⁴

7. Tai Karaoa Aei Ti Ngkoe

Te reitaki ao te iraorao e kona n anganiko te mwaaka ao ni buokiko bwa ko na tokanikai. E na riai ni iai temanna ae na kona ni buokiko bwa ko na ataia bwa iai tabem ao e na buokiko inanon boong aika raoi ao aika buaka. A na riai ni boutokaiko ao n aki taekiniko n te aro ni kewe. Ao ko na kona naba ni karekea boutokaa-kia n aron ae a karaoia nakoim. Ukoukourii taian reirei mairouia am taan kairiirii n te Ekaretia ke mairouia kaain am utu. Ao ngkana e kainanoaki, te tia angareirei ke tia rabakau n anga reirei ibukin aorakin te iango e na kona ni kunea bukina ae raba bwa bukin tera ko a rootaki man tamnei aika tangako.

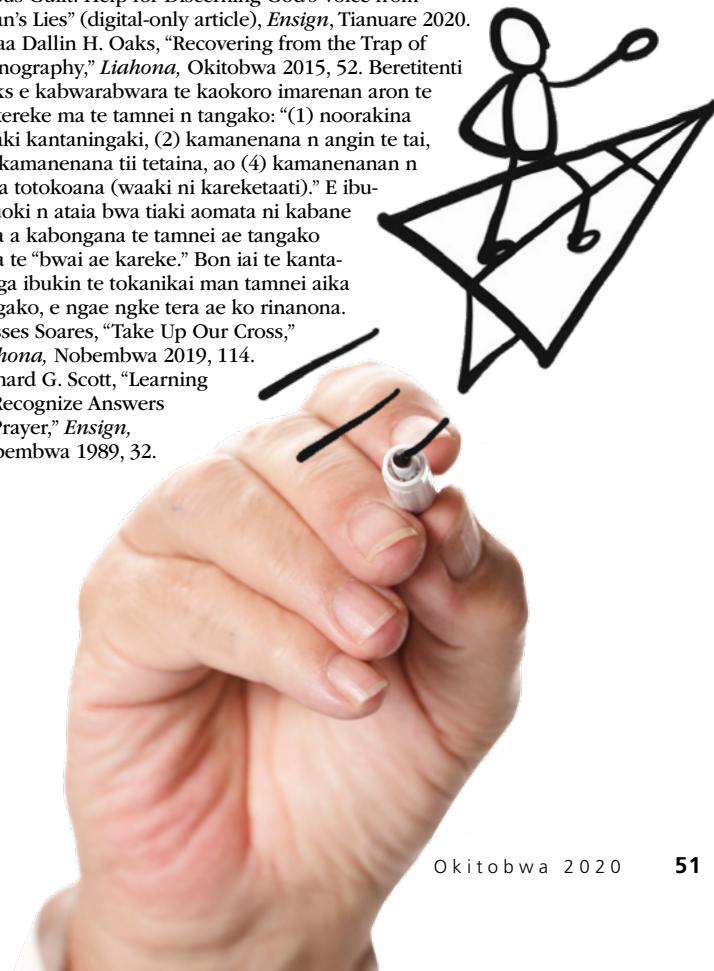
Uringa Bwa Ngkami Kaaro ao Taan Kairiirii Nakon Teingabong

Bon ngkoe te moan roro ae teimatoa n rin 24/7 inanon tamnei aika tangako. I kakoaua bwa te kaangaanga aio e a rikirake ma am roro bukina bwa iai am bwai ni mwakuri aika a tamaroa riki ao wanawanam ni kairia nako tabemwaang ma inanon te kaangaanga aio ngke arona bwa ngkoe te karo ke te tia kairiri n te tai teuana. "Tamara are i Karawa e aki katikuira iaon te aba bwa ti na bwaka ma ti na tokanikai ma te kimwareirei."⁵

E ngae ngke kaetieti aikai a ko na ibuobuoki inanon am tai n tokanikai man tamnei aika tangako, tai maaku ni kabonganai bwaai ni ibuobuoki naba. A kakaokoro aron kawaia tabeman ibukin kamaoakia man aia kanganga. Kakaea bwa tera ae na buokiko. Tai kabwara nanom. Karaoa aei n teuana te bong imwiin teuana. Ko kona ni karaoa aei. Ko bon kona ni karaoia (taraa I-Biribi 4:13). Ao kona riki bwa antai are ko a tia ni katauaki nako iai. ■
E maeka te tia korokaraki i Utah, USA.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Titita Joy D. Jones e kabwarabwara te kaokoro imarenan te tau ao te kororaoi inanon "Value beyond Measure," *Liahona*, Nobembwa 2017, 14.
2. Taraa Wendy Ulrich, "It Isn't a Sin to Be Weak," *Liahona*, Eberi 2015, 23; "Shame versus Guilt: Help for Discerning God's Voice from Satan's Lies" (digital-only article), *Ensign*, Tianuare 2020.
3. Taraa Dallin H. Oaks, "Recovering from the Trap of Pornography," *Liahona*, Okitobwa 2015, 52. Beretidenti Oaks e kabwarabwara te kaokoro imarenan aron te irekereke ma te tamnei n tangako: "(1) noorakina ae aki kantaningaki, (2) kamanenana n angin te tai, (3) kamanenana tii tetaina, ao (4) kamanenanan n akea totokoana (waaki ni kareketaati)." E ibuobuoki n ataia bwa tiaki aomata ni kabane aika a kabonganana te tamnei ae tangako bwa te "bwai ae kareke." Bon iai te kantaninga ibukin te tokanikai man tamnei aika tangako, e ngae ngke tera ae ko rinanona.
4. Ulisses Soares, "Take Up Our Cross," *Liahona*, Nobembwa 2019, 114.
5. Richard G. Scott, "Learning to Recognize Answers to Prayer," *Ensign*, Nobembwa 1989, 32.

DOCTRINAL
MASTER

Ngke I katabuaki

bwa N na beku n te California San Bernardino
Mition bwa te mitinare ae bwanin ana tai, au
utu a mena naba ikekei n raonai. Te tamnei aei
bon tamneiu n rabwata temanna tariu imwiin
katabuakiu. Bon te mwananga ae abwabwaki
are e a tia ni karokoi n te tai aei, ma l rang
kakaitau ibukin bitaki ake l a tia n noori irou a
irovia au utu.

Au kabanea n aua n ririki n reirei n te
kauarinan, I reke n te kurati n te kaa ae kakaia-
ki. Imwaina anne l bon aki karaoi bwaai ake
l riai ni karaoi. Ma imwiin te kurati n te kaa,
au taratara iaon te maiu e bon bitaki. Maiu
e kona n tia n anaaki man te tai anne ao are
imwiina, ao l aki tangiria bwa e na toki n aron
anne. Au bitiobi e buokai n okira te kawai ae
eti: warekakin ana Boki Moomon ni katoabong
ao ni katauraoi ni beku n te mition.

Te biri iaon te turaeki bon au takakaro,
ae l tatangiria. Imwiin te kurati, l aki kona n
takakaro iaon taina n te ririki anne, ao l mimi
bwa tera bwaai aika a tamaroa ake a kona n
reke inanon maiuna. Ma l rairaki nakon te Uea,
ao ngke l karaoia, e a reke au tai ae moan te
tamaroa n okira te titien n te ririki are imwiina.
Bon iai naba kanganga, ma tera ae bitaki bwa
n onean mwiiin are l karaoia ibukiu, l a karaoia
ibukin te Uea.

N tii noorakina bwa mwaitira kakabwai a
ake a kona n roko man bwaninin te euang-
kerio bon ngaia are e a tia ni bitai. Kakean
ni kabane te kukurei ao te kimwarerei anne, l
tangiria ni kabutia ni kabuta te aonaaba. I rang
tangiria aomata bwa a na karekea te kimwa-
rerei are l karekea ni katoabong ibukin te
euangkerio. Ao anne bukina ngkai l beku n te
mition ni buoka "te aki mamate ao te maiu ae
akea tokina ibukin te aomata" (Mote 1:39).

Garret W., 18, North Carolina, USA

KANOANA

58

- 54 Ana Ibuobuoki Marta
n te bong koraki**
Iroun Sam Lofgran

- 58 I Kanga ni Kunea te
Kamaoaki man te
Bwainikirinaki n te
Mwakuri n Tangako**
Te Ara e tauaki

- 62 Titiraki ao Kaekaaia: Arom
n rinanon te maroa? I kona
ni beku bwa te mitinare
ma kangaanga ni maruru-
ngin te iango?**

- 64 Te Kabanea n Taeka:
Ara Kantaninga, Ootara,
Korakorara**
Iroun Unimwaane
Ronald A. Rasband

- 65 Aomata man ana Boki
Moomon: Tarin lareta**

Ana MWAKURI MARTA NI

NIBUOBUOKI KATOABONG

*Te tina ma natina te aine aio a nang mwakuri
korakora bwa a na uaia ni maiuakina te euangkerio.
Ao Marta e maiuakinna man ana mwakuri n ibuobuoki
nakon tinana n aanga aika a onoti.*

Iroun Sam Lofgran

Ana Maekatin te Ekaretia

Marta bon 11 ana ririki ni maiu mai Portugal, ao aekaia ataeinnaine aika rorona, ao e tangiria ni kabanea ana tai ma raoraona, n amwara-ke, ao n takakaro ma ana taore. E kimwareirei naba ni kabanea ana tai ma tinana. Ma maekana ma tina- na nanona bwa Marta e kaokoro maiuna ma ataei tabeman.

Tinan Marta, Sonia, e bungiaki ni mwauku are e karika iai ana kanganga n nakonako. E aki n ae a bon boo itera, ma e bon kainnanoa ana bwai n nakonako. E aki kona ni karina oneana I bon irouna, n tebotebo irouna, ke n nako n ana kainiwene ni matu I bon irouna. Aio are e bon kanganga irouna bwa e na maeka tii ngaia. Marta e bon kakaraoa ana mwakuri n ibuobuoki nakon Sonia man ririki aika a nako man buokakina ma bwaai aika e aki kona ni karaoi I bon irouna.

"I teteimatoa ni kakaitiaki taabo ake I takakaro iai ke ni mwakuri bwa e aonga n ae e bebete iro-un tinau bwa e na kakamwakuri inanon te auti," e taku Marta. "E rereke naba au tai ni mwaawa man te takakaro bwa I aonga n tuao tinau ao n nooria ngkana iai te bwai ae e kainnanoia. Ngkana I takakaro ao e wewete, n na bon biri ni kaw-ekoabukina bwa iai te bwai ae e kataweaki."

Ma Sonia e kataia ni kamai- uraoia Marta n aron are e kona. Ngkana Sonia e aki kainnanoa te ibuobuoki, e na taraia raoi bwa Marta e na reke ana tai n takakaro ma raoraona.

MAIUAKINAN AIA ONIMAKI

Marta iai tabena ni maiuakina te euangkerio ni katoa te bong man ana mwakuri n ibuobuoki nakon tinana. E karaoi taabe aika a rawata aika aki tataneiai ni kakaraoi ataei ake tabeman. Ni katoatai, e utimwaaka ni buoka tinana ni katauraoia n nako ni mwakuri ao imwain nakona n reirei. N akean ana ibuobuoki Marta, Sonia e aki kona ni kakamwakuri ke n nako ni mwakuri ni katoa bong.

Marta ao Sonia a kaai n nako ni kaea te taromauri. Sonia e bwabetitoaki ngke waniua ana ririki ni maiu, ai ngaia are e a rikirake Marta bwa kaain te Ekaretia. Sonia e reireina Marta aron kakawakin te euangkerio ni katoa bong. Teuana te kawai ae e karaoia bon katekean tamnein lesu Kristo inanon mweengaia.

"I kokoaua bwa te Atua e maiu ao lesu Kristo e bon maiu." e taku Sonia. "Ao I tangiria ni kabane ake a kawara au auti bwa a na ataia bwa te onimaki e rangi ni kakawaki nakoiu. E bon kakawaki naba aio nakoiu bwa n na reireina Marta bwa e na ikawai rake ma te oota iroun lesu Kristo."

Marta e tauii bwaai ake e a tia n reiakin mairoun tinana ao n teimatoa n reiakin riki te euangkerio I bon irouna. Teuana te kawai ae e tangiria ni kan reiakinna iai bon man warekan koroboki aika a tabu, are e buokia ni karikirakea irekerekena ae korakora ma Tamara are I Karawa ao te Tia Kamaiu. "Ngkana I wareki koroboki aika a tabu, ao I namakinna ae Kristo e mena irariku," e taku.

KUNEAN TE RAU

Ngkai e bon kona ni kaangaanga inanon katabetabe aika a mwaiti, te nako n taromauri ni katoa wiiki e buoka Marta ni kunea te rau are e na kateimatoa iai ni buoka tinana. "Ngkana a taekina te tataro ni moan ao n tokin te bootaki n toa, e bon rang n rau" e taku. "Ngkana I mena ikekei, tabetai I namakinna ae titebo bwa Tamara are I Karawa e tuangai bwa ngai te aomata ae tamaroa are n na teimatoa n riki bwa te aomata ae tamaroa ibukin buokan tinau."

Ngkana e namakina aio n taai tabetai, ao e kauringaki bwa e rangi ni kakukurei arona nakon tinana. E namakinna bwa Tamara are I Karawa e karuoi anera bwa e na boutokaia. “I taku bwa E kakorakoraai bwa n na uti ao ni kukurei ao ni kaka Tonga iroun tinau,” e taku Marta.

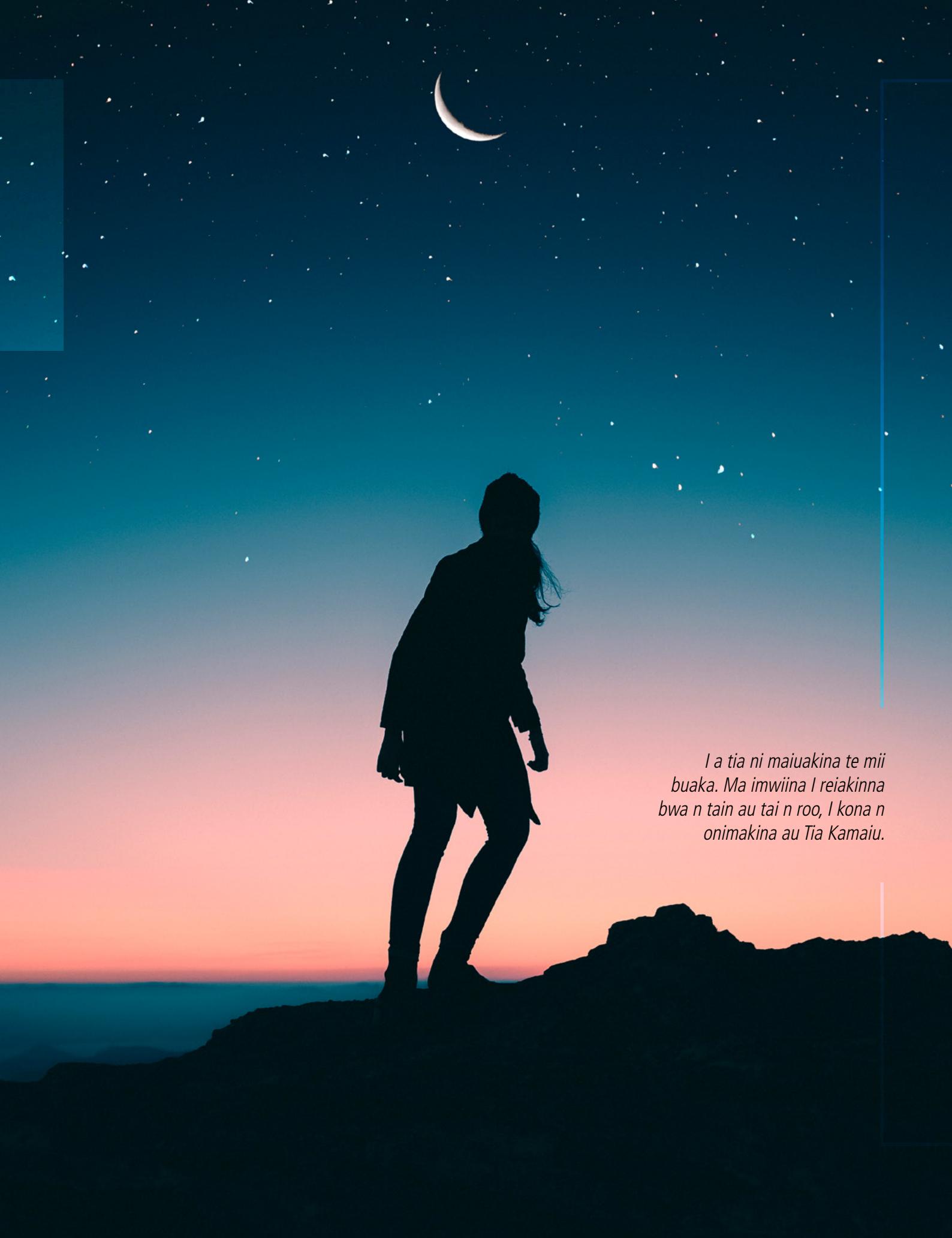
Teuana mai ibuakon te bwai ae a kaai n tia n reiakinna Sonia ao Marta bon te maiu ae e aki bebete ke ni kororaoi—ibukiia tabeman. E taku Sonia, “Akea mai ibuakon rawawatau aika a karika nanokawakiu. I ataia bwa e a tia te Uea n anganai irikou ao raraau ao riiu are karika mwaukuu bukina bwa I rangin ni kaokoro, ao te Uea e tuangai bwa I bon kona uotau. I karaoa au kabanea n tamaroa. I kona ni karaoa ae batiri, ma n te bong aei ao I RAOIROI moa bon irou. I kaka Tonga n te bwai ae I karaoia, bwaai ake i a tia ni karaoi, ao bwaai ake n na karaoi n te bong are imwiina.”

Marta e ataia naba bwa a na bon waaki raoi bwaai, e ngae ngke e na kona te maiu ni kaangaanga n taai tabetai inanon ana tai n tararuaa tinana. E nooria bwa iai kakaokoron aia taneiai n tatabemaniia nako. “Akea temanna ae kororaoi maiuna,” e taku. Ma e ngae iai oin ana kaangaanga, Marta e teimatoa n kunei bwaai aika a raoiroi ni katoa te bwai ae riki—te irekereke imarena ma tinana bon teuana te banna ni katoto. “lai tokin korakoran rabwatan tinau, ma ana iango ma ana namakin e bon rang n tamaroa. Ngaira bon rao aika raoiroi.”

TARATARA N TAAI AIKA IMWAAIR

Ao tera ae na riki n taai aika a na roko ibukin Marta ao Sonia? E taku Marta, “I tangiria ni memena irarikin tinau, ao e koaua ae I tangiria ni kan mare, ni karekeea natiu, ao ni kareka au utu. Ma n taai aika a na roko, ngkana I kona, ni karekeea te auti ibukin au utu ma tinau bukina bwa I nang rawa n raroanako mai irouna e ngae ngkana tii teuana te bong!”

Sonia e namakina te kukurei ibukin taai aika a na roko naba ao n teimatoa ni kakaitau ibukin ana reitaki ao ana tangira Marta. “E bon kakukurei aron reken te nati te aine ae e tamaroa. E nang tamaroa ngkai iai Marta inanon maiu. Bon te bwaintangira mairo-un te Atua. E katauraoa Marta bwa e na tiku ikai ma ngai.” ■

*I a tia ni maiuakina te mii
buaka. Ma imwiina I reiakinna
bwa n tain au tai n roo, I kona n
onimakina au Tia Kamaiu.*

Arou ni Kunea Katokan

Man te Mwakuri n Tangako

Te Ara e tauaki

Emoa mii buakau ngke ai tibwa itiua au ririki ao tinau e a manga mare. Ti rangin n tangira tamara ae boou. E akoi ao e bon tau nakon ara utu. I namakina te kamanoaki irouna. A bane n nakoraoi bwai ni kabane ni karokoa te taina, ngke a bane n tabetabe, e bwainikirinai n tauai.

I aki ataa te bwai ae e karaoia nakoui. I namakina te maaku, te mangaongao, ao ni maa-ma. Ma I rangin ni maaku n tuanga temanna. I taku bwa e na urua kukurein au utu ae tibwa reke ao ana akea ae na kona ni kakaauaai. Ngaia ae I iangoia bwa n na aki karongoa.

E a tia n ti kamarakai ti n te tai anne, ma ururingan te mwakuri n iowawa e tiku ni matoa n au iango. I bon riki bwa te aomata ngai ae raraoma bwa mwiiina tabeman a noora marakiu ao ni kaota te bwai ae I karabaa are I kataia ni karabaa iai te koaua man arou n riki bwa te rao ae raoiroi nakon tamau te kauaei. E bon rang n akoi riki nakoui, are I a manga waaki n tatangiria iai.

Ma imwiina ao e a bon rangi ni korakora aki raoiroin te waaki. Ngke e waaki tinau ni mwakuri n te bong, ao tamau te kauaei e a waakina ana mwakuri ni bwainikiriinai ni kato-atai. I rangi n namakinna ae akea buokau. I tangiria n tuangiia aomata ibukin te mwakuri ni bwainikirinaki, ma tamau te kauaei e bon tangira arona aei, ao I taku bwa tabeman a na bon boutokaia. Ngaia are n teuana te tairiki ngke tii ngai, la bubutia te Atua bwa e na buokai ni karabaa te bwai ae riki nakoui.

KAOTII BWAAI AIKA RIKI

N tebong teuana ao te mwakuri ni bwainikirinaki e toki. I aki ataia bwa bukin tera. I taku bwa e aki manga kammarakai, I aki toki n namakina te bareka ao te maamaa. I ribaai. Tabetai ao I bon kauntaeka irou bwa te mate e na kona ni kabebeteai nakon are I bon rinanona. I bon tangiria ni kan kaotii bwaai, ma I maaku bwa tera ae na riki ngkana e oti te koaua.

N teuana te Taabati n tain te taromauri ngke 14 au ririki, ao I ongoraeakina te reirei iaon karoan te rinerine are iaona riki. Au tia reirei e kaungaira bwa ti na aki mamatam ao n tataro ao e berita bwa te Uea e na bon kakorakoraira ni karoan ae e raoiroi. Imwiin te taromauri, I teimatoa ni iangoia te bwai are e a tia n taekinna. Ngkana arona bwa I bubuti, e na bon kona te Atua ni buokai n taetae ni kaotii bwaai?

Te bong are imwiina ao I aki mamatam ibukin te kaunganano bwa n na kona n tuanga tinau aron bwainikiriinai. I aki kona ni waaki raoi n tain te reirei bukina bwa bwaai ake I iangoi bon arona bwa e na kanga ni kaekaa. Ma ngke I a okira mweengau, I a bon namakina naba te aoraki ae korakora. I a manga tataro naba ibukin kakorakorakiu, ma I aki namakina ae I tauraoi n tuanga.

Te tairiki anne, I a kawara tinau ngke e tabe ni kuukana te katairiki. I aki ataa te bwai ae n na taekinna, ma ngke I tarai matana, I kunea te ungannano ni waaki bwa n na taetae. Ngke I a waaki, bwaai akea I kakarabai inanon ririki aika a mwaiti a otinako.

Ngai ao tinau tia kaai n tekateka n te kai n tekateka ao ni kaai n tang. Imwiin anne, ti reitaki ma ara beretitenti n te mwaanga ao ni weteia bureitimana. Tamau te kauaei e bon bukinaki ibukin te bwai ae e a tia ni karoia nakoiu, ao I anganaki kamanoakiu ae I kainanoia—N na aki manga kona n nooria riki.

TE KAWAI NAKON TE KAMAIUAKI

N te tai anne, e bon kaangaanga manga taekinan te bwai ae I a tia n rinanona nakoia naake iai te kariaiakaki irouia n aroia bureitimana ke rooia ao raoraou ake a titirakinai bwa e mena iaa tamau te kauaei, ma man aia boutoka au utu, ao I aki tiku ni maroa. Ngaira ni kabane, ti boonanoa ara boto n iango n ara utu: “I bon konai bwaai ni kabane ni karoai iroun Teuare e kakorakorai” (I-Biribi 4:13). Ara utu ae bubura aio a kaota aia tangira ao aia boutoka ao, n taainako, ti kaai ni kamaiuaki.

Ngai ao tinau ti kaai ni ira te marooro ae bubura, are e a bon riki bwa te ibuobuoki ae bubura! Au tia ibuobuoki bon ngaia raoi ae I bon kainnanoia. E buokai ni kamataatai ni kabane rootakin au iango ake I namakinii ao ni buokai n tabeakin au ururing aika buakaka. I aki bae n ataia ae e bon korakora marakiu ni karokoa ae I a manga namakinna riki ae bwanin.

I aki bae ni iangoia bwa te maraki e na mauna nako bukina ngke I kaotii

bwaai ni bane, ma I aki naba bae n ataia ae manraa te tai (ao te tataninga) ibukin kamaoana. Ibukin te tai ae maan, I a tia n namakina te aki kororaoi. N na riai ni manga reireinai n tangirai I bon irou.

I kunea te rau ae korakora ngke I onimakina au Tia Kamaiu ao Tamau are I Karawa. Ngke I a ataia ae A ataa raoi te bwai ae I namakinna ao e a anganai te kakorakoraa ki ao te kaantaninga. I onimakinii naakai inanon au tai n rawawata. N tokin te tai ao te ururing anne e a karaurau korakorana, ao I a namakina te rau inanon ana tangira te Tia Kamaiu.

Teuana mai ibuakon te kanuanga ae nang kakawaki iaon te mwakuri ni kamaiu bon ataakin ae iai nakoau ae tamaroa nakon taa iaka a na roko. Ngke I a tia ni bwainikirinaki, ao I aki kan iangoia bwa e na raoiroi aron maiu. I namakina te uruaki n nano ae korakora. Ma rinanon te ibuobuoki ao te kamaeuaki, I a kunei bwaai ake nna kona n ingainga nako iai. I a moana karakinan au karaki aio nakoia aine ake a kammarakaki, ao I a tia naba ni iangoia bwa n na karaoa au mwakuri ni mitinare. Tibwauuaakin au koaua nakoia tabeman e bon kakorakoraa.

Bwaai ake e a tia ni karoia tamau te kauaei nakoina a bon aki riai ao man aki kabwarabwaraai bwa I rangi ni kakawaki. E a tia ni bita maiu, ma I rineia bwa n na kabonganai bwaai ake I a tia n rinanoi ni buokiia iai tabeman. N taai tabetai e bon kanganga, ma inanon bwaai ni kabane, ao te Uea e a tia ni kakorakoraa, ao I ataia bwa e na bon teimatoa naba ni buokai. I a tia ni bita te aomata ae e rootaki n te kaangaanga nakon te tia kamaiu. ■

NGKANA NGKOE ARE KO ROTAKI IMWIIN TE BWAINIKIRINAKI

Tera te Bwainikirinaki?

Te bwainikirinaki bon kakeaan bonganaia ke bwainikirinaia tabeman (n aroia ataei, te aomata ae e a kara, te aomata ae mwauku, ke tabeman riki) n te aro are e a karika te kaikoaki nakon te rabwata, te iango, ke waaki ni wenenibure. E bon kitarai ana reirei te Tia Kamaiu.

"Ana tabo te Ekaretia e kangai bwa te bwainikirinaki e aki kona n tokanikai iaon te aba n aekan rikina" (*General Handbook: Serving in The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints (Aeniboki ni Kabuta: Te Beku n Ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira* [2020], 38.6.2). Te bwainikirinaki e urui ana tua te Atua ao ni kona naba n riki bwa uruakakin tuua n te bootaki.

Karinanin te Bwainikirinaki

Te Bwainikirinaki n Rabwata: Te katei n unun ke n iowawa iroun temanna te aomata nakon are temanna are e na karika te kaikoaki n te rabwata.

Te Bwainikirinaki n te Wenenibure: Te waaki ke te bootaki ni wenenibure ae aki tangiraki, irouia taan iowawa ni kabonganai korakoraia, karaoi bwaai aika kakamaku, ke n anai aia raka irouia taan bwainikirinaki ake aki kona n anga aia kariaia. Ni kabane waaki ni wenenibure imarenan te ikawai ao te ataei bon te bwainikirinaki e ngae ngke iai ana kariaia bon te bure naba.

Te Bwainikirinaki n te Taetae ke n te Iango: Te katei are temanna te aomata e buakana te manna n oin nanona ao ni kaokiokia ni kawai aika tiaki n te rabwata, n aron taeka aika matoatoa, kanako nano, te matoa, ke kaburababakin te aomata. Aio are e a karika kerikakin kakawakin ao kari-nerine nakoim. E ngae ngke tiaki n te rabwata, te aeka ni bwainikirinaki aei e roota ni kabane ana iango ao marurungin te aomata.

Ko na Kanga ni Karekea te Ibuobuoki

E kantaningaira te Uea bwa ti na karaoa ae ti kona n totokoa te bwainikirinaki ao ni kamanoa ao ni buokiia naake a tia n reke irouia te bwainikirinaki. Akea ae kaantningaaki bwa e na rotaki man te katei ni bwainikirinaki. Tao e riki ngkai ke n taai ake a bwakanako, ko kona ni kakai ibuobuoki n te abuse.ChurchofJesusChrist.org.

KAREKEA BUOKAM NGKAI NABA

"Ngkana ko a tia n rinanon te mwakuri ni bwainikirinaki ke iai am kaa-nngaanga n taai aika a nako, karekea te unga n nano ni ukoukoran te ibuobuoki. . . . Ukoukoura te boutoka mairouia naake ko onimakinia. Am bitiobi ke am beretitenti n te titeiki e kona n anganiko reirei aika raoiroi ao ni buokiko ma te bootaki ni kabowi. . . . Tai maaku—bwa te maaku bon ana bwai ni mwakuri Tatan ae e kabonganaa bwa ko na karawawataki. Te Uea e na bon buokiko, ma ko na riai ni kakaenako ibukin buokam."

Unimwaane Richard G. Scott (1928–2015) man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "To Heal the Shattering Consequences of Abuse," *Liahona*, Meei 2008, 42.

"N na kanga n tokanikai iaon namakinan te maroaa?

"Te maraki n te maroa e tara n riki bwa mwa-koron te taneiai n te maiu n rabwata. Ma te Uea n Ana nanoanga e a tia ni karaoia bwa ti aki manga kaitara ma te kanganga n te maiu n rabwata n ti ngaia. . . . Ti a tia ni berita te iraorao ae teimatoa iroun te kateniman ni membwa n te AtunAtua ao anne te tibwangara ni karekean te kaoti-oti ibukin maiura. Ti bon aki maroa!"

Sheri L. Dew, te kauntira rimoa n te Bootaki n Aine ni Beretinentii ni Kabuta, "Ti Aki Maroa," *Riaona*, Tianuare 1999, 112.

Karikirakei ami Tarena I tokanikai iaon namakinan te maroa man karikirakean au tarena, ngkana tao bwaai ni katangitang, au takakaro ae mamaten nanou, a batiriki. Aio are e kauarerekea namakinan te maroa, ao n angii te tai e na bon nako n ake ae tiku. Aio are e na kairi naba nakon kuneakiia tabeman n tibwa te bwai ae mamate nanom iai.

Steven H., ana ririki 12, New Mexico, USA

Kakaea te Ota I ukoukora ana boutoka, kaunganano, ao ana tangira Tamara arei Karawa ao te Tamnei ae Raoiroi bwa a na anganai te rau, kantanninga, ao te korakora ngkae I kainabwabu, tataro, ao ni wareki koroboki aika tabu. Ae e tae-kinaki n 3 Nibwaai 11:11, lesu Kristo bon "Ngaia te oota ao maiun te aonaba." E roko bwa e na kamaunanakoi roo ni kabane. Andrea B., ana ririki 18, Zulia, Venezuela

Buokia Raraom ao am Utu
Ngkana I namakina te maroa, I tangiria ni buokia raraou ao au utu; e bon karekea te kukurei nakoui. I tarai kakabwaia inanon maiu ao I karabwa Tamau are i Karawa ibukin mwaitin are e a tia ni kaman anganai!
Talli N., ana ririki 16, Oregon, USA

Uringa Ana Baire te Atua

Ataia bwa rinanon ana baire te Atua, tina ataia bwa ti riai n aki namakina te maroa. Te Tamnei ae Raioiroi e raoniira n tainako, ao te Atua e ata te bwai ae ti ininimaki inanona. Te Uea e rinanona kataki ni kabane ao kanganga ake ko kaitarai. Teuana man bwaai aika rang kakaawaki n te maiu n rabwata bon te kimwareirei, ma ti karekea te kimwareirei n akea te nanokawaki (taraa 2 Nibwaai 2:11). Tataro nakon te Atua ao bubutia bwa e na buokiko, E aki kona ni kabwaka mai iroura.

Brock S., ana ririki, ana ririki 17, Utah, USA

Onimakina te Uea

Kiitanakin mweengau n roko i Brazil ibukin au mition e bon matoatoa. E matoatoa reiakinan te taetae! Ma l a tia n reiakinna bwa ngkana e raoniko Tamnein te Uea, ko bon aki kona n namakina te maroa. E kinako, ao E na buokiko n tainako. Onimakinna!

Unimwaane Joseph Tolen, ana ririki 20, Brazil Campinas Mition

Kaeka a kona n rinanoaki ibukin abwakiia ke mataataia. Taian kaeka a kantaningaaki ibukin te ibuobuoki ao te taratara, tiaki katanootaan ana reirei te Ekaretia.

Tera am iango?

"Tera ae l riai ni karoia ngkana l a tia n raira nanou ma l aki toki n iangoi bwaai ake l a tia ni karoai aika a kairua?"

Karina ami kaeka ao, ngkana ko tangira te tamnei ae turu tamnei imwain Nobembwa 15, 2020, at liahona .ChurchofJesusChrist.org (click "Submit an Article or Feedback").

Ngkana iai te aoraki n au iango, l kona ni karoao te mwakuri ni mitinare?

Eng. Aomata ni kabane ake "iai nanoia ni kan beku iroun te Atua . . . a weteaki nakon te mwakuri" (Reirei ao Berita aika Tabu 4:3). *Eaki* rangin ni kakawaki bwa ti beku iia nakon *arora* ni beku. Ao ane iai ana iango ni beku n te mition ana taraaki naba marurungia n rabwataia ao n aia iango.

Ngkana iai nanom ni kan beku n te mition, taetae nakon am bitiobi. E kona ni buokiko ni moana kawai te bubuti ni karoao te mwakuri. Iteran te kawai anne bon te reitaki ma taokita ao taan rabakau ake tabeman, n raonaki ma taan kairiiri n te Ekaretia ao kaaro. Taeka aikai aki n ae ana taraia bwa "ko raoiroi" ibukin te Uea ma e na buoka karekean te kabanea n tamaroa ni babaire ibukin am mwakuri n ibuobuoki.

Te wewete ni beku e kona n reke nakoia aomata ni kabane ake iai nanoia ni kan beku. Te *mwakuri* ae ko karekea bwa ko na beku n te tabo teuana ke n te kawai ae onoti e kaineti ma koaua aika mwaiti. Aomata aika iai aia kaangaanga ma marurungia (n raonaki ma marurungin te iango) a tia ni kataia ni karaba te rongorongo aei n te beebea ni bubuti, n iangoia bwa e na buokia ni karekea te mwakuri are a tangiria. Ma ngkana ko rangin ni kokoaua ibukin rongorongan am bwainaoraki (n raonaki ma marurungin te iango), ao e na kakabwaiako te Uea. E kantaningaiko bwa ko na karaoi bwaai ni kabane aika ko kona ni karaoi ni kanakoraoa aorakim. Ao anguin te ibuobuoki n te bwainaoraki aika ko karekei ni mweengam e kona n reitaki n te tabo ni mition.

Ibukin riki iaon aorakin te iango, naako nakon mentalhealth .ChurchofJesusChrist.org.

Ibukin riki iaon rongorongan taian mition, n raonaki ma ibuobuoki n te mition, naako nakon ChurchofJesusChrist.org/callings/missionary.

Ara Kantaninga, Ootara, Korakorara

Iroun Unimwaane Ronald A. Rasband

Man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman

Ngke I katabuaki bwa te Abotoro, Beretitenti Thomas S. Monson ae tangiraki (1927–2018) e taekinna bwa n na riki bwa te tia kakoaua ae onoti iaon te ara ae lesu Kristo ni kabutaa te aonaaba. I aki iangoa te katabeaki anne bwa e aki kakawaki. I iangoi raoi booki aika tabu, ni kina te Uea man n Arana ao kanikinaeana. Bwaai ni kabane aikai n na tibwauai ma ngkami bon man kiibu man booki aika tabu ake a kauringira n ara kataninga are e mena Irouna.

Ngaia bon Aia Kaantaninga Iteraera (Ieremia 17:13), Te Itoi ni Ngaina ae Raneanea (Te Kaotioti 22:16), Te Tia Kawakin Tiibu ae Raorio (Reirei ao Berita aika Tabu 50:44), Kauntira (Itaia 9:6; 2 Nibwaa 19:6), Te Uea n Raoi (Itaia 9:6; 2 Nibwaa 19:6), Te Tia Kamaiu (I-Rom 11:26), Otan te Aba (Ioane 8:12), ao Mataniwiia Ibonga I bukini bwaai aika raoai (Ebera 9:11). E Mwaaka ni Kamaiu (Aramwa 34:18; Reirei ao Berita aika Tabu 133:47) ao Teuare iai irouna mwaaka ni kabane (Reirei ao Berita aika Tabu 61:1).

Ana taeka ni kabane Kristo bon taeka aika kaokoro ake a kaota nanona ae ti tebo ma kamataatakin te bwai teuana. E mena ikekei ngkana ti aki kukurei ao ni kekeiaki ni waaki nako. Ao ngkana ti kairua, Ana “oota are e oota n te roo” (Reirei ao Berita aika Tabu 6:21) e oota riki n akea kabotauana. E tangiriira n ara kabanea n raoiroi ao ni buakaka n tai.

Te riki bwa ana reirei lesu Kristo e aki kantaningaira bwa ti na ketina te bwai ae E tangiria bwa ti na karaoia. Bwaai aika e tangiriira bwa ti na karaoi a rangin ni mataata bukina bwa E a tia ni karaoi bwaai aikanne bon Irouna ao ni katauraoa te katooto bwa ti na iria. Ngkana ti Iria, ti karikirakea te tangira ibukin temanna ke te bwaiteuana ae E tangiria. Ngkana ti kabouu ara berita aika tabu ma Ngaia ni katoa wiiki n taua te toa ae tabu, ti karikirakea otara Irouna ae te Tia Kabooa te aonaaba (Reirei ao Berita aika Tabu 93:9), Tamnein te Koaua (Reirei ao Berita aika Tabu 93:9), ao Taeka (Reirei ao Berita aika Tabu 93:8).

Raoraou aika tangiraki, anne te Tia Kamaiu ae I kinaa, ae I tangiria ao ni karinea ma nanou ni kabane. Mai kabin nanou I kaota au koaua Irouna ao Ana raoiroi ao a na nanoanga. E a tia ni berita, “Bwa ngkami raou, ao kam na karekea ami bwaibwai ma ngai” (Reirei ao Berita aika Tabu 93:45).

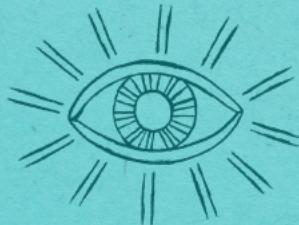
Iesu Kristo bon te kaeka n tainako nakon taian kaangaanga ao kakaewenako ake bon mwa-koron te taneiai ae mamate. N atakin Ana mition ao Ana eungkero, ara tangira Ibukina ao ara onimaki inanon ao ara onimaki Irouna e anganiira te korakora. ■

Man te Tairiki ma te kanakobwana ma Mataniwi ni Kabuta ibukia taan reirei n aaro are karaoaki n Beberuare. 8, 2019.

Tarin Iareta

E kairiia
ana utu ao
raoraona
man te taua ae
Babera nakon te
aba ni berita.

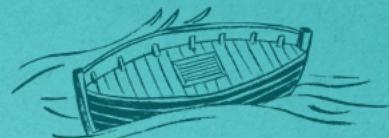
Nora te mii ni burabeti
ae kamimi, are e koreaki
inanon mwakoron bwaatua aika
kabaeaki (taraa Ita 4:4–5).

**"Bon te mwaane ae totoa
ma ni korakora,** ao bon
te mwaane ae korakora
nanonakina iroun
te Uea" (Ita 1:34).

Katei bwaati n
rinanon taari
ae bubura.

Tuanga te Uea bwa e
na riing 16 atibu ni
kaotaa taian
bwaati.

Taetae ma lesu Kristo
ni kaitara
(taraa Ita 3:13–20).

KAIRAKE N IKAWAI

*Iai ae ko kina ke temanna
ae iai ana kangangaa
ma anua aika kareke?
Iai te kantaninga
ibukin te bitaki.*

44

ATAEI AO KAIRAKE

TOTOKOAN AO
TE KAMARURUNG
MAN MWAKURI N
IOWAWA

58, F12

KAIRAKE

MARURUNGIN TE
IANGO AO MITINARE
AIKA TAURAOI

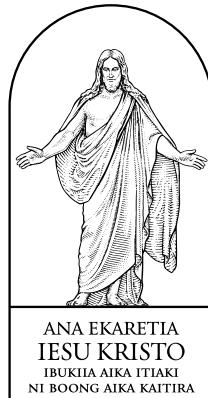
63

KAARO

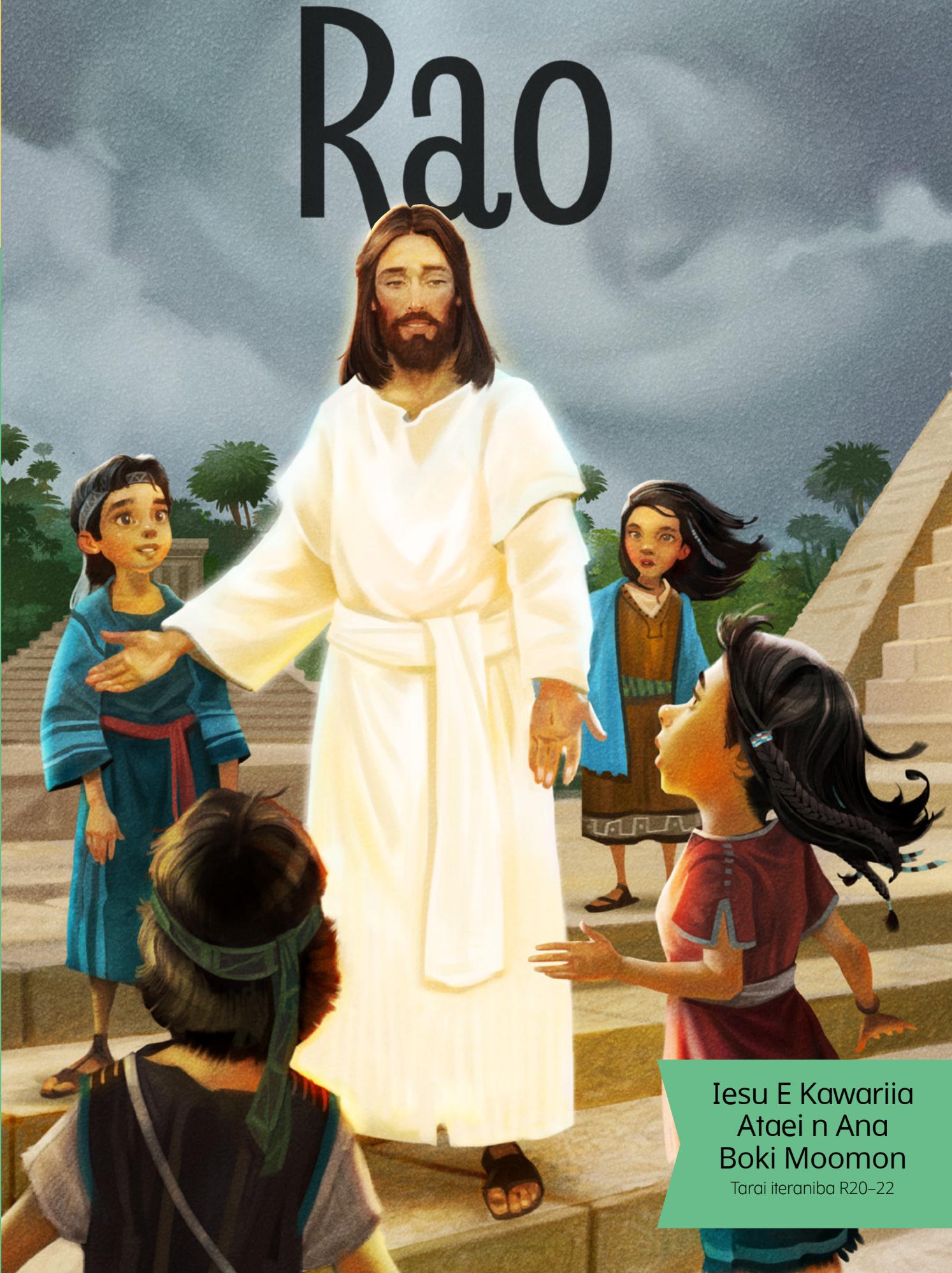
REIAKINA TE
KABWIANIBWAI

F16, F18

Kanoan te Ririki ae na Roko

Maekatiin ibukiia
roronrikirake ao ataei!
A reke ngkai n
store.ChurchofJesusChrist.org
ke n te tabo n tibwatibwa.

Aia mwakoro ataei n te Riaona, e boretiaki man ana Ekaretalesu Kristo ibukila Alka Itiaki ni Boong aika Kaitira

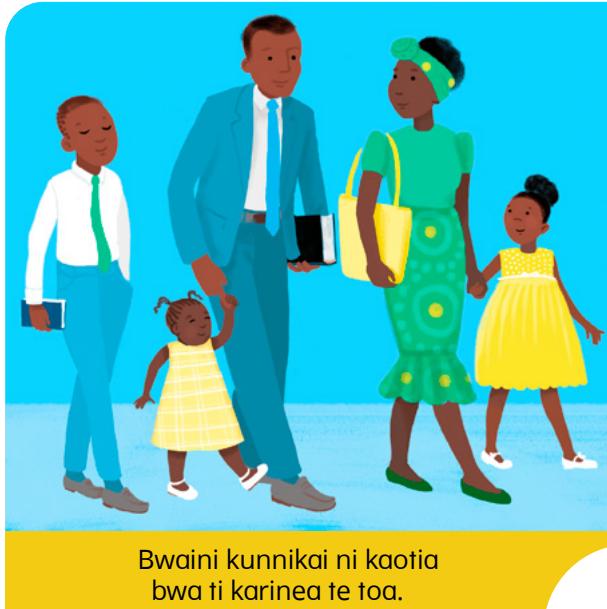
Iesu E Kawariia
Ataei n Ana
Boki Moomon
Tarai iteraniba R20-22

Iroun
Beretitenti
Dallin H. Oaks
Moan Kauntira
n te Moan
Beretitentii

Te Toa ao Ngai

Te toa bon te mwakoro ae moan te kakaawaki n te bootaki n toa. Ngkana ti ana te toa, ti berita naba bwa tina uringa te Tia Kamaiu n tainako. Ni karika te toa bwa e na onoti, ti

Bwaini kunnikai ni kaotia
bwa ti karinea te toa.

Tekateka n rau imwain ae
e waaki te bootaki.

Anenea te kuna n toa.

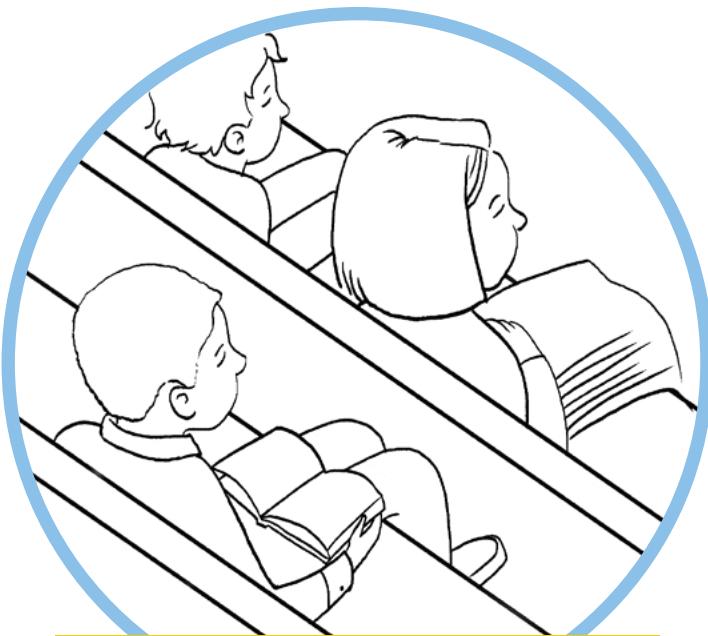
Iangoa aron Iesu ao berita bwa
kona ururingga n tainako.

Te toa e buokiira n namakina te Tamnei ae Raoiroi.
E buokiira n tiku iaon te kawai n oki nakon mweengara i karawa. ●

Anaaki man “Bootaki n Toa ao te Toa,” Riaona, Nobembwa 2008, 17–20.

Kaotakin te Tangira ibukin Iesu

Ti kona ni kaota ara tangira ibukin Iesu man arora ni karinerine n tain te toa. Tera ae ko karaioia n tain te toa?

Tekateka n rau.

Iangoa kunau n toa ae i tatangiria.

Iangoa karakinan Iesu.

Tataro nakon te Tama are i Karawa.

Kali e ti tangira raoraona.

Te Tai n Amwarake n te Tawanou ae Kamaroa

Iroun Stacy Lynn Carroll

(E boboto i aon te karaki ae koaua)

*“Te Tamnei ae Tabu e wirikiriki ma te
bwanaa ae maaraara ma ni bebete”*
(Aia Boki n Anene Ataei, 105).

E nakonako Kali nakon te ruu ni katawanou ao n taratara nako. Ataei ni kabane ake tabeman a biri nakoia raoraoia ao ni bootaki n te taibora. E karongoa te ruu ma bwanaa ao ngarengare ni kukurei. Ai tibwa te kauoua ni bong n te reirei, ma e tara n ae a bane n iai rao raoia n tekateka ma ngaii ma ti Kali.

E koona bwain tauan ana bwaoki n amwarake ao e nakonako nakon teuana te taibora.

“I kona n tekateka irarikim?” E titiraki Kali.

Te ataeinnaine ma ana bwaoni, ae buraun e tararake. E ngurengure ao e ioioa atuna. “Ko aki. E tabetabe bwa iai temanna ae na tekateka iai,” e taku.

“E Raoiroi.” E nako Kali nakon teuana te kainteka-teka ae akea kaina ao ni katuka ana bwaoki n amwarake iaona.

“Ko aki kona n tekateka ikai! I kamwawaa te kaintekateka anne,” e taku te ataeinimwaane ae kuriin ana karinano. E butuanako ana bwaoki n amwarake Kali nako aontano. A bane ni ngare raoraona.

Kali e baraaki ao ni manga anaa a na bwaoki n amwarake. E nakonako rinanon te ruu ni katawanou ao n tekateka n te taibora ae akea kaaina. E noora temanna ae kaain rarikiia ao ni kataia n ioioa baina, ma e tara te tabo teuana. E mimi Kali. Bukin tera akea ae tangiria ni kan riki bwa raoraona?

E baraaki Kali n taraa kanana. E aki tangiria ni kan manga amwarake. E kaoi ranin matana, kaina ana bwaoki n amwarake, ao n nakonako itinaniku.

A bane aomata n kaman tia n takakaro ma raora- oia. E tekateka Kali n tingaia iaon te kaintekateka ao ni matakaukiniaiata ei ake tabeman ni kukurei n akea ngaia. Ngkanne Kali e nora te ataeinimwaane ae tao rorona n tekateka n tingaia iaon te uteute. E bwaina te kabwaraaki ae babobo ni memea, ao irana e teirake ibukin atuuna.

Kali e tannako. E noria kurubu n ataeinnaine man ana kiraati n takakaro n te aua n tikuea. E kantani- ngaia bwa ana kaoa bwa e na takakaro ma ngaia.

Kali e a manga tara riki te ataeinimwaane. Atuuna e tinetine nako naano, ao e rikoi uteute aika a katotobia waena. Kali e uringa tebwai teuana are e taekinna Mom n tabetai: *Taraia ataei ake a tiku ni maroa.*

E mimi Kali. E maroa naba. Akea ae kataia n riki bwa raoraona!

Ma ngkanne Kali e iangoa te tai are e bwabetitoaki iai n te ririki ae nako. E berita bwa e na kakauongo nakon te Tamnei ae Raoiroi. Tao te Tamnei ae Raoiroi e buokia n uringa te bwai ae tuangnga Mom. Tao e kataia te Tamnei ae Raoiroi n tuangnga bwa e na takakaro ma te ataeinimwaane ae babobo ana karinano.

E mama Kali ao e teirake. Te namakin n tangi- ra e butanako inanona. E nakonako nakoina ao

e tekateka irarikin te ataeinimwaane iaon te uteute.

Mauri, e taku.

Mauri, e taekina te bwai ae aki mataata raoi.

“Tera am kara ae mamate nanom iai?”

“Um . . . te kuriin.”

“Akea te kaangaanga. I tangira te bingke,” e taku Kali. “Iai am man ae mamate nanom irouna?”

E tekateka te ataeinimwaane ni kaeta nukana ao n taraia. “Eng. I rangin n tatangirii dinosaurs.”

“O, ngai naba. Mamaten nanou bon te triceratops.”

E moangare te ataeinimwaane.

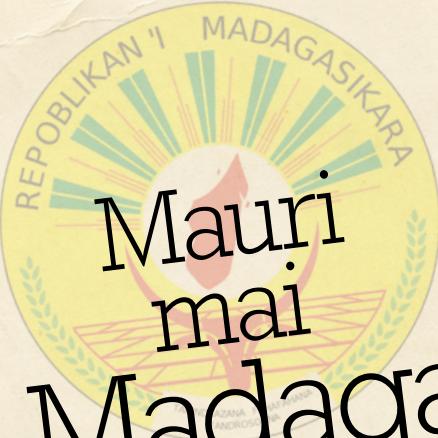
Ngkanne e a tang te beero. E teirake Kali ao e kabonakon te ataeinimwaane. E moangare ngke e oki rikaaki nakon ana kiraatiruum n tingaia. E na bae n akea raoraona ae moan te tamara, ma e namakina te kukurei ngke e a tia ni kanakoraoa a na ritieeti temanna. ●

E maeka te tia korokaraki i Utah, USA.

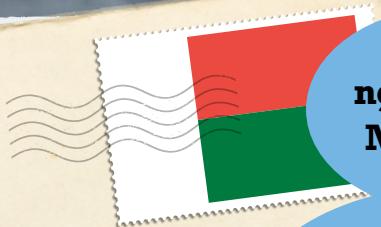
I rangin ni kawaekoa nakon te reirei. Ma I kareke te namakin ae I riai ni uota te baeki n chips ni mweengau moa. Imwiin te katawanou, raoraou Drew e taraa n nanokawaki. I titirakinna bwa tera ae riki. E taku bwa e a tia ni mwanninga kanana n te tawanou. I uring au chips, ngaia are I a anai n anganna. E taku Drew, “Anne te kabanea n tamara ni bwai ae e a tia temanna ni karaoia ibuku n te reirei.”

Sarah M., 16 ana ririki, Utah, USA

Mauri mai Madagascar!

Madagascar bon te aba itinanikun naman Africa maia-ki. Iai kaina ao manna aika mwaiti ae akea aekakilia n iteran nako te aonaaba—n aroia maan ao aomata aika a bubura kaburoroia baia ao rangaia ibukin te tamwatamwa!

Mauri,
ngaira bon
Margo ao
Paolo.

Ti na mwananga ni
katobibia te aonaaba n
reirei taekaia natin te
Atua. Raoniira ngkai ti
na nako Madagascar!

Ataenimwaane aikai a ibuobuoki ni uotii raan ninneia ibukiia aia utu.. Ko kanga ni buoka am utu?

E uarereke te Ekaretia i Madagascar, ma e rikirake! Ngkai iai 14 uoote ao 26 mwaanga ikekei.

A mwaiti aekan taian beru aika maeka i Madagascar ae akea aekakiia n taabo tabeua n te aonaaba!

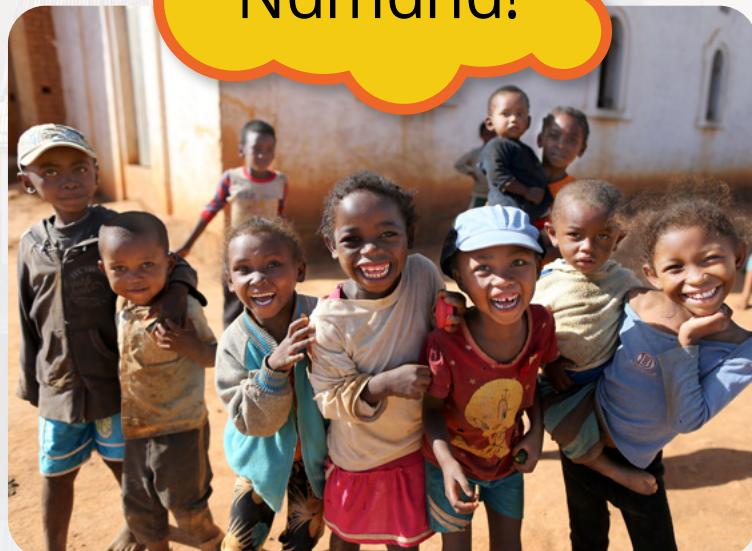

Kaai aika baobab aika a rangin ni bubura aikai a kawakin raan aika mwaiti ibotioia—e nakon 120,000 te riita!

A mwaiti aomata i Madagascar aika a kana te raiti uoua ke teniua te tai n te bongina, n tabetai ma uanikai, biin, ke iriko.

Namana!

Te taeka n Malagasy ibukin te “rao” bon namana. Ngkana ko kona ni kaitibo ma rao-raom ae boou i Madagascar, tera ae ko na tuangia?

Kaitibo ma raora tabeman mai Madagascar!

I ataia bwa Iesu Kristo bon ara Tia Kamaiu.

**Nathan, ana ririki 7,
Antananarivo Province,
Madagascar**

Russell M. Nelson bon ana burabeti te Atua.

**Nomena, ana ririki 6,
Antananarivo Province,
Madagascar**

**Ngkoe mai Madagascar?
Koroboki nakoira!
Ti rangi ni kan ongora mai iroum.**

**Korabwa ngkai ko raoniira n neweaba Madagascar.
Tiabo rimwi!**

Fanева te Mitinare

Iroun Marissa Widdison

Ana Maekatiin te Ekaretia
(Eboto i aon te karaki ae koaua)

Fanева e taraa te kawai ae rang korakora te kakamwakuri iai man wintoon ana auti. E kona n nooria aomata ni katiki aenika ni uanikai, raiti, kunnikai, ao bwaai aika raraoi ake a na kabonakoi. E kona n ongo tangin buun kaa ao kamea ni kaukau. Ngkanne e ongo te bwai teuana.

“Mama, iai ae karebwerebwe!” Fanева e wewete. Mama e kauka ana mataroa. Uoman mwane aika kairake a kabongana te tiute ao te neketai a tei i matan aia

mataroa. Fanева e tuai n noora temanna ni kunnikai ae aron anne irouia kain rarikiia i Madagascar mai imwaina.

“Ngaira mitinare man Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira,” e taku temanna mai ibuakoia. “Ti reireiniia aomata taekan Iesu. Ti kona n tibwa te rongo-rongo nakoimi?”

Fanева e kukurei ngke e noora Mama bwa e butimwaia ni karinii. Te utu ae bwanin a ikitaki n ongo taekan Iesu Kristo ao e kanga

Ana Ekareteia ni manga oki nako aon te aba.

Imwiin te bong anne, mitinare a kawara ana utu Faneva n te tai ae mwaiti. A uota te boki ae aranaki bwa *Karaki man Ana Boki Moomon*. Faneva e tatangiria ni warekia ma ana utu!

N te bong teuana N na riki bwa te mitinare ao n tibwa Ana Boki Moomon ma tabeman, e taku Faneva ibon irouna.

Te tai teuana ngke a roko mitinare, a reireina ana utu Faneva aron te tataro. Faneva e reiakonna bwa e kona n taetae nakon Tamana are i karawa n te tai are e tangiria, n tabo nako.

N te bong teuana, N na riki bwa te mitinare ao n reireiniia aomata taekan te tataro, e iango Faneva.

N te bong teuana mitinare iai aia titiraki ae moan te kakaawaki.

"Ko na iira ana katooto Iesu Kristo ao ni bwabetitoaki?" temanna mai irouia e titiraki.

Faneva e namakina te kukurei inanona. "Eng!" e taku.

"Eng!" tarina ao Mama a taku.

Papa e taku bwa e tuai moa n tauraoi. Ma e nakoraoi irouna ngkana a bwabetitoaki nikiraia ana utu. Ao ngaia are a bwabetitoaki! Faneva e bwabetitoaki ioun temanna te mitinare are e reireinna taekan Iesu.

N te bong teuana N na riki bwa te mitinare ao ni buokia aomata bwa a na bwabetitoaki, Faneva e iango.

Teuana mwakoron te riki bwa te membwa n te Ekareteia ae rang n tamaraoa bon kaean te Moanrinan. Faneva e tatangiri waaki ni kakukukrei ao kaitiboona ma raraona aika a boou. Ma ae te bwai ae mamate nanona iai bon anenakin kuna n te Moanrinan. Te Tabati teuana n te Moanrinan, a anenea te kuna iaon tibwauaan te euangkerio.

"I a tangiria n riki bwa te mitinare ngkai," e aneneia Faneva.
"I aki tangiria n tataninga ni karokoa I ikawai."
I kona ni waaki ni karaoi mwakuri ni mitinare ngkai, Faneva e a ataia. Ma I aki kona n tataninga ni karokoa te bong teuana!

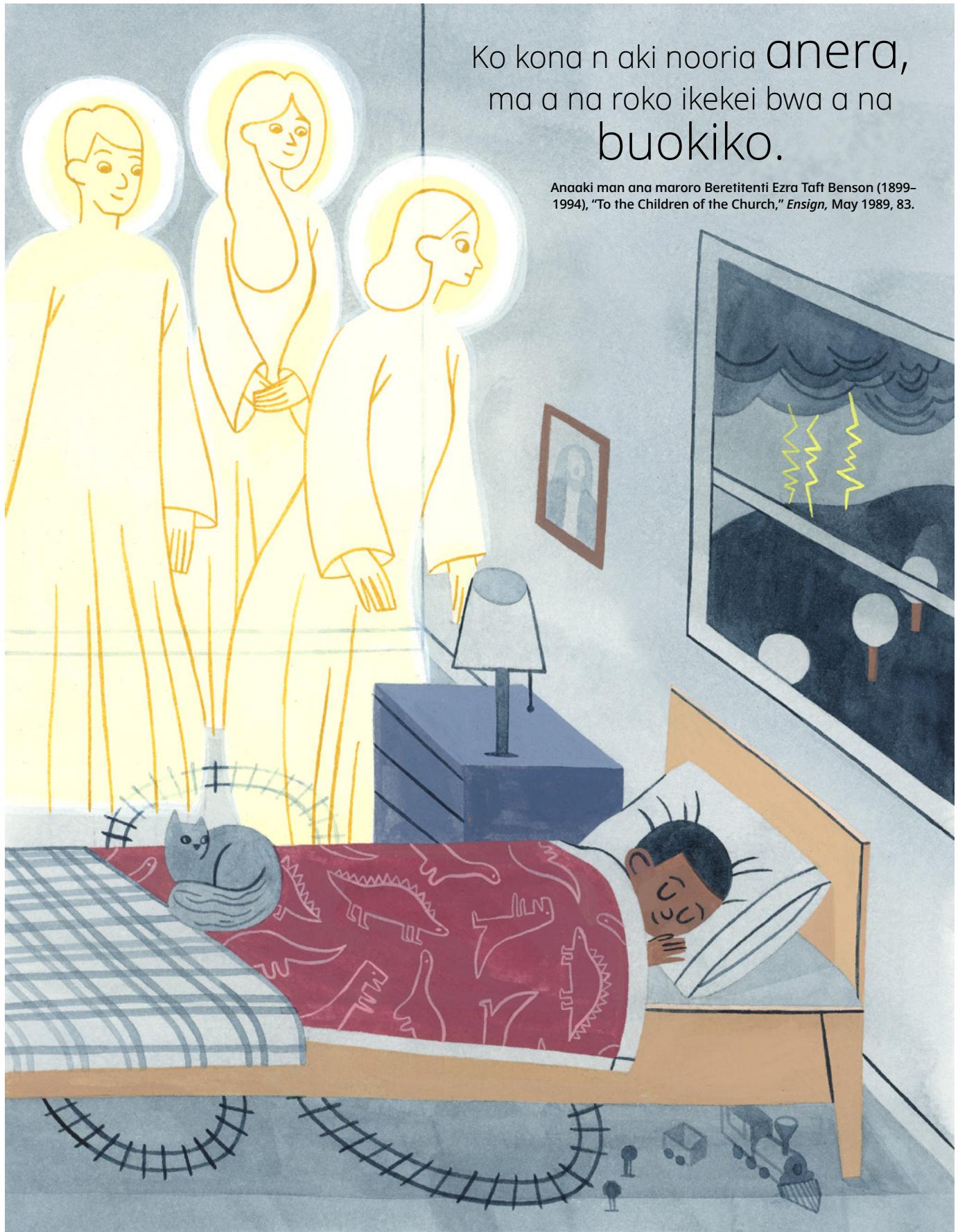
Mai ikanne, Faneva e kakaai kawai are e kona n tibwa iai te euangkerio. E kataia n riki bwa te banna ni kato-to ae tamaraoa. E kaoia aomata nakon te taromauri. E buokia kain rarikina. Imwiin tabeua te ririki, e a roko n te roro are e a kona n nako ma mitinare n reireiniia aomata n ana kaawa.

Inanona tabeua riki te ririki, e a beku n ana mition—ni kaitibo ma aomata aika boou ao n tibwa te euangkerio, n ai aroia mitinare ake a tibwaia nakoina. ●

"I tangiria riki bwa N na kabanea au tai ma mitinare nakon karoan riki bwaa'i tabeua," e taku Faneva. E weteaki bwa e na mitinare i abana i Madagascar.

Ko kona n aki nooria **Anera**,
ma a na roko ikekei bwa a na
buokiko.

Anaaki man ana maroro Beretitenti Ezra Taft Benson (1899–1994), "To the Children of the Church," *Ensign*, May 1989, 83.

Kaotia ao Taekinna

Te Maungatabu ni kabuta n te namwakaina aei!
Aikai bwaai tabeua aika a tatangiria ataei ibukin te
maungatabu.

Isabella B., ana ririki 5,
Guatemala, Guatemala

Ilse N., ana ririki 5,
Nuevo León, Mexico

Gabriel F., ana ririki 10,
Minas Gerais, Brazil

Shelem, Josué, Mía, ao Ruth C., aia ririki 5, 8, 6 namwakaina, ao 3, Durango, Mexico,
e kukurei ni matakauakina te maungatabu ni kabuta ni mweengaia. Bon te maungatabu ae onoti!

I tangira ana katangitang te Tabaenako Kuaea. I nanakina te rau n tainako.
Jared B., ana ririki 7, Normandy, France

Ngke I matakau n te maungatabu ni kabuta, I reiakina aron rairakin Ana Boki Moomon ioun Iotebwa Timiti bwa ti aonga ni karekea ana taeka te Atua. Ana Boki Moomon E Reireinai Taekan Jesu Kristo.

Shalom A., ana ririki 6, Dakar Region, Senegal

Annelle, Ruth, Sarah, ao Samira K., aia ririki 8, 2, 6, ao 6, Littoral, Benin, a tangira ni matakau n te maungatabu ni bootaki n te utu.

Atonga Iaki, Ongo

E tangiriira Tamara are i Karawa ao E tangiriira bwa ti na kawakinaki raoi! Atonga I aki ngkana ti kainnanoia ao karineakia tabeman ngkana a tuangiira tiaki bon kawai aika ti kona ni kawakinaki raoi iai.

N tabetai ko
kainnanoia n
taekina I aki n te
kawai ae raoiroi.

Ngkai e nakoim ngkanne!
Iangoia bwa ko kainnanoia
n taekina I aki n te kawai ae
raoiroi. Tera ae ko kona n
taekinna?

N tabetai ko
kainnanoia n taekina
I aki n te kawai ae
korakora riki.

"I aki, ko rabwa.
Irarikina I kona ni
karekea te ran?"

"I aki tangiria n
noora anne! Ti aki riai
n taraia."

Ngkai am tai ngkann
Iangoia bwa ko na
taekina I aki n te kaw
ae korakora riki. Tera a
kona n taekinna?

Akeea

N tabetai aomata a
tuangiira bwa tiaki ni
buokiira bwa ti na tiku ni
mano ao ni marurung.

"I Kabwara bure, ko
aki kona n nako. E
bon aki mano."

N tabetai aomata a
tuangiira tiaki ngkana a
namakinna bwa a rau iai.

Ngkai am tai ngkanne!
Iangoia bwa e tuangko te
ikawai bwa ko na atonga
tiaki ao ko aki tangiria.
Tera ae ko riai ni karaoia?

"Teei! I aki
tangira te
takakaro aei."

Ngkai am tai ngkanne!
Iangoia bwa e tuangko
temanna bwa ko na katoka
karaoan te bwai teuana.
Tera ae ko riai ni karaoia?

Tera ae na riki ngkana aki kakauongo aomata
ngkana ko taekina tiaki? Tera ngkana a kamara-
kiko ke ni karaoa te bwai ae buakaka?

- ★ Nakonako n otinako ngkana ko kona.
- ★ Tuanga te ikawai ae ko onimakinna n te
bwai ae riki.
- ★ Uringnga bwa tiaki am kairua.
- ★ N aki tabe bwa tera ae riki, ataia bwa
Tamam are i Karawa ao Iesu Kristo a
tangiri ngkami n tainako!

...
rai
ko

Wetea Tamam

*Ngkana I kabutimwakaai n toutou,
Yu e iango, I kona n roko ni
mweengau imwain ae makuakua
te ran n te kawai.*

Iroun Julie Cornelius-Huang

(E boboto iaon te karaki ae koaua)
E maeka te tia korokaraki i Utah, USA.

"Kukurei, bwa N na kaiririko i nanon kawaim"
(Reirei ao Berita aika Tabu 78:18).

Yu e otinako man ana reirei nakon te tabo n nako-nako ae korakora te nakonako iai. E kaonaki ana iango n taekan te numera man ana kabanea ni kiraati. Aomata a kawaekoa ma aia kiaba. E korakora rangan te karau ni bwaka, ao a rotoroto te kawai.

Raoraon Yu, Lin, e otinako n tei irarikina. "Ko riai n tarebonia tamam bwa e na anaiko," e taku Lin. "Mr. Zhang e taku bwa e iabubuti ni mwakoron kaawa tabeua."

"I kona n roko ni mweengau ibon irou."

"Ma an taraa te ran!" E taku Lin, ni kotea te ran are e raanga man te kai ni kawawa.

N te tai ae uarereke, Yu iai te namakin ae kamanga inanona. E bon koaua ana taeka Lin?

Tao e *riai* n tarebonia
Tamana bwa e na

anaia n te kaa imwain ae makuakua te kawai. Ma ngaia ao Tamana a kauntaeka ngke e bong, ao Yu e bon un naba. E aki kan butiia Tamana bwa e na buokia.

Yu e kabwara tienin ana bwatika ao e kabu nakon Lin. *Ngkana I kabutimwakaai n toutou, e iango, I kona n roko ni mweengau imwain ae makuakua te ran n te kawai.*

E kabutimwaaka n toutou, ma n te tai ae waekoa a rotoroto baina ao a mwaitorotoro, ana kunnikai a roto, ao e a ikeike n tauti. Teuana riki, te iango n tarebonia Tamana e roko. Bon te namakin mairoun te Te Tamnei ae Raoiroi? Mitinare ake a bwabetitoia a taku bwa te Tamnei ae Raoiroi e kona n riki bwa te tia kairia. Yu e tararake n tara karawa. E bon rang n roo n te aro are e aki kona n noora taubukin te kateitei. Ma e teimatoa n un iroun Tamana.

Yu e katinanikua te namakin ao e reitinako n toutou. E a rikirake n iabuti te ran n te aro are taan bwaibwai n titoa a kaini aia titoa. Aomata a kamwai-ni aia bwai nakon tabo aika rietata. Yu e noora te tina ae kookia natina aika uoman rinanon te raanga n ran inanon te booti ae te buraetitiki.

Ma te ran ae e a raka riki iaon nimomoin waena, Yu e a kan aki kona n toutou n ana bwatika. E ruo ao e kooka ana bwatika. Tao e a bon bae n rang n iremwe ngkai ni wetea Tamana, ao e teimatoa ni bwaro te karau. E rebwetau te baa ai te iti e iti-rua i etana. Yu e namakina te maaku. Ao e a rang ni kua! E tara mwain kawaina. E teimatoa n raroa

mweengana. E riai n aki katinanikua te Tamnei ae Raoiroi ti ibukin te kauntaeka ae nanobaba.

Yu e tei ni karaoa ana tataro ae kimototo. E aki kona n ongo bwanana iaon te karau ao rebwen te ba, ma e ataia bwa Tamana are i Karawa e kona n ongo irouna.

“Tamara are i Karawa,” e tataro Yu. “Taiaoka buokai n okira mweengau ma te kamanoaki.” Ngke e moti, e namakinna bwa e tau korakorana ni waaki nako.

N tokina, Yu e a kona n noora ana auti iaon te maunga. Ni mariri, kua, ao e aki ata buan ana kau, e a kakaea kawaina ni waerake n te maunga. E noora Tamana n tataningaia i tinaniku. Tamana e ienikuri n ruo rikaaki nakoina, n tatauri n te ran ngke e biri.

Ngke e roko irouna tamana, e rabwatia i nanoan baina Yu. “I a bon rangi n raraoma!” E taku Tamana. “Ko riai ni kaman tareboniai!”

“I taku bwa ti uaia n un imarenara,” e taku Yu.

“I aki kona n rang un ao ni buokiko,” e taku Tamana. Imwiina e ana ana bwatika Yu ao e kokokia n nikiran te kawai n tamwarakea te maunga.

E ngae ngke e rebwetau te baa rimarenan auti aika ririeta ao te karau e ngoonako, te namakin ae abue e kaona nanon Yu. E namakina te rau ao te kamanoaki ngke e rimwiin tamana nakon mweengana. ●

“Tamara are i Karawa e ataia bwa n maiura n rabwata ti na kaitarai kakaewenako. . . . Ibukin anganakira te kora-kora n rabwata ao te kairi mai karawa, E katauraoa te Tamnei ae Raoiroi.”

Unimwaane Ronald A. Rasband man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman “I Stand All Amazed,” *Riaona*, Meei 2017, 93.

Kabwianibwai n te Pesos

Iroun Alan Iván Ruiz Ontiveros

(E boboto iaon te karaki ae koaua)

Sofia e moantai n uti. Te bong aei e bon rang n Sonoti. E na kabonakoi remonaite n tain aia kabobwai ai tinana ao ai tamana n aia karaati! Mamá e karaoa te remonaite n te jug ae bubura ibukina.

Sofía e korea te kaetieti. E korea “Remonaite!” n reta aika a oranti ao a babobo. E kanimmwa iaon

te taibora ae uarereke. Imwiina e teka-teka n tataninga.

E waekoa n roko te mwaane. "E kona n reke au mwangko?" e bubuti. E katikui mwane inanon ana mwangko kiraati.

"Eng!" E taku Sofía. E kabwaroa ana mwangko n remonaite

Teutana imwiin teutana, aomata a roko n taratarai bwaai ake a kabonakoaki n te karaati. Ao teutana imwiin teutana a kabooa te remonaite ae kangkang. E kakukurei waakin te moaningabong. N te tai ae waekoa e a bane te remonaite.

Sofía e ioiowa ana mangko kiraati. E keke taian pesos. E karekea ae mwaiti!

"E tikiraoi ae ko karaoria!" E taku Papá.

Sofía e tuai man rereke ana mwa-ne ae rawata mai imwaina. "N nang kabooa te yo-yo!"

E moangare Papá. "Ko ataia bwa tera ae ti karaoria ngai ao Mama ngkana a reke ara mwane?"

E ioioa atuna Sofía.

"Ti kabwaka ara kabwianibwai," e taku Papá. "E anganiira bwaai ni kaba-ne Tamara are i Karawa. E bubuti bwa tina anganna teutana ni kaokia. Ti kabwaka ara kabwianibwai ibukina bwa ti tangiria."

E moangare Sofía. E tangiria ni kao-tia nakon Tamana are i Karawa bwa e tangiria naba.

Papá e buoka Sofía ni warekii ana pesos. N te tai are e koro iai 10, e katuka teuana te peso inanon te tinaniku. Papá e buokia ni korei waare iaon ana beebea ae mainaina. A karina te bee-bea inanon te tinaniku raon te pesos. Imwiina a kainna. Sofía e na angan te bitiobi ningabong n tain te taromauri.

"Tera aron am namakin?" Papá e titirakina Sofia.

"I rang kukurei! Ao I teimatoa n iai au mwane ibukin te yo-yo." E namakina bwa Tamana are i Karawa e kukurei n ana rinerine. ●

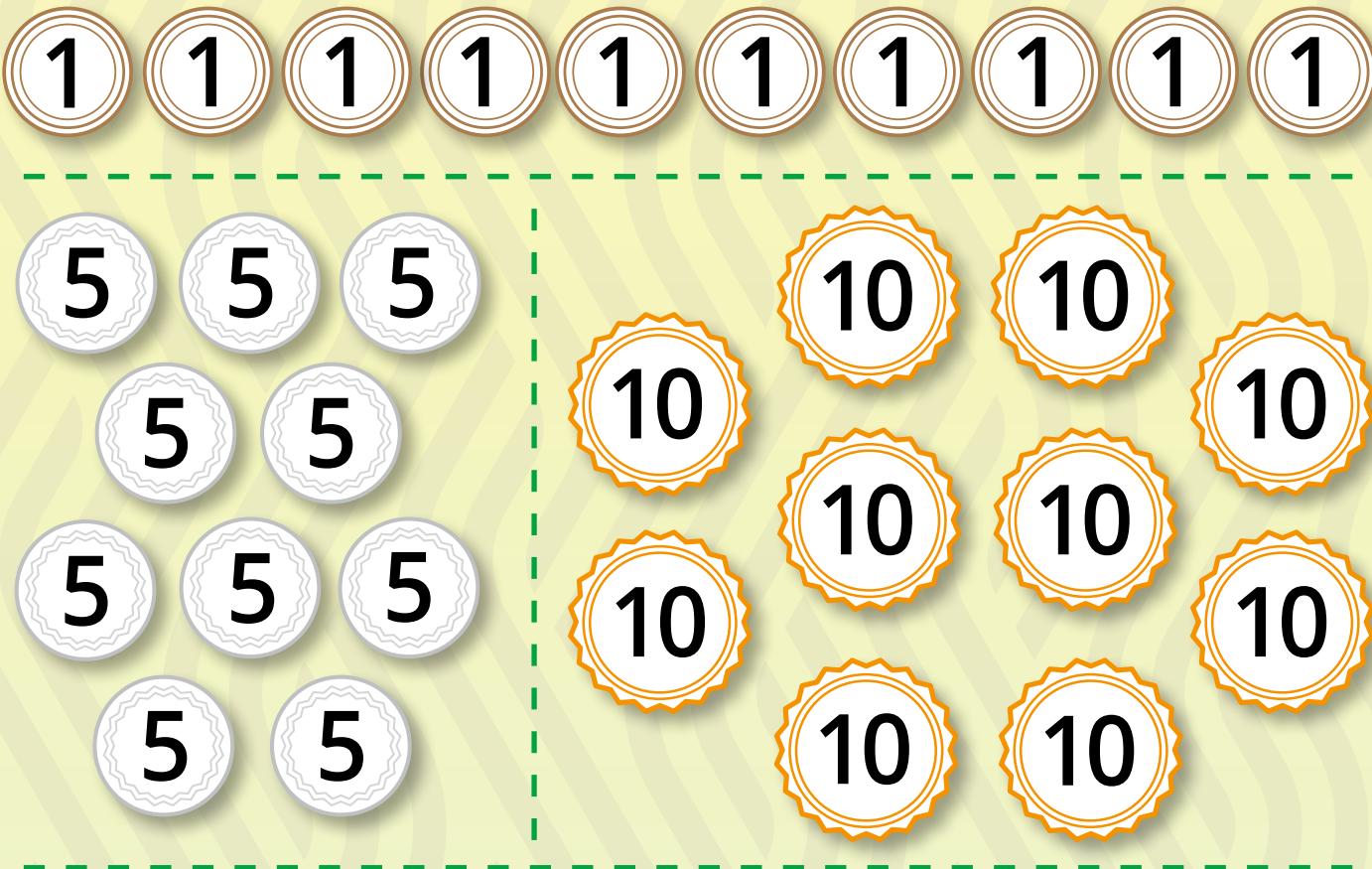
E maeka te tia korokaraki i Chihuahua, Mexico.

Tain te Kabwianibwai

ETuangira Tamara are i Karawa bwa ti na kabwaka ara kabwianibwai. Are nanona bwa ti na anga teuana-te katebwina man ara mwane ake a reke. Ko kona ni kabongana te iteraniba aei ni kataneiai iai!

Wareki tenaan koin. Ibukin 10 ake ko wareki, karana teuana. Koin ake a karanaki bon ake ko na kabwaka iai am kabwianibwai!

Ko tauraoi nakon te bwai ae a kaangaanga riki? Ikotia nakon te mwane ae inano. Ngkanne karan koin aika ko na kabwakai bwa am kabwianibwai. (Uringanga, ibukin ni katoa 10, ko anga teuana.) ●

Iroun Unimwaane
Edward Dube

Man te Ittingaun

"Reirei i Rou. . .ao e na reke i roumi iai motikan rawaia tamneimi" (Mataio 11:29).

Te mwaane ae I mwakuri irouna e anganai katoton ana Boki Moomon. Ma I aki warekia n te maan ae kaniia uoua te ririki. Te Tabati teuana, I ana ana Boki Moomon ao n otinako ni kawain te turein i tinanikun te kaawa n te tabo are I maeka iai i Zimbabwe. I tekateka ao ni moana warekana.

N te moan tai, e bon matoatoa bwa N na ota iai. Ma I manga wareka riki ana koaua Iotebwa Timiti kaua ao ni manga warekia riki. Ana taeka e riinga nanou.

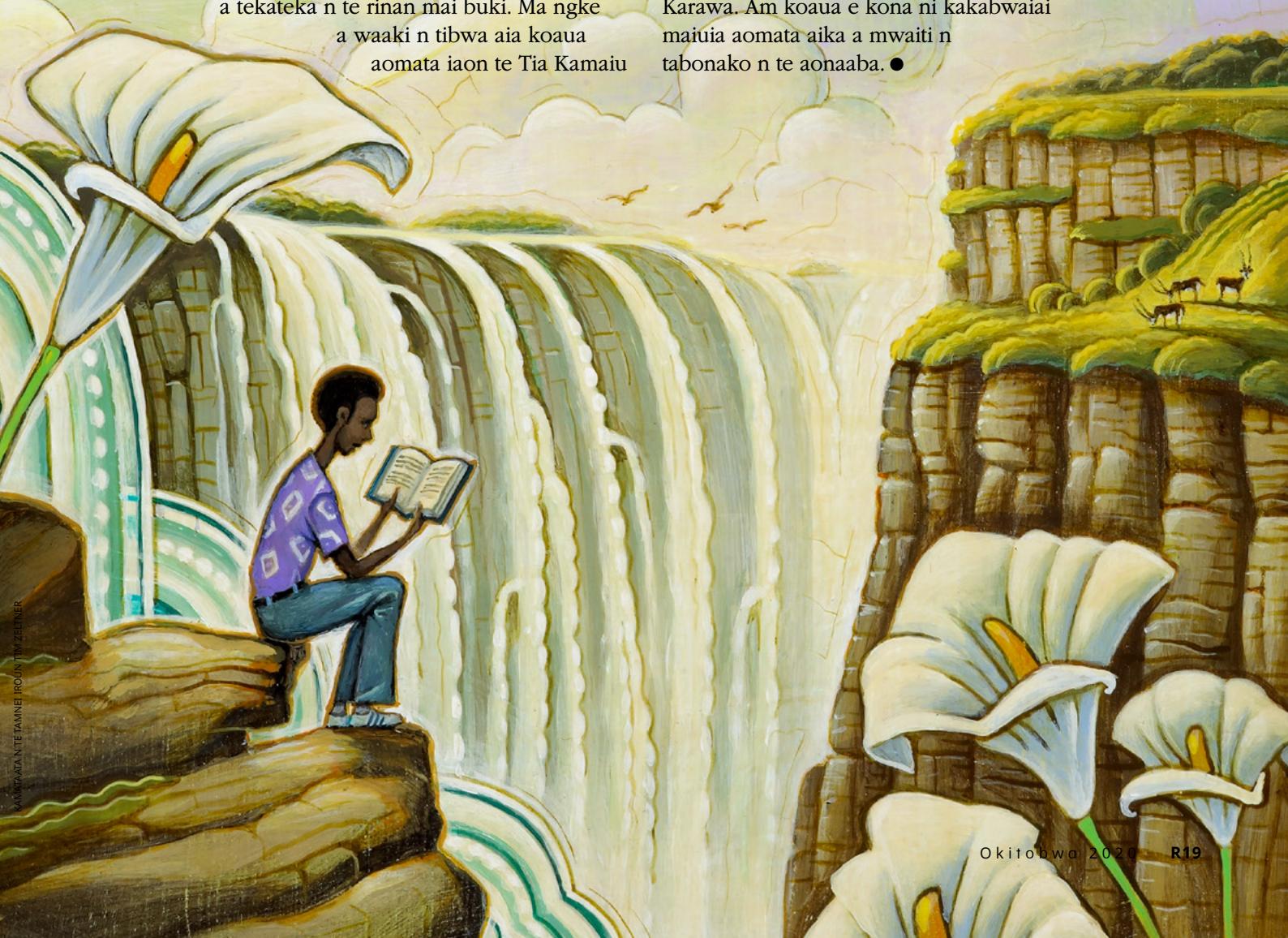
Imwiina, temanna e kaoai nakon te taromauri. N te moan tai, I bon aki mweengaraoi, ngaia are I a tekateka n te rinan mai buki. Ma ngke a waaki n tibwa aia koaua aomata iaon te Tia Kamaiu

Tibwauaan te Euangkerio

Iesu Kristo ao Ana Boki Moomon, I namakina te bwai ae tamaroa inanou.

E aki maan imwiin aei, mitinare a roko n te tabo are I maeka iai. N te tai ae waekoa I a bwabetitoaki. Tabeua te ririki imwiina, I karekea te karineaki ni beku n te mition ao n tibwa te euangkerio ma tabeman aika a mwaiti.

Te Ekaretia e a tia n rikirake ana mwaiti i Zimbabwe. Ma e teimatoa ni mwaiti ae ti kona ni karaoia n tibwauaan te Euangkerio, n aki taraia bwa ti maeka ia. Rinanon tataro, kamatebwai koroboki aika a tabu, ao kainutu n te tairiki, ko kona n rikirake n am koaua ao n tiku ni kaan nakon Tamara are i Karawa. Am koaua e kona ni kakabwaiai maiuia aomata aika a mwaiti n tabonako n te aonaaba. ●

Aomata Aika Onimaki A Iriira Iesu

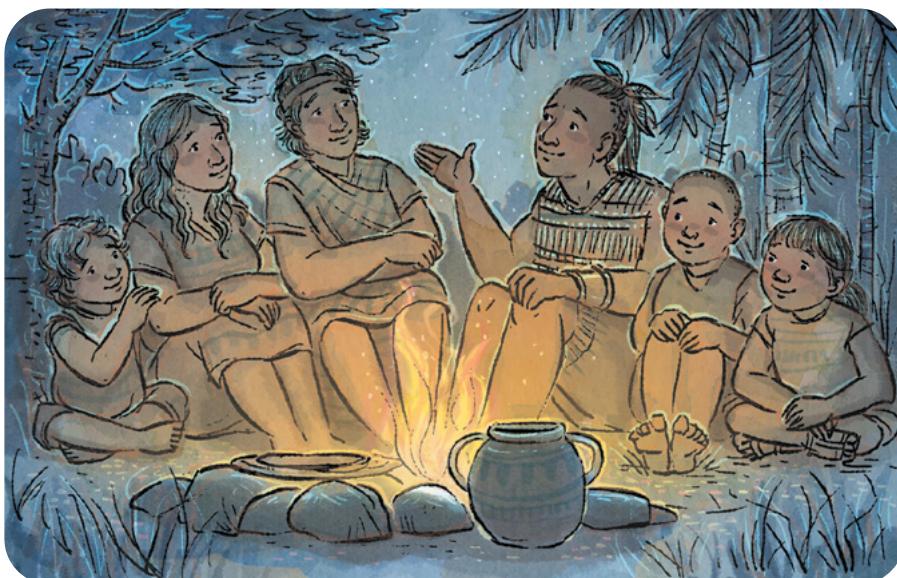

Ngke e kawariia tenaan Nibwaite ao Reimanaite Iesu,
E reireiniia aron te bwabetito ao aron anakin te toa.
E Katea Ana Ekaretia.

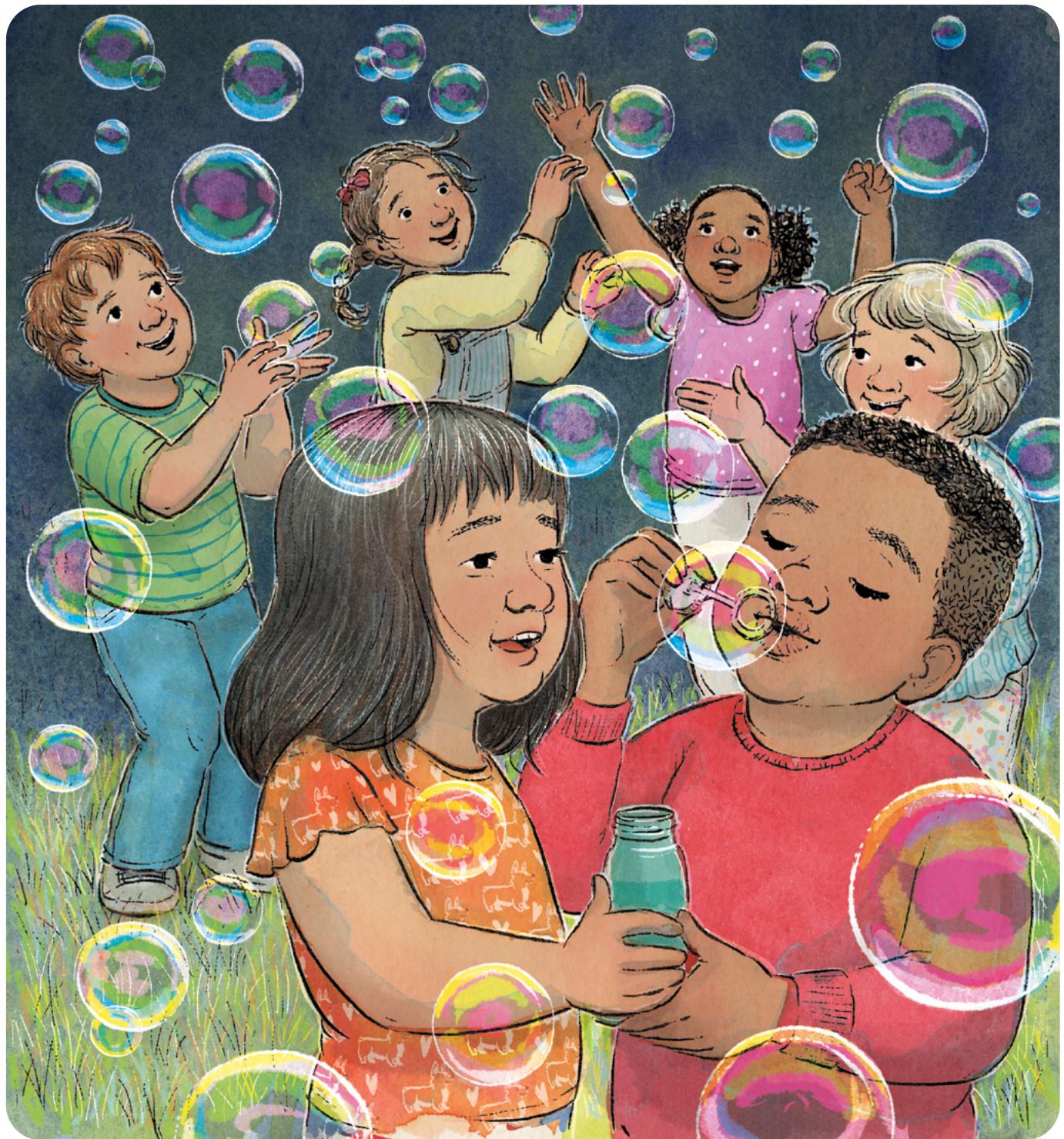

E kakabwaiaia ataei
n tatabemaniia Iesu.
A roko anera! Iesu
e kamaiuia aomata
ao e tataro ibukiia.
Imwiina ao E oki
nako karawa.

Imwiin nakon Iesu, aomata a
teimatoa ni karaoa te bwai ae E a
tia n reireiniia. A bane aomata ni
uaia ni mwakuri ao n tibwauai
aia bwai, ngaia are akea aika a
rarikin. Taan kairiiri n te Ekaretia
a kakabwaiaia naake aoraki.

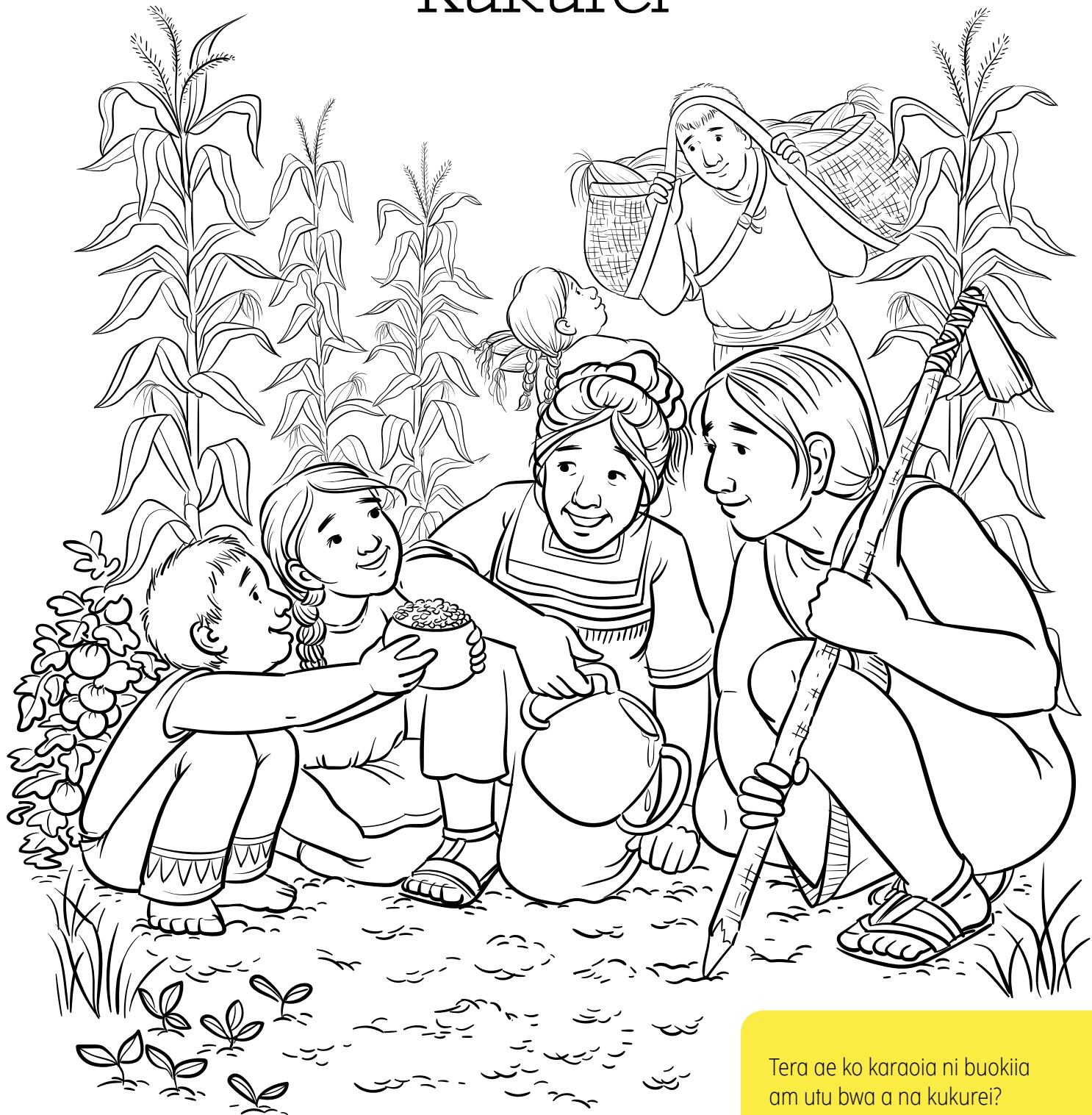
Irarikin are te un,
aomata a rineia
bwa ana nakoraoi.
A bane aomata n irii
ana tua te Atua. Ao
a kukurei n te tai ae
maan!

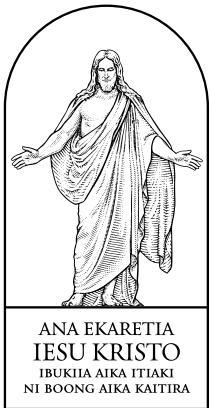
Maiu e na kukurei riki ngkana I irii ana tua te Atua.
I kona n tibwai bwaai ake irou ma tabeman. I
kona ni buokiia aomata bwa ana nakoraoi. ●

*Wareka taekan aei inanon
3 Nibwaai 17 rinanon 4 Nibwaai 1.*

Aomata a Maeka ma te Kukurei

Tera ae ko karaioia ni buokiia
am utu bwa a na kukrei?

ANA EKARETIA
IESU KRISTO
IBUKIA AKA ITIAMI
NI BOONG AKA KAITIRA

Nakoia Kaaro aika Tangiraki,

Ataei ni kabane a riai ni katanaki ao n tararuaki raoi. Jesu e katea te banna ni katoto n te boki aei inanon Ana Boki Moomon, kakabwaiaia ao tataro ibukiia ataei n tatabemania (tarai iteraniba R20–23). Tina kanga ni kakabwaiaia ao ni kataniaiataaei ake ti kinaia? Aikai tabeua iango:

- Ti kona ni katanai rabwataia ao n reireiniia bwa a na karinea rabwataia aomata tabeman (iteraniba R12–13).
- Ti kona ni kataniai n te tamnei man kaungakiia n ana te toa (iteraniba R2–3).
- Ti kona n reireiniia bwa a na bubuti buokaia ngkana a kainnanoia (iteraniba R14–15).

Ko kona n rinea teuana man rongorongo aikai ni warekia n ikotaki n te utu. Kakoaua bwa am ataei a ataia bwa mwaitira tangirakiia!

Ti tangirii ngkami,

Te *Rao*

KANAKOAN ANA KOROTAMNEI NATIM KE RABAKAUNA NAKON TE RIAONA

Nakon te liahona.ChurchofJesusChrist.org ao kotea "Submit an Article ke Feedback." Ke kanakoa nakoira n te imeeri iaon liahona@ChurchofJesusChrist.org n raonaki ma aran natim, ana ririki, tabo ni maeka, ao te kariaia aei: "Ngai, [karina aram], I anga au kariaia nakon Ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira bwa kam na kabonganai bwaai ake e kanakoi natiu n ana maekatiin te Ekaretia, iaon ana webutiaite te Ekaretia ao n taabo n reitaki n te intanete, ao are e kona ni kabonganai nako te Ekaretia." A ingainga nanora ni kan ongora mai iroum!

Kakaea te Riaona inanona ae karabaaki!

KANOANA

- R2** Man te Moan Beretitenti: Te Toa ao Ngai
- R4** Te Katawanou ae Kamaroa
- R6** Mauri mai Madagascar!
- R8** Faneva te Mitinare
- R10** Iango aika ana Tokanikai
- R11** Kaotia ao Taekinna
- R12** Taekina Tiaki, Ongo ae Tiaki
- R14** Wetea Tamam
- R16** Kabwianibwai Pesos
- R18** Bwainikaunga: Tain te Kabwianibwai
- R19** Rao nakon Rao: Tibwauaan te Euangkerio
- R20** Karaki man Koroboki aika a Tabu: Aomata aika a Kakaonimaki a Iriira Iesu
- R23** Iteraniba aika ana Karanaki: Aomata a Maeka ma te Kukurei